

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา
Dhamma Study and Support Foundation

แนวทางเจริญวิปัสสนา

เล่ม ๒๙ ตอนที่ ๒๘๑ – ๒๙๐

บรรยายโดย

สุจินต์ บริหารวนเขตต์

แนวทางเจริญวิปัสสนา

๒๘๑

นางเปตนั้นตอบว่า

เมื่อก่อนฉันเป็นหญิงชั่วร้าย หยาบคาย ไม่เคารพท่าน พูดคำชั่วหยาบกับท่าน
จึงจากโลกนี้ไปสู่เปตโลก

นันทเสนถามว่า

เออละเราจะให้ผ้าถุงแก่ท่าน ขอท่านจงนุ่งผ้านี้แล้วจงมา เราจักนำท่านไปสู่
เรือน ท่านไปเรือนแล้วจักได้ผ้า ข้าว และน้ำ ทั้งจะได้ชมบุตรและลูกสะใภ้ของท่าน

นางเปตนั้นตอบว่า

ผ้านั้นถึงท่านจะให้ที่มือของฉันด้วยมือของท่าน ก็ย่อมไม่สำเร็จประโยชน์แก่ฉัน
ขอท่านจงเลี้ยงดูภิกษุทั้งหลายผู้สมบุรณด้วยศีล ปราศจากราคะ เป็นพหูสูตให้อิ่ม
หน้าด้วยข้าวและน้ำ แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ฉัน เมื่อท่านทำอย่างนั้น ฉันจะมี
ความสุข สำเร็จความปรารถนาทั้งปวง

เมื่อนันทเสนอุบาสกรับคำแล้ว ได้ให้ท่านเป็นอันมาก คือ ข้าว น้ำ ของกิน
ของเคี้ยว ผ้าเสนาสนะ ร่ม ของหอม ดอกไม้ และรองเท้าต่าง ๆ แล้วเลี้ยงดูภิกษุ
ทั้งหลายผู้สมบุรณด้วยศีล ปราศจากราคะ เป็นพหูสูตให้อิ่มหน้าด้วยข้าวและน้ำ
แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้นางนันทา

ข้าว น้ำ และเครื่องนุ่งห่มอันเป็นวิบาก ย่อมบังเกิดในทันตานี้แน่นอน นี่เป็น
ผลแห่งทักษิณาในขณะนั้นนั่นเอง นางเปตนั้นมีร่างกายบริสุทธิ์สะอาด นุ่งห่มผ้าอันมี
ค่ายิ่งกว่าผ้าแคว้นกาสิ ประดับด้วยรัตนาวจรอันวิจิตร เข้าไปหาสามี

นันทเสนอุบาสกจึงถามว่า

คุกร นางเทพธิดา ท่านมีวรรณงามยิ่งนัก ส่องสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ สถิตอยู่
ดุจดาวประกายพุกฤษ์ ท่านมีวรรณงามอย่างนี้ อริสมีย่อมสำเร็จแก่ท่านในวิมานนี้
และโผคะทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นที่รักแห่งใจย่อมเกิดแก่ท่าน เพราะกรรมอะไร

ดูกร นางเทพธิดา ผู้มีอนุภาพมาก ฉันขอถามท่าน เมื่อท่านเกิดเป็นมนุษย์ได้ ทำบุญอะไรไว้ อนึ่ง ท่านมีอนุภาพรุ่งเรืองและมีรัศมีสว่างไสวไปทั่วทุกทิศอย่างนี้ เพราะกรรมอะไร

นางนันทาเทพธิดาตอบว่า

ข้าแต่ท่านนันทเสน เมื่อก่อนฉันชื่อหนันทา เป็นภรรยาของท่าน ได้ทำกรรมชั่ว ข้าจึงไปจากมนุษยโลกนี้สู่เปตโลก ฉันอนุโมทนาทานที่ท่านให้แล้ว จึงเป็นผู้ไม่มีภัยแต่ที่ไหน ๆ

ดูกร คุณหญิงดี ขอท่านพร้อมด้วยญาติทั้งปวง จงมีอายุยืนนานเถิด

ดูกร คุณหญิงดี ท่านประพฤติดุกรรม และให้ทานในโลกนี้แล้ว จะเข้าถึงถิ่นฐานอันไม่เศร้าโศก ปราศจากภูลี้นเป็นที่อยู่ของท้าววสวัตตี ท่านกำจัดมลทินคือความตระหนี่ พร้อมด้วยลามกแล้วอันใคร ๆ ไม่ติเตียนได้ จักเข้าถึงสถานสวรรค์

เรื่องของเปรตเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะเปรตเป็นผู้ที่รู้กรรมของตน และได้กล่าวถึงกรรมของตนขณะที่มาปรากฏกายแก่มนุษย์ เนื่องจากมีเหตุที่จะให้ปรากฏ ไม่ใช่ว่าปรากฏโดยทั่ว ๆ ไป

ใน **ขุททกนิกาย เปตวัตถุ ธนบาลเปตวัตถุ** ไม่จำกัดว่าจะเป็นบุคคลใด ถ้าทำอกุศลกรรมแล้วก็ไปเกิดเป็นเปรตได้ทั้งนั้น สำหรับเรื่องนี้เป็นเรื่องของเศรษฐีที่ไปเกิดเป็นเปรต

พวกพ่อค้าถามเปรตตนหนึ่งว่า

ท่านเปลือยกาย มีรูปร่างน่าเกลียด ชูบดมอม สะพรั่งไปด้วยเส้นเอ็น เห็นกระดูกซี่โครง แน่เพื่อนยาก ท่านเป็นใครหนอ

เปรตนั้นตอบว่า

ข้าแต่ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าเป็นเปรต ทุกข์ยาก เกิดอยู่ในยมโลก ได้ทำกรรมอันลามกไว้ จึงจากโลกนี้ไปสู่เปตโลก

พวกพ่อค้าถามว่า

ท่านทำกรรมชั่วอะไรไว้ด้วยกาย วาจา ใจ หรือเพราะวิบากแห่งอะไรท่านจึง
จากโลกนี้ไปสู่เปิดโลก

เปรตนั้นตอบว่า

มีพระนครของพระเจ้าทสันนราช ปราบฏนามว่า เฮอร์กัจฉะ เมื่อก่อนข้าพเจ้า
เป็นเศรษฐีอยู่ในนครนั้น ประชาชนเรียกข้าพเจ้าว่า ธนपालเศรษฐี

ข้าพเจ้ามีเงิน ๘๐ เล่มเกวียน ทองคำ แก้วมุกดา แก้วไพฑูรย์มากมายเหลือที่
จะนับ แม้ข้าพเจ้าจะมีทรัพย์มากมายถึงเพียงนั้น ก็ไม่รักที่จะให้ทาน ปิดประตูแล้วจึง
บริโภคอาหารด้วยคิดว่า พวกยากจนอย่าได้เห็นเรา ข้าพเจ้าไม่มีศรัทธา เป็นคน
ตระหนี่เหนียวแน่น ได้ด่าว่าพวกยากจน แล้วห้ามปรามมหาชนผู้ให้ทานทำบุญเป็นต้น
ด้วยคำว่า ผลแห่งทานไม่มี ผลแห่งการสรวมจกมีแต่ที่ไหน

ได้ทำลายสระน้ำ บ่อน้ำที่เขาขุดไว้ สวนดอกไม้ สวนผลไม้ ศาลาและ
สะพานในที่เดินลำบาก ที่เขาปลูกสร้างให้พินาศ ข้าพเจ้านั้นมิได้ทำความดีได้เลย ทำ
แต่ความชั่วไว้

ถ้ามีความเห็นผิดว่า กรรมดีกรรมชั่วไม่มีผล ถึงตัวเองจะเป็นเศรษฐีมีเงินมาก
แต่ตระหนี่ไม่ให้ทาน และทำลายสระน้ำ บ่อน้ำที่เขาขุดไว้ ทั้งสวนดอกไม้ สวนผลไม้
สมัยนี้คนที่ทำอย่างนี้ด้วยความเห็นผิดมีไหม

ข้อความต่อไปมีว่า

จุติจากชาตินั้นแล้ว บังเกิดเป็นปิตติวิสัย เพียบพร้อมไปด้วยความหิวกระหาย
ตลอด ๕๕ ปี ตั้งแต่ตายมาแล้วข้าพเจ้ายังไม่ได้กินข้าวและน้ำเลยแม้แต่หยดเดียว การ
สงวนทรัพย์ คือ ไม่ให้แก่ใคร ๆ เป็นความพินาศของสัตว์ทั้งหลาย ความเสื่อมก็คือ
การสงวนทรัพย์ ได้ยินว่าเปรตทั้งหลายรู้ว่า การสงวนทรัพย์คือการไม่ให้แก่ใคร ๆ เป็น
ความพินาศ

เมื่อก่อนข้าพเจ้าสงวนทรัพย์ไว้ เมื่อทรัพย์มีอยู่เป็นอันมากก็ไม่ให้ทาน เมื่อไทย
ธรรมมีอยู่ไม่ทำที่พึงแก่ตน ข้าพเจ้าได้รับผลแห่งกรรมของตน จึงเดือดร้อนในภายหลัง
พ้นจาก ๔ เดือนไปแล้ว ข้าพเจ้าจกตาย จกไปตกนรกอันเผ็ดร้อนสาหัส มีสี่เหลี่ยม

๔ ประตู่จำแนกเป็นห้อง ๆ ล้อมด้วยกำแพงเหล็ก ครอบด้วยแผ่นเหล็ก พื้นของนรกนั้น ล้วนแล้วไปด้วยทองแดงลูกเป็นเปลวเพลิง ประกอบด้วยความร้อนแผ่ไปตลอด ๑๐๐ โยชน์โดยรอบ ตั้งอยู่ทุกเมื่อ ข้าพเจ้าจำต้องเสวยทุกขเวทนาในนรกนั้นตลอดกาลนาน ก็การเสวยทุกขเวทนาเช่นนี้เป็นผลแห่งกรรมอันชั่วช้า เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเศร้าโศกที่จะต้องไปเกิดในนรกอันเร่าร้อนนั้น

ข้าแต่ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอเตือนท่านทั้งหลาย ขอความเจริญจงมีแก่ท่านทั้งหลายผู้มาประชุมกันในที่นี้ ขอพวกท่านอย่าได้ทำบาปกรรมในที่ไหน ๆ คือในที่แจ้งหรือในที่ลับ ถ้าพวกท่านจะกระทำหรือกระทำบาปกรรมนั้น ๆ ไว้ แม้พวกท่านจะหาเหตุหนีไปอยู่ที่ไหน ก็ย่อมไม่พ้นไปจากทุกข์

ขอท่านทั้งหลายจงเล็งมารดา จงเล็งบิดา ประพาศเตือนน้อมต่อผู้ใหญ่ในสกุล เป็นผู้เกื้อกูลแก่สมณะและพราหมณ์ ท่านทั้งหลายจะไปสวรรค์ด้วยการปฏิบัติอย่างนี้ บุคคลจะอยู่ในอากาศ ในท่ามกลางมหาสมุทร หรือเข้าไปสู่ช่องภูเขาจะพ้นจากบาปกรรมไม่มี หรือบุคคลอยู่ในส่วนแห่งภาคพื้นใด พึงพ้นจากบาปกรรมส่วนแห่งภาคพื้นนั้นไม่มี

เป็นความจริงใช่ไหมไม่ว่า จะในอากาศ ในมหาสมุทร ในช่องเขา หรือในที่ไหนก็ตาม ที่จะพ้นไปจากบาปกรรมนั้น ไม่มี

คงสงสัยว่า ทำไมเปรตปรากฏตัวให้คนเห็นได้ใช่ไหม ไม่ใช่ทั่วไป และโดยเฉพาะที่จะมาปรากฏได้ จะเห็นได้ว่า เป็นการเกื้อกูลผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และอาจจะเห็นว่า ผู้นั้นสามารถที่จะกระทำบุญและอุทิศส่วนกุศลให้ได้ บางทีท่านคงจะนึกสงสัยในข้อความที่ว่า จะปรากฏแต่เฉพาะผู้มีทิพยจักขุอย่างท่านพระมหาโมคคัลลานะ ที่เมื่ót่านน้อมจิตไปสู่ภูมิใด ก็เห็นสัตว์ในภูมินั้นโดยละเอียด แต่ว่าการที่บุคคลใดจะเห็นเปรตจริง ๆ ซึ่งไม่ใช่โดยมโนภาพที่นึกเอา มีมากไหมคนอย่างนั้น ไม่มากเลย เพราะฉะนั้น ไม่ใช่ทุกท่านที่จะเห็นภูมินี้ได้

ถ. ด้วยสัจจาจา ที่ผมพูดนี้เป็นเรื่องจริงที่ผมประสบมา เมื่อตอนอายุ ๑๕ ผมอยู่กับหลวงพี่เชียง ที่วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดอยุธยา วันหนึ่งตี ๓ ท่านก็ปลุกเราให้เดินมากับท่าน มาถึงวัดตะไกร หลังวัดหน้าพระเมรุ วัดตะไกรเป็นวัดร้าง มีต้นพิกุล

อยู่หลังโบสถ์ พอเดินมาข้างโบสถ์เสียงดังตุ๊บต๊ิบ ตุ๊บต๊ิบ ผมก็หยุด ชักตัวสั่น ท่านก็โอบเราไว้ ให้มองขึ้นไปที่ดินพิกุล มองเห็นคล้าย ๆ ยายชีห่มผ้าขาวก้าวจากกำแพงก้าวขึ้นต้นพิกุล เห็นชัดเลย พอถึงยอดต้นพิกุลก็หายไป กลับมาผมก็ไม่ได้ถามอะไร ท่าน ท่านก็ไม่ได้บอกผม ครั้งมาบัดนี้อยากจะไปถามท่าน ท่านก็ตายเสียแล้ว นี่ผมก็ไม่ได้มีทิพยจักขุอะไร ทำไม่เห็นได้ เป็นสัจยจริง ถ้าผมพูดเท็จ ให้ผมเป็นอันตรายไป

ส. คงจะมีอีกหลายท่านที่มีปรากฏการณ์อย่างนี้ แต่ก็ได้สนทนากันเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนอย่างในพระไตรปิฎก ฉะนั้น การที่จะมีผู้หนึ่งผู้ใดได้ประสบกับการปรากฏของเปรตบางครั้งบางคราว อาจจะเป็นได้อีกกรณีหนึ่ง คือ เปรตปรากฏได้โดยที่บุคคลนั้นไม่มีจักขุทิพย์

ถ้าท่านศึกษาดูจากชีวิตของท่านที่ได้พบเห็นเหตุการณ์แปลกต่าง ๆ เช่น บางท่านเป็นผู้ที่ฝันแม่น และท่านก็มีความสงสัยเหลือเกินว่าเป็นเพราะอะไร ความฝันของท่านมักจะเป็นความจริงเสมอ ท่านก็ไม่ได้เจริญสมถภาวนาในปัจจุบันชาตินี้เลย แต่วิญญูะยาวนาน ใครจะทราบได้ว่าใครจะมีส่วนใดไว้ใน การเจริญสมาธิ การเจริญสมถภาวนา การที่จิตสงบและสามารถมีสิ่งที่ปรากฏเกิดขึ้นแก่ท่านในบางครั้งบางคราว โดยที่แม้ในปัจจุบันชาติท่านไม่ใช่ผู้ที่เจริญสมถภาวนาก็ตาม แต่อาจเป็นการสะสมปัจจัยในอดีตมามาก ที่จะทำให้ท่านเป็นผู้ที่มีจิตสงบสืบต่อมาจนกระทั่งสามารถที่จะปรากฏเป็นความฝันบ้าง หรือว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ แก่ท่านเหล่านั้นก็ได้

ถ้าท่านสามารถระลึกอดีตอนันตชาติได้ ท่านอาจจะเคยเป็นผู้ที่อบรมเจริญสมถภาวนา หรือว่าเป็นผู้ที่ใคร่ต่อการปฏิบัติธรรม แสวงหาธรรม สัจธรรม และวิญญูะที่ยาวนานก็ไม่ทราบว่าการสะสมเหตุปัจจัยนั้น ยังคงมีผลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันชาตินี้บ้างไหม เช่น ท่านพระสารีบุตร ในอดีตท่านก็เคยเป็นฤๅษีที่อบรมเจริญสมาธิสมถภาวนามาก แม้ในปัจจุบันชาติ ท่านก็เป็นผู้ที่ได้มานสมาบัติอย่างช้านานมาก นั่นก็เป็นการกระทำทั้งในชาติก่อนด้วยที่เป็นปัจจัยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันชาตินี้

สำหรับท่าน ท่านไม่สามารถจะทราบอดีตอนันตชาติได้ว่า ท่านสะสมมาอย่างไร แต่สำหรับบางท่านที่ฝันแม่น หรือว่าอาจจะปรากฏเหตุการณ์บางอย่างซึ่งไม่

ปรากฏแก่คนอื่นเป็นบางครั้งคราว ก็เป็นไปได้ แต่ไม่ใช่เสมอไป ไม่ใช่เป็นผลของอิทธิปาฏิหาริย์ หรือการเจริญสมถภาวนาในปัจจุบันชาตินี้

แต่ตามพระไตรปิฎก การที่เปรตจะปรากฏ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับอุทิศส่วนกุศลจากบุคคลนั้น เปรตนั้นจึงปรากฏให้เห็นด้วยกำลังของจิต ซึ่งถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่มีทิพยจักขุเหมือนอย่างท่านพระมหาโมคคัลลานะ ที่เมื่อท่านน้อมจิตไปสู่ภูมิใด ก็ย่อมเห็นสัตว์โลกในภูมินั้นได้ แต่ว่าบุคคลธรรมดาเห็นเปรต หรือเทพบ้างเป็นบางครั้ง บางขณะ

สำหรับข้อความในพระไตรปิฎกที่แสดงให้เห็นว่า เปรตปรากฏให้เห็นได้ด้วยกำลังจิตนั้น ใน **ขุททกนิกาย เปตวัตถุ สานุวาสีเถรเปตวัตถุ** มีข้อความว่า

พระเถระชาวภูตนครรูปหนึ่ง อยู่ที่ภูเขาสานุวาสี มีนามว่าปฏิรูปาทะ เป็นสมณะผู้มีอินทรีย์อันอบรมดีแล้ว มารดา บิดา และพี่ชายของท่านเกิดในยมโลกเสวยทุกขเวทนา เพราะทำกรรมลามก จึงไปจากโลกนี้สู่เปตโลก เปรตเหล่านั้นถึงทุกขที่มีช่องปากเท่ารูเข็ม ลำบากยิ่งนัก เปลื่อยกาย ชubbม มีความเกรงกลัว สะดุ้งหวาดเสียวมาก มีภาระงานทารุณ ไม่อาจแสดงตนแก่พระเถระได้ เปรตผู้พี่ชายของท่านคนเดียวเปลื่อยกาย รีบไปนังคุกเข่า ประณมมือแสดงตนแก่พระเถระ พระเถระไม่ใส่ใจถึง เป็นผู้นิ่งเดินเลยไป

เปรตนั้นจึงบอกให้พระเถระรู้ว่า

ข้าพเจ้าเป็นพี่ชายของท่าน ไปแล้วสู่เปตโลก ข้าแต่ท่านผู้เจริญ มารดา บิดาของท่านเกิดในยมโลกเสวยทุกข เพราะทำบาปกรรม จึงไปจากโลกนี้สู่เปตโลก

เปรตผู้เป็นมารดา บิดาของท่านทั้งสองนั้น มีช่องปากเท่ารูเข็ม ลำบากมาก เปลื่อยกาย ชubbม มีความเกรงกลัว สะดุ้งหวาดเสียวมาก มีภาระงานทารุณ ไม่อาจแสดงตัวแก่ท่าน ขอท่านจงเป็นผู้มีความกรุณา อนุเคราะห์แก่มารดา บิดา จงให้ท่าน แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้พวกเรา พวกเราผู้มีการงานอันทารุณ จักยังอัตภาพให้ เป็นไปได้ เพราะท่านอันท่านให้แล้ว

พระเถระกับภิกษุอื่นอีก ๑๒ รูปเที่ยวบิณฑบาต แล้วกลับมาประชุมในที่เดียวกัน เพราะเหตุแห่งภักติกิจ พระเถระจึงกล่าวแก่ภิกษุทั้งหมดนั้นว่า

ขอท่านทั้งหลายจงให้ภักตอาหารที่ท่านได้แล้วแก่ผมเถิด ผมจะทำสังฆทานเพื่ออนุเคราะห์ญาติทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นจึงมอบถวายพระเถระ พระเถระนิมนต์สงฆ์ถวายสังฆทาน แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้มารดา บิดา และพี่ชาย ด้วยอุทิศเจตนาว่าขอทานนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของเรา ขอญาติทั้งหลายจงมีความสุขเถิด

ในลำดับที่อุทิศให้นั่นเอง โภชนะอันสะอาดประณีต สมบูรณ์ มีแกงและกับหลายอย่างเกิดขึ้นแก่เปรตเหล่านั้น

ทั้งมารดา บิดา และพี่ชายเกิดเป็นเปรต แต่เฉพาะพี่ชายเท่านั้นที่ปรากฏแก่พระเถระ เปรตกล่าวว่า มารดา บิดามีการงานทารุณ ไม่อาจแสดงตนแก่พระเถระได้ แต่พี่ชายเท่านั้นที่แสดงตนแก่พระเถระได้ และขอให้อุทิศส่วนกุศลไปให้ ซึ่งการอุทิศส่วนกุศลไปให้เปรต จะต้องกระทำบุญถวายทานแก่ผู้มีศีล เปรตจึงจะได้รับอุทิศส่วนกุศล แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่เป็นผู้ที่ควรแก่ทักษิณา เป็นผู้ทุศีล เปรตก็จะไม่ได้รับอุทิศส่วนกุศล

ขุททกนิกาย เปตวัตถุ เขตตูปมาเปตวัตถุ มีข้อความว่า

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ ความว่า

พระอรหันต์ทั้งหลายเปรียบด้วยนา ทายกทั้งหลายเปรียบด้วยชาวนา ไทยธรรมเปรียบด้วยพืช ผลทนาย่อมเกิดแต่การบริจาคนาไทยธรรมของทายกและปฏิคาหกผู้รับ พืชที่บุคคลหว่านลงในนา ย่อมเกิดผลแก่เปรตทั้งหลายและทายก เปรตทั้งหลายย่อมบริโภคนั้น ทายกย่อมเจริญด้วยบุญ ทายกทำกุศลในโลกนี้แล้วอุทิศให้เปรตทั้งหลาย ครั้นทำกรรมดีแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์

ผู้ที่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เปรตนั้น เป็นกุศลของผู้กระทำ ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นได้รับผลของบุญที่เป็นสุข และเป็นเหตุให้ไปสู่สุคติ

๒๘๒

สำหรับข้อความที่ว่า ถ้าบุคคลผู้รับเป็นผู้ทุศีล เปเรตจะไม่ได้รับอุทิศส่วนกุศล

ขุททกนิกาย เปตวัตถุ จุฬเสฏฐีเปตวัตถุ มีข้อความว่า

พระเจ้าอชาตศัตรูได้ตรัสถามจุฬเสฏฐีเปเรตว่า

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท่านเป็นบรรพชิต เปลือยกาย ชูบผอม เพราะเหตุแห่งกรรมอะไร ท่านจะไปที่ไหนในราตรีเช่นนี้ ขอท่านจงบอกการที่ท่านจะไปแก่เราเถิด เราสามารถจะให้ทรัพย์เครื่องปลื้มใจแก่ท่าน ด้วยความอุตสาหะทั้งปวง

เป็นบุคคลที่เห็นเปเรตและไม่กลัว ก็จะได้ทราบถึงบุญกรรมของเปเรตนั้น และกระทำกิจที่ควรกระทำแก่เปเรตด้วย

จุฬเสฏฐีเปเรตทูลว่า

เมื่อก่อน พระนครพาราณสีมีกิตติคุณเลื่องลือไปไกล ข้าพระองค์เป็นคฤหบดีผู้มั่งคั่งอยู่ในพระนครนั้น แต่เป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ไม่เคยให้สิ่งของแก่ใคร ๆ มีใจข้องอยู่ในอามิส ได้ถึงวิสัยแห่งพระยายมเพราะความเป็นผู้ทุศีล ข้าพระองค์ลำบากแล้วเพราะความหิวเสียดแทง เพราะบาปกรรมเหล่านั้น เพราะเหตุนี้ ข้าพระองค์ปรารถนาอามิสจึงได้มาหาหมู่ญาติ มนุษย์แม่เหล่านี้น มีปกติไม่ให้ทาน แล้วไม่เชื่อว่าผลแห่งทานมีอยู่ในโลกหน้า มนุษย์แม่เหล่านี้น จักเกิดเป็นเปเรตเสวยทุกข์ใหญ่เหมือนข้าพระองค์ ฉะนั้น ญาติของข้าพระองค์บ่นอยู่เนื่อง ๆ ว่า เราจะให้ทานอุทิศให้ มารดา บิดา ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย พวกพราหมณ์กำลังบริโภคน้ำอัน ญาติของข้าพเจ้าตักแต่งแล้ว ข้าพระองค์จักไปยังเมืองอันธกาวินทนคร เพื่อบริโภคน้ำอาหาร

พระราชาก็ตรัสสั่งเขาว่า

ถ้าท่านไปได้เสวยผลทานนั้น พึงรีบกลับมาบอกเหตุที่มีจริงแก่เรา เราฟังคำอันมีเหตุผลควรเชื่อถือได้แล้ว จักทำการบูชาบ้าง

จุฬศเรษฐีปรตทูลรับพระดำรัส แล้วได้ไปยังอันธกาวินทนครนั้น แต่ไม่ได้รับผลแห่งทานนั้น เพราะพราหมณ์ทั้งหลายที่บริโภคมฤตเป็นผู้ไม่มีศีล ไม่สมควรแก่ทักษิณา ภายหลังจุฬศเรษฐีปรตกลับมาสู่พระนครราชคฤห์อีก ได้ไปแสดงกายให้ปรากฏเฉพาะพระพักตร์ของพระเจ้าอชาตศัตรูผู้เป็นใหญ่กว่าหมื่นชน พระราชาทอดพระเนตรเห็นปรตนั้นกลับมาอีก จึงตรัสถามว่า

เราจักให้ท่านอะไร ถ้าเหตุที่จะให้ท่านอิมหนาดลอดกาลมีอยู่ไซ้ร ขอท่านจงบอกเหตุนั้นแก่เรา

จุฬศเรษฐีปรตทูลว่า

ข้าแต่พระราชา ขอพระองค์จงทรงอังคาสพระพุทธรเจ้า และพระสงฆ์ด้วยข้าวและน้ำ และจงทรงถวายจีวร แล้วทรงอุทิศกุศลนั้นเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ข้าพระองค์ ด้วยการทรมานเพื่อบุญกิจอย่างนี้ ข้าพระองค์จะพึงอิมหนาดลอดกาลนาน

ลำดับนั้นพระราชาเสด็จออกจากปราสาททันที ทรงถวายทานอันประณีตยิ่งแก่สงฆ์ด้วยพระหัตถ์ของพระองค์ แล้วทรงกราบทูลเรื่องราวแด่พระตถาคต ทรงอุทิศส่วนกุศลให้จุฬศเรษฐีปรต

จุฬศเรษฐีปรตนั้นอันพระราชาทรงบูชาแล้ว เป็นผู้สดงามยิ่งนัก ได้มาปรากฏเฉพาะพระพักตร์ของพระราชาผู้เป็นใหญ่กว่าชน แล้วกราบทูลว่า

ข้าพระองค์เป็นเทวดา มีฤทธิ์อย่างยอดเยี่ยมแล้ว มนุษย์ทั้งหลายผู้มีฤทธิ์เสมอด้วยข้าพระองค์ไม่มี ขอพระองค์ทรงทอดพระเนตรดูอานุภาพอันหาประมาณมิได้ของข้าพระองค์นี้เถิด ซึ่งเกิดจากผลที่พระองค์ทรงถวายทานอันจะนับมิได้แก่สงฆ์ อุทิศส่วนพระราชกุศลให้แก่ข้าพระองค์ ด้วยทรงอนุเคราะห์

ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นเทพแห่งมนุษย์ ข้าพระองค์เป็นผู้อันพระองค์ยังพระอริยสงฆ์ให้อิมหนาดด้วยไทยธรรม มีข้าว และน้ำ ผ้าฝ่อน เป็นต้น เป็นอันมาก จึงได้อิมหนาดแล้วเนื่อง ๆ บัดนี้ข้าพระองค์มีความสุขแล้ว ขอทูลลาพระองค์ไป

จบจุฬศเรษฐีปรตวัตถุที่ ๘

ในเรื่องของผู้ที่ทูลสวด เปรตจะไม่ได้รับอุทิศส่วนกุศล ก็น่าจะสงสัยเหมือนกันว่า ถ้าในบางแห่ง บางสถานที่ ไม่มีพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลจะทำอย่างไร เพราะว่าในครั้งนั้นดูเหมือนเปรตมาปรากฏบ่อย ๆ เป็นกาลสมบัติ เป็นกาลที่อุดมสมบูรณ์ด้วยผู้ที่ทรงศีล สมควรแก่ทักษิณา แล้วก็อุทิศส่วนกุศลไปให้ได้ แต่ว่าในบางแห่ง ในบางประเทศ ในบางถิ่นที่ไม่มีพระภิกษุจะถือกุศลแก่ญาติผู้ล่วงลับ อย่างไรก็ตามจะอุทิศส่วนกุศลให้ได้หรือไม่ได้

ข้อความในพระไตรปิฎกมีว่า

ถึงแม้ว่าผู้ทรงศีลนั้นมีใช้ภิกษุ ก็สามารถที่จะให้วัตถุเป็นทาน แล้วอุทิศส่วนกุศลให้เปรตก็ได้

ขุททกนิกาย เปตวัตถุ ชลลาคติยเปตวัตถุ มีข้อความว่า

หัวหน้าพ่อค้าถามหญิงเปรตตนหนึ่งว่า

ท่านเป็นใครหนอ อยู่ภายในวิมานนี้ ไม่ออกจากวิมานเลย ดูกร นางผู้เจริญ เชิญท่านออกมาเถิด ข้าพเจ้าจะขอซื้อท่านผู้มีฤทธิ์

นางเวมานิกเปรตฟังคำถามดังนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า

ข้าพเจ้าเป็นหญิงเปลือยกาย มีแต่ผมปิดบังไว้ กระดากอายที่จะออกไปภายนอก ข้าพเจ้าได้ทำบุญไว้น้อยนัก

พ่อค้ากล่าวว่า

ดูกร นางผู้มีรูปงาม เอาเถอะข้าพเจ้าจะให้ผ้าเนื้อดีแก่ท่าน เชิญท่านนุ่งผ้านี้ แล้วจงออกมาภายนอก เชิญออกมาภายนอกวิมานเถิด ข้าพเจ้าจะซื้อท่านผู้มีฤทธิ์มาก

นางเวมานิกเปรตตอบว่า

ผ้านั้นถึงท่านจะให้ที่มีมือของข้าพเจ้าเองก็ไม่สำเร็จแก่ข้าพเจ้า ถ้าในหมู่ชนนี้มีอุบาสกผู้มีศรัทธาเป็นพระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอท่านจงให้อุบาสกนั้นนุ่งห่มผ้าที่ท่านจะให้ข้าพเจ้า แล้วอุทิศส่วนกุศลให้ข้าพเจ้า เมื่อท่านทำอย่างนั้น ข้าพเจ้าจึงจะได้นุ่งห่มผ้านี้ตามปรารถนา ถึงซึ่งความสุข

พ่อค้าทั้งหลายได้ฟังดังนั้นแล้ว จึงให้อุบาสกนั้นอาบน้ำลูบไล้ แล้วให้นุ่งห่มผ้า แล้วอุทิศส่วนกุศลให้นางเวมานิกเปรตนั้น

พระสังคีติกาจารย์เมื่อจะประกาศเนื้อความนั้น จึงได้กล่าวคาถา ๓ คาถา ความว่า

ก็พ่อค้าเหล่านั้น ยังอุบาสกนั้นให้อบน้ำ ลูบไล้ด้วยของหอม แล้วให้นุ่งห่มผ้า แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้นางเวมานิกเปรตนั้น ในทันตาเห็นนั่นเอง วิกาทย่อมบังเกิดขึ้น แก่นางเวมานิกเปรตนั้น โกชนะ เครื่องนุ่งห่ม และน้ำดื่ม ย่อมบังเกิดขึ้น นี่เป็นผล แห่งทักษิณา ลำดับนั้น นางมีสรีระบริสุทธิ นุ่งห่มผ้าสะอาด งามดีกว่าผ้าแคว้นกาฬี เติบอ้อมออกมาจากวิมานประกาศว่า นี่เป็นผลแห่งทักษิณา

พ่อค้าเหล่านี้ถามว่า

วิมานของท่านงดงาม มีรูปภาพจิตรดี สว่างไสว ดูกร นางเทพธิดา พวกข้าพเจ้าถามแล้ว ขอท่านจงบอก นี่เป็นผลแห่งกรรมอะไร

นางเทพธิดานั้นตอบว่า

เมื่อข้าพเจ้าเป็นมนุษย์อยู่นั้น มีจิตเลื่อมใส ได้ถวายแบ่งข้าวอันเจือด้วยน้ำมัน แก่ภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาตมีจิตซื่อตรง ข้าพเจ้าเสวยวิบากแห่งกุศลกรรมนั้นในวิมานนี้ สิ้นกาลนาน ก็ผลบุญนั้นเดี๋ยวนี้ยังเหลือนิดหน่อย พ้นจาก ๔ เดือนไปแล้ว ข้าพเจ้า จักจุติจากวิมานนี้จักไปตกนรกอันร่ำร้อนสาหัส มี ๔ เหลี่ยม ๔ ประตู จำแนกเป็น ห้อง ๆ ล้อมด้วยกำแพงเหล็ก ครอบด้วยแผ่นเหล็ก พื้นนรกนั้นล้วนเป็นเหล็กแดงลุก เป็นเปลวเพลิง ประกอบด้วยความร่ำร้อนแผ่ไปตลอด ๑๐๐ โยชน์โดยรอบ ตั้งอยู่ทุก เมื่อ ข้าพเจ้าจะต้องเสวยทุกขเวทนาในนรกนั้นตลอดกาลนาน ก็การเสวยทุกข์เช่นนี้ เป็นผลแห่งกรรมชั่ว ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเศร้าโศกที่จะไปเกิดในนรกนั้น

จบขัลลาคติยเปตวิตถุที่ ๑๐

ท่านก็ได้รับรู้เรื่องของเปรต และการอุทิศส่วนกุศลไปให้เปรต ถ้าท่านบังเอิญเห็น เปรต อย่างกลัว แต่ควรเกิดกุศลจิตรู้ว่า ภาพนั้นมีจริง และควรที่จะได้กระทำบุญ อุทิศ ส่วนกุศลให้

สำหรับเรื่องการให้วัตถุแก่อุบาสกผู้มีศรัทธา ใน **ขุททกนิกาย เปตวัตถุ จุฬวรรคที่ ๓ อภิขขมานเปตวัตถุ** มีข้อความว่า

โกสิยมหาอำมาตย์ได้ให้ข้าวสัตตยและคู่ผ้าแก่อุบาสก แล้วอุทิศส่วนกุศลแก่เปรต ซึ่งเปรตก็ได้รับอุทิศส่วนกุศลนั้น

ถ้าเป็นบุคคลผู้ทุศีล แม้จะให้ทาน และอุทิศส่วนกุศลให้เปรต เปรตไม่ได้รับ เพราะไม่อนุโมทนา ไม่เกิดกุศลจิตที่จะอนุโมทนา แต่ถ้าเป็นบุคคลผู้ทรงศีล เป็นพระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าไม่มีพระภิกษุสงฆ์ที่จะถวายทานอุทิศให้ ก็ให้กับอุบาสกผู้มีศีล ผู้เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และอุทิศส่วนกุศลให้ เปรตนั้นก็จะได้รับอุทิศส่วนกุศลด้วย

ขอกล่าวถึงเรื่องเปรตอีกบางสูตร เพื่อท่านจะได้ฟังข้อความที่เปรตกล่าวกับบุคคลต่าง ๆ เพราะว่าเป็นข้อความที่มีประโยชน์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะในเรื่องนี้ เปรตจะปรากฏแก่ผู้ที่จะได้บรรลุคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคล สมควรใหม่ที่จะถือกุศล เพราะว่าการที่จะปรากฏ ก็ปรากฏเพื่อจะถือกุศลบุคคลนั้นด้วย

ขุททกนิกาย เปตวัตถุ อัมพสักรเปตวัตถุ มีข้อความว่า

มีนครของชาววัชชีนครหนึ่งนามว่า เวสาลี ในนครเวสาลีนั้น มีกษัตริย์ลิจจวี ทรงพระนามว่า อัมพสักระ ได้ทอดพระเนตรเห็นเปรตตนหนึ่ง

เปรตนั้นวนเวียนอยู่ที่บุรุษผู้หนึ่ง ซึ่งถูกเสียบไว้ที่หลาวไม้ ฉะนั้น พระองค์ก็ใคร่ที่จะทราบว่าเป็นเพราะเหตุใด เพราะว่าการนอน การนั่ง การเดินไปเดินมา การลิ้ม การดื่ม การเคี้ยว การนุ่งห่ม แม้หญิงบำเรอของบุคคลผู้ถูกเสียบไว้บนหลาวนี้ ย่อมไม่มี ชนเหล่าใดผู้เป็นญาติ เป็นมิตรสหาย เคยเห็นเคยฟังร่วมกันมา เคยมีความเอ็นดูกรุณาของบุคคลใดมีอยู่ในกาลก่อน เดียวนี้ชนเหล่านั้น แม้จะเยียมเยียนบุคคลนั้นก็ไม่ได้ บุรุษนี้มีตนอันญาติเป็นต้นสละแล้ว มิตรสหายย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้ตกยาก พวกมิตรสหายทราบว่าผู้ใดขาดแคลน ย่อมละทิ้งผู้นั้น และเห็นใครมั่งคั่งบริบูรณ์ ก็พากันไปห้อมล้อม คนที่มั่งคั่งด้วยสมบัติย่อมมีมิตรสหายมาก ส่วนบุคคล

ผู้เสื่อมจากสมบัติเป็นผู้ผิดเคื่องด้วยโรคะ ย่อมหามิตรยาก นี้อย่อมเป็นธรรมดาของโลก

บุรุษผู้ถูกหลาวเสียบนี้ มีร่างกายเปื้อนด้วยเลือด ตัวทะลุเป็นช่อง ๆ ชีวิตของบุรุษนี้จกดับไปในวันนี้พຼ່ງนี้ เหมือนหยาดน้ำค้างอันติดอยู่บนปลายหญ้าฉะนั้น เมื่อเป็นอย่างนี้ เพราะเหตุไรท่านจึงพูดกับบุรุษผู้ถึงความลำบากอย่างยิ่ง นอนหงายอยู่บนหลาวไม้สะเดาเช่นนี้ว่า ดูกร บุรุษผู้เจริญ ขอท่านจงมีชีวิตอยู่เกิด การมีชีวิตอยู่เท่านั้นเป็นของประเสริฐ

น่าสนใจใช่ไหม แม้แต่คนที่กำลังถูกหลาวไม้เสียบอยู่ แต่ปรตนั้นก็ยังอุตส่าห์มาพຼ່ງพຼ່ງว่า ขอท่านจงมีชีวิตเป็นอยู่เกิด การมีชีวิตอยู่เท่านั้นเป็นของประเสริฐ ซึ่งทุกท่านกำลังมีชีวิตอยู่ เป็นมนุษย์ เป็นของประเสริฐ

ปรตนั้นกราบทูลว่า

ข้าแต่พระราชา บุรุษนี้เป็นสาลิหิตของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ระลึกชาติก่อน ข้าพระองค์เห็นแล้วมีความกรุณาแก่เขาว่า ขออย่าให้บุรุษผู้เลวทรามนี้ไปตกนรกเลย

ข้าแต่กษัตริย์ลิจฉวี บุรุษผู้ทำกรรมชั่วนี้จุติจากอภัพนี้แล้วจักเข้าถึงนรกอันยัดเยียดไปด้วยสัตว์ผู้ทำบาป เป็นสถานที่ร้ายกาจ มีความร่ำร้อนมาก เผ็ดร้อนให้เกิดความน่ากลัว หลาวนี้ประเสริฐกว่านรกนั้นตั้งหลายพันเท่า ขออย่าให้บุรุษนี้ไปตกนรก อันมีแต่ความทุกข์โดยส่วนเดียว เผ็ดร้อนน่ากลัว มีความทุกข์ทຼ່ງทຼ່ງอย่างเดียว

ถ้าบุรุษนี้ฟังคำของข้าพระองค์อย่างนี้แล้ว ประหนึ่งว่า ข้าพระองค์น้อมเข้าไปสู่ทุกข์ในนรกนั้น จะพึงสละชีวิตของตนเสีย ฉะนั้น ข้าพระองค์จึงไม่พูดในที่ใกล้เขาด้วยหวังว่า ชีวิตของบุรุษนี้อ่าจะได้ดับไปเสียเพราะคำของข้าพระองค์เลย เพราะฉะนั้น ข้าพระองค์จึงพูดว่า ขอท่านจงมีชีวิตอยู่เกิด การมีชีวิตอยู่เป็นของประเสริฐ

ถ้าพูดว่าตายแล้วจะไปตกนรก บุรุษนั้นก็คงเกิดความทุกข์ใจจนกระทั่งสิ้นชีวิตและตกนรกทันที ฉะนั้น ปรตนี้ไม่พูดในที่ใกล้บุรุษนั้น แต่เวลาไปใกล้บุรุษนั้นก็พูดว่า

ของท่านจะมีชีวิตอยู่เกิด การมีชีวิตอยู่เป็นของประเสริฐ เป็นการให้กำลังใจที่จะยังไม่ให้
สิ้นชีวิตเสีย

เมื่อเปรตแสดงความประสงค์ของตนอย่างนี้แล้ว พระราชาทรงขอโอกาสเพื่อจะ
ตรัสถามความเป็นไปของเปรตนั้นอีก จึงได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

เรื่องของนรุษนี้เรารู้แล้ว แต่เราปรารถนาจะถามท่านถึงเรื่องอื่น ถ้าท่านให้
โอกาสแก่เรา เราจะขอถามท่าน และท่านไม่ควรโกรธเรา

ถ้าจะถามเรื่องส่วนตัว ก็ขออนุญาต ขอโอกาสเสียก่อน

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ข้าพระองค์ได้ให้ปฏิญาณไว้ในกาลนั้นแน่นอนแล้ว การไม่บอกยอมมีแก่ผู้ไม่
เลื่อมใส บัดนี้ข้าพระองค์มีวาจาที่ควรเชื่อถือได้ แม้โดยพระองค์จะไม่ทรงเลื่อมใส
เพราะเหตุนี้ ขอเชิญพระองค์ตรัสถามข้าพระองค์ตามพระประสงค์เถิด ข้าพระองค์
จะกราบทูลตามที่สามารถจะกราบทูลได้

เปรตก็มีความรู้มาก คือ บอกว่าการไม่บอกยอมมีแก่ผู้ไม่เลื่อมใส ถ้าใครไม่
เลื่อมใส พูดเท่าไรก็ไม่มีประโยชน์ แต่เปรตนั้นกล่าวว่า บัดนี้ข้าพระองค์มีวาจาที่ควร
เชื่อถือได้ แม้โดยพระองค์จะไม่ทรงเลื่อมใส เพราะว่าโดยฐานะที่เป็นเปรต เป็นผู้ที่
ประกอบอกุศลกรรม กษัตริย์ลิจฉวีอาจจะไม่ทรงเลื่อมใสก็ได้ แต่ข้อความที่เปรตจะ
กล่าวนั้นก็เป็นความจริง เพราะเปรตกล่าวว่า ข้าพระองค์ได้ให้ปฏิญาณไว้ในกาลนั้น
แน่นอนแล้ว การไม่บอกยอมมีแก่ผู้ไม่เลื่อมใส บัดนี้ข้าพระองค์มีวาจาที่ควรเชื่อถือได้
แม้โดยพระองค์จะไม่ทรงเลื่อมใส เพราะเหตุนี้ ขอเชิญพระองค์ตรัสถามข้าพระองค์
ตามพระประสงค์เถิด ข้าพระองค์จะกราบทูลตามที่สามารถจะกราบทูลได้

เมื่อเปรตให้โอกาสเช่นนั้น พระเจ้าอัมพลักขระจึงตรัสถามว่า

เราเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยจักขุ เราควรเชื่อสิ่งนั้นทั้งสิ้น ถ้าเราเห็นสิ่งนั้นแล้วไม่
เชื่อ ก็ขอให้ลงโทษถอยศเราเถิดท่าน

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ขอสังจะปฏิญาณนี้ของพระองค์ จงมีแก่ข้าพระองค์ พระองค์ได้ทรงฟังธรรมที่
ข้าพระองค์กล่าวแล้ว จะทรงได้ความเลื่อมใส ข้าพระองค์ไม่มีความต้องการอย่างอื่น
ไม่ได้มีจิตประทุษร้าย ข้าพระองค์จะกราบทูลธรรมทั้งหมดที่ข้าพระองค์ได้สดับแล้ว
บ้าง หรือไม่สดับแล้วบ้างแก่พระองค์ ตามที่ข้าพระองค์รู้

พระเจ้าอัมพลักขระตรัสว่า

ท่านขีมีชาชาวอันประดับประดาแล้ว เข้าไปยังสำนักของบุรุษที่ถูกเสียบหลาว
มีชาชาตัวนี้ เป็นมีชาศรัทธาที่น่าดูน่าชม นี่เป็นผลแห่งกรรมอะไร

เปรัตนันกราบทูลว่า

ที่กลางเมืองเวสาลีนั้น มีหลุมที่หนทางลื่น ข้าพระองค์มีจิตเลื่อมใส เอาศิระชะ
โคศิระชะหนึ่งวางทอดที่หลุมให้เป็นสะพาน ข้าพระองค์และบุคคลอื่นเหยียบบนศิระชะ
โคนั้น เดินไปได้สะดวก ม้านี้เป็นมีชาศรัทธาที่น่าดูน่าชม นี่เป็นผลแห่งกรรมนั้น

พระเจ้าอัมพลักขระตรัสถามว่า

ท่านมีรัศมีสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ และมีกลิ่นหอมฟุ้งไป ท่านได้สำเร็จฤทธิ์แห่ง
เทวดา เป็นผู้มียานภาพมาก แต่ท่านเปลือยกาย นี่เป็นผลแห่งกรรมอะไร

เปรัตนันกราบทูลว่า

เมื่อก่อนข้าพระองค์เป็นคนมักโกรธ แต่มีใจเลื่อมใสเป็นนิจ พุดกับคนทั้งหลาย
ด้วยวาจาอ่อนหวาน ข้าพระองค์มีรัศมีทิพย์สว่างไสวอยู่เนื่องนิจ นี่เป็นผลแห่งกรรม
นั้น ข้าพระองค์เห็นยศ และชื่อเสียงของบุคคลผู้ตั้งอยู่ในธรรม มีจิตเลื่อมใสกล่าว
สรรเสริญ ข้าพระองค์มีกลิ่นทิพย์หอมฟุ้งไปเป็นนิจ นี่เป็นผลแห่งกรรมนั้น

ถ้าเป็นผู้วิษยาก็ตรงกันข้าม ไม่มีจิตเลื่อมใสที่จะกล่าวสรรเสริญ แต่นี้เป็น
เพราะว่าเห็นยศ และชื่อเสียงของบุคคลผู้ตั้งอยู่ในธรรม มีจิตเลื่อมใสกล่าวสรรเสริญ
จึงมีกลิ่นทิพย์หอมฟุ้งไปเป็นนิจ นี่เป็นผลแห่งกรรมนั้น

๒๘๓

ส่วนกรรมที่จะทำให้เป็นผู้เปลือยกาย เปเรตกราบทูลว่า

เมื่อพวกสหายของข้าพระองค์อาบน้ำที่ท่าน้ำ ข้าพระองค์ลักเอาผ้าซ้อนไว้บนบก ไม่มีความประสงค์จะลักขโมย และไม่มีจิตคิดประทุษร้าย เพราะกรรมนั้น ข้าพระองค์จึงเป็นคนเปลือยกาย เป็นอยู่อย่างผิดเคือง

พระเจ้าอัมพลักขระตรัสถามว่า

ผู้ใดทำบาปเล่น ๆ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า ผู้นั้นได้รับผลกรรมเช่นนี้ ส่วนผู้ใดตั้งใจทำบาปจริง ๆ นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวผลกรรมของผู้นั้นว่าเป็นอย่างไร

เปเรตนั้นกราบทูลว่า

มนุษย์เหล่าใดมีความดำริชั่วร้าย เป็นผู้เศร้าหมองด้วยกาย และวาจา เมื่อตายไป มนุษย์เหล่านั้นย่อมเข้าถึงนรกในสัมปรายภพโดยไม่ต้องสงสัย ส่วนชนเหล่าอื่นปรารถนาสุคติ ยินดียิ่งในทาน มีอัมตภาพอันสงเคราะห์แล้ว เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติในสัมปรายภพโดยไม่ต้องสงสัย

นากลัวไหมกรรมอย่างนี้ ไม่ได้มีเจตนาประทุษร้ายอะไร แต่ทำให้ผู้อื่นลำบาก ฉะนั้น ผลกรรม คือ เป็นผู้เปลือยกาย เมื่อไม่ให้ผ้าเขา ผลคือตัวเองก็ไม่มีผ้า ถ้าเห็นว่าคนอื่นไม่เดือดร้อน ตัวเองก็ไม่น่าจะเดือดร้อนอะไรเวลาที่ไม่มีเครื่องนุ่งห่ม แต่ว่าเพราะคนอื่นเดือดร้อน ตนเองก็เดือดร้อนด้วยเวลาที่ไม่มีผ้านุ่งห่ม

เมื่อเปเรตนั้นชี้แจง จำแนกผลกรรมแต่โดยย่ออย่างนี้ พระราชาไม่ทรงเชื่อจึงตรัสถามเปเรตนั้นว่า

เราจะพึงรู้เรื่องนั้นได้อย่างไรว่า นี่เป็นผลแห่งกรรมดี และกรรมชั่ว หรือเราจะพึงเห็นอย่างไรจึงจะเชื่อถือได้ หรือแม้ใครจะพึงทำให้เราเชื่อถือเรื่องนั้นได้

พระราชาเป็นผู้ที่ไม่ค่อยจะทรงเชื่อเรื่องกรรมเลย

เปรตนั้นกราบทูลว่า

พระองค์ได้ทรงเห็นแล้ว และได้ทรงสดับมาแล้ว ก็จงทรงเชื่อเถิดว่า นี่เป็นผลแห่งกรรมดี และกรรมชั่ว

คือ ทั้งเห็นเปรตด้วย และได้ฟังเรื่องของกรรมที่เป็นเหตุที่จะให้เป็นอย่างนั้นด้วย

เปรตกราบทูลต่อไปว่า

เมื่อมีกรรมดี และกรรมชั่วทั้งสอง ก็พึงมีสัตว์ไปสู่สุคติ และทุกคติ ถ้าสัตว์ทั้งหลายในมนุษยโลกนี้ไม่พึงทำกรรมดี และกรรมชั่ว สัตว์ผู้ไปสู่สุคติ ทุกคติ เลว และประณีต ก็ไม่มีในมนุษยโลกนี้ แต่เพราะสัตว์ทั้งหลายในมนุษยโลกทำกรรมดี และกรรมชั่วไว้ ฉะนั้น จึงไปสู่สุคติ ไปสู่ทุกคติ เลวบ้าง ประณีตบ้าง นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าววิพากแห่งกรรมทั้งสองนั้นว่า เป็นที่ตั้งแห่งการเสวยสุข และทุกข์ เทวดาย่อมพากันห้อมล้อมพวกรชนผู้ได้เสวยผลอันเป็นสุข คนพาลผู้ไม่เห็นบาปและบุญทั้งสอง ย่อมเดือดร้อน

กรรมที่ข้าพระองค์เองได้ทำไว้ในชาติก่อน ซึ่งจะเป็นเหตุให้ได้เครื่องนุ่งห่มเป็นต้น ในบัดนี้มีได้มีแก่ข้าพระองค์ และบุคคลผู้ที่ให้ผ้าห่ม ผ้าห่ม ที่นอน ที่นั่ง ข้าว และน้ำแก้วนมพรหมณทั้งหลายแล้วพึงอุทิศส่วนบุญมาให้ข้าพระองค์มิได้มี เพราะเหตุนั้น ข้าพระองค์จึงเป็นคนเปลือยกาย มีความเป็นอยู่อย่างผิดเคือง

จะเห็นได้ว่า ผลทั้งของกุศลกรรม และอกุศลกรรมที่ได้กระทำไว้แล้ว ย่อมจำแนกโดยละเอียด แม้ในภูมิของเปรต มีผ้าขาวซี นาคัจจรรย มีรัศมีสว่างไสว มีกลิ่นหอม เป็นผลของบุญ แต่เป็นผู้ที่เปลือยกาย ถ้าท่านระลึกย้อนไปถึงในภูมิมนุษย์ จะเห็นว่า กรรมจำแนกบุคคลให้ประณีตและเลวต่าง ๆ กันไป บางทีอาจจะเป็นผู้ที่ไร้ยศ แต่มีเครื่องอุปโภคบริโภค หรือเป็นผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บ แต่สุขสำราญต่าง ๆ กันไป แม้ว่าจะไปเกิดในภูมิของเปรต ก็จำแนกให้วิจิตรต่าง ๆ กัน ตามกรรมนั้นด้วย

พระเจ้าอัมพลักษระตรัสถามว่า

ดูกร ยักข์ เหตุอะไร ๆ ที่จะให้ท่านได้เครื่องนุ่งห่มพึงมีอยู่หรือ ถ้าเหตุที่ควรเชื่อ พองจะพึงเป็นเหตุได้มีอยู่ ขอท่านจงบอกเหตุนั้นแก่เรา

ทรงต้องการที่จะพิสูจน์ว่า เป็นเหตุที่ให้ได้อย่างนั้นจริงหรือไม่

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ในเมืองเวสาลีนี้มีภิกษุรูปหนึ่งนามว่า กัปปิตกะ เป็นผู้ได้ฌาน มีศีลบริสุทธิ์ เป็นพระอรหันต์ผู้หลุดพ้น มีอินทรีอันคุ้มครองแล้ว สรรวมในพระปาติโมกข์ เยือกเย็น บรรลุผลอันสูงสุด มีวาจาสละสลวย รู้ความประสงค์ของผู้ขอ วาง่าย มีหน้าเบิกบาน เป็นผู้มาดีไปดี พุดจาได้ตอบดี เป็นเนื่อนานุญของโลก มีปกติอยู่ด้วยเมตตา เป็นทักษิณายบุคคลของเทวดาและมนุษย์ สงบระงับ กำจัดมิถุนาวิตกได้ ไม่มีทุกข์ ไม่มีตัณหา หลุดพ้นแล้ว ปราศจากลูกศร ไม่ถือเราถือเขา ไม่คดกาย วาจา ใจ ไม่มีอุปธิ สิ้นกิเลสเป็นเครื่องเน้นซ้ำทั้งปวงได้ บรรลุวิชา ๓ มีความรุ่งเรือง ไม่มีชื่อเสียงปรากฏเพราะความเป็นผู้มีคุณวิเศษอันปกปิดไว้ แม้ใคร ๆ เห็นก็ไม่รู้ว่าเป็นคนดี ในหมู่ชนชาววัชชีเขาพากันเรียกท่านว่า มุนี รู้กันว่า ท่านเป็นผู้ประเสริฐหนักแน่นไม่หวั่นไหว มีธรรมอันดีงามเที่ยวไปในโลก

ถ้าพระองค์ทรงถวายผ้าคู่หนึ่ง หรือ ๒ คู่แก่ภิกษุนี้แล้ว ทรงอุทิศส่วนกุศลให้ข้าพระองค์ เมื่อพระองค์ทรงถวายแล้ว และท่านรับผ้านั้นแล้ว พระองค์ก็จะทรงเห็นข้าพระองค์นุ่งห่มผ้าเรียบร้อยแล้ว

พระเจ้าอัมพลักขระตรัสถามว่า

บัดนี้สมณะนั้นอยู่ที่ประเทศไหน เราจักไปพบท่านที่ไหน ใครจะพึงแก้ความสงสัยสนเทหอันเป็นเสี้ยนหนามแห่งความเห็นของเราได้ในวันนี้

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ท่านอยู่ที่เมืองกปิณัจฉนา มีหมู่เทวดาเนอันมากห้อมล้อม เป็นผู้มีนามจริงแท้ เป็นผู้ไม่ประมาท แสดงธรรมมีกถาอยู่ในหมู่ของตน

พระเจ้าอัมพลักขระตรัสว่า

เราจักไป แล้วจักทำตามที่ท่านสั่งนั้นเดี๋ยวนี้ จักให้สมณะนั้นนั่งห่มผ้า ขอท่านจงดูผ้าคู่เหล่านั้น อันสมณะนั้นรับประเคนแล้ว แล้วเราจะคอยดูท่านนั่งห่มผ้าเป็นอันดี

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ขอรับประทานพระวโรกาส ขอพระองค์อย่าเสด็จเข้าไปหาบรรพชิตในเวลาที่ไม่ควร การเสด็จเข้าไปหาบรรพชิตในเวลาไม่ควรนี้ ไม่เป็นธรรมเนียมที่ดีของกษัตริย์ ฤๅจิวทั้งหลาย ก็เมื่อพระองค์เสด็จเข้าไปหาในเวลาสมควร ก็จักทรงเห็นภิกษุเหล่านั้นนั่งอยู่ในที่สงัดในที่นั่นเอง

พระเจ้าลิจฉวี ก็แวดล้อมด้วยหมู่ข้าราชการบริพาร เสด็จไปในนครนั้น ครั้นเสด็จเข้าไปยังนครนั้น จึงเสด็จเข้าไปประทับในนิเวศน์ของพระองค์ ทรงกระทำกิจของคฤหัสถ์ทั้งหลาย ทรงสงรงสนาน และทรงดื่มน้ำแล้ว ได้เวลาอันควร จึงทรงเลือกผ้า ๘ คู่จากหีบ รับสั่งให้หมู่ข้าราชการบริพารถือไป

พระราชารัศนีเสด็จเข้าไปในพระศนนั้นแล้ว ได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะรูปหนึ่ง ผู้มีจิตสงบระงับ กลับจากที่โคจร เป็นผู้เยือกเย็น นั่งอยู่ที่โคนต้นไม้ ครั้นแล้วได้ตรัสถามสมณะนั้นถึงความเป็นผู้มีอาพาธน้อย การอยู่สำราญ แล้วตรัสบอกนามของพระองค์ให้ทรงทราบว่า

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ดิฉันเป็นกษัตริย์ลิจฉวี อยู่ในเมืองเวสาลี ชาวลิจฉวีเรียกดิฉันว่า อัมพลักขระ ขอท่านจงรับผ้า ๘ คู่นี้ของดิฉัน ดิฉันขอถวายท่าน ดิฉันมาในที่นี้ด้วยความประสงค์เพียงเท่านี้ ดิฉันมีความปลื้มใจนัก

พระเถระทูลถามว่า

สมณพราหมณ์ทั้งหลายพากันละเว้นพระราชานิเวศน์ของมहाบพิตรแต่ที่ไกลทีเดียว เพราะในพระราชานิเวศน์ของมहाบพิตรบาตรย่อมแตก แม้สังฆาฏิกิฎฐ์เขาฉีกเมื่อก่อนสมณะทั้งหลายมีศรัทธาห้อยลง ตกลงไปจากเชิงเท้า มหาบพิตรได้เบียดเบียนบรรพชิตเช่นนี้ สมณะทั้งหลายเคยถูกมหาบพิตรทำการเบียดเบียนแล้ว มหาบพิตรไม่เคยพระราชทานแม้แต่น้ำมันสักหยดหนึ่งเลย ไม่ตรัสบอกทางให้คนหลงทาง ซึ่งเอาไม้เท้าจากมือคนตาบอดเสียเอง มหาบพิตรเป็นคนตระหนี่ ไม่สำรวม

เช่นนี้ แต่บัดนี้เพราะเหตุอะไร มหาบพิตรทรงเห็นผลอะไร จึงทรงจำแนกแจกจ่ายแก่อาตมภาพทั้งหลายเล่า

พระราชาก็ได้ตรัสว่า

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ดิฉันขอรับผิด ดิฉันได้เบียดเบียนสมณะทั้งหลายดังคำที่ท่านพูด ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ดิฉันมีความประสงค์จะล้อเล่น มิได้มีจิตประทุษร้าย แต่กรรมอันชั่วช้านั้นดิฉันทำแล้ว เด็กหนุ่มเปลือยกาย มีโกศน้อยได้สั่งสมบาปเพื่อจะล้อเล่น จึงต้องเสวยทุกข์ ก็ทุกข์อะไรเล่าที่เป็นทุกข์กว่าความเปลือยกาย ย่อมมีแก่เปรตนั้น

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ดิฉันเห็นเหตุอันน่าสังเวชและเศร้าหมองนั้นแล้วจึงให้ท่าน เพราะเหตุนั้นเป็นปัจจัย ขอท่านจงรับผ้า ๘ คู่นี้ ทักขิณาที่ข้าพเจ้าถวายนี้ จงสำเร็จผลแก่เปรตนั้น

พระเถระทูลว่า

เพราะการให้ท่าน นักปราชญ์มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น สรรเสริญแล้วโดยมากแน่แท้ อาตมภาพจะรับผ้า ๘ คู่ของมหาบพิตร ขอทักขิณาทานเหล่านี้จงสำเร็จผลแก่เปรตนั้น

ลำดับนั้น พระเจ้าลิจฉวีทรงชำระพระหัตถ์และพระบาทแล้ว ทรงถวายผ้า ๘ คู่แก่พระเถระ พอพระเถระรับประเคนผ้าเหล่านั้นแล้ว พระราชาทรงเห็นเปรตหนุ่มผ้าเรียบร้อย ภูบไล้ด้วยจุนจันทน์แดง มีผิวพรรณเปล่งปลั่ง ประดับประดาถุงผ้าดี ซีม้าอาชาไนย มีบริวารห้อมล้อม สำเร็จมหิทธิฤทธิ์ของเทวดา ครั้นทรงเห็นเช่นนั้นแล้ว ทรงปลื้มพระหฤทัย เกิดปีติปราโมทย์ มีพระหฤทัยร่าเริงเบิกบาน

พระเจ้าลิจฉวีได้ทรงเห็นกรรม แจ้งประจักษ์ด้วยพระองค์เองแล้ว จึงเสด็จเข้าไปใกล้ แล้วตรัสกับเปรตนั้นว่า

เราจักให้ท่านแก่สมณพราหมณ์ทั้งหลาย เราควรให้ท่านทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ ดูกร เปรต ท่านมีอุปการะแก่เรามาก

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ข้าแต่กษัตริย์ลิจฉวี ก็พระองค์ได้พระราชทานเพื่อข้าพระองค์ส่วนหนึ่ง แต่การพระราชทานนั้นมิได้ไฉไล ข้าพระองค์เป็นทวดา จักทำความเป็นสหายกับพระองค์ผู้เป็นมนุษย์

พระราชাত্রัสว่า

ท่านเป็นคฤหัสถ์ เป็นเผ่าพันธุ์ เป็นการยึดเหนี่ยว เป็นมิตร และเป็นทวดาของเรา ดูกร เปรต เราขอทำอัญชลีท่าน และปรารถนาเพื่อจะได้เห็นท่านแม้อีก

เปรตนั้นกราบทูลว่า

ถ้าพระองค์จักเป็นผู้ไม่มีศรัทธา มีความตระหนี่ มีจิตไม่เลื่อมใส พระองค์จักไม่เห็นข้าพระองค์ และข้าพระองค์ก็จักไม่เห็น ไม่ได้เจรจากับพระองค์อีก ถ้าพระองค์จักทรงเคารพธรรม ทรงยินดีในการบริจาคทาน ทรงสงเคราะห์ ทรงเป็นดังบ่อน้ำของสมณพราหมณ์ทั้งหลาย ด้วยอาการอย่างนี้ พระองค์ก็จักได้ทรงเห็นข้าพระองค์ และข้าพระองค์ก็จักได้เห็น ได้เจรจากับพระองค์

ขอพระองค์โปรดทรงปล่อยบุรุษนี้จากหลาวโดยเร็วเถิด เพราะการปล่อยบุรุษนี้เราทั้งสองจักได้เป็นสหายกัน ข้าพระองค์เข้าใจว่า เราทั้งสองจักได้เป็นสหายกันและกัน เพราะเหตุแห่งบุรุษผู้ถูกหลาวเสียบ ก็บุรุษผู้ถูกหลาวเสียบนี้ อันพระองค์ทรงรีบปล่อยแล้ว พึงเป็นผู้ประพฤติธรรมโดยเคารพ พึงพ้นจากนรกนั้นแน่นอน พึงพ้นจากกรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งเวทนา พระองค์เสด็จเข้าไปหาที่ปิตกภิกษุ แล้วทรงจำแนกทานกับท่านในเวลาสมควร จงเสด็จเข้าไปหาแล้วตรัสถามด้วยพระองค์เอง ท่านจะกราบทูลเนื้อความนั้นแก่พระองค์ ก็พระองค์ทรงประสงค์บุญ มีจิตไม่ประทุษร้าย ก็เชิญเสด็จเข้าไปหาภิกษุนั้นเถิด ท่านจะแสดงธรรมทั้งปวงที่ทรงสดับแล้ว และยังมีได้ทรงสดับแก่พระองค์ ตามความรู้เห็น พระองค์ได้ทรงฟังธรรมนั้นแล้วจักทรงเห็นสุคติ

เป็นประโยชน์ของการที่ได้พบกับผู้ที่มาเกื้อกูล ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเปรต แต่ก็ได้นำในทางที่เป็นการเจริญกุศลทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อพระราชได้ทรงเจรจาทำความเป็นสหายกับทวดานั้นแล้ว ก็ได้เสด็จไป

พระเจ้าลิจฉวีได้เสด็จเข้าไปสู่ประเทศนั้นแล้วรีบปล่อยบุรุษที่ถูกเสียบหลาวโดยเร็ว และได้ตรัสกับบุรุษนั้นว่า อย่างกลัวเลยเพื่อน แล้วรับสั่งให้หมอพยาบาล

เมื่อพระราชาได้ปล่อยบุรุษที่ถูกเสียบหลาวแล้ว ได้กลับไปหากับปิตกภิกษุ เพื่อที่จะได้ฟังธรรม เพื่อที่จะได้เห็นเหตุผลของการที่บุรุษนั้นถูกเสียบหลาว และสามารถที่จะไม่ไปสู่นรกได้เพราะเหตุอะไร

กับปิตกภิกษุกราบทูลว่า

ความพินาศแห่งกรรมเหล่านั้นย่อมไม่มี ความพินาศในโลกนี้เกิดขึ้นเพราะ ความไม่รู้แจ้ง ถ้าเขาพึงเป็นผู้ไม่ประมาท ประพฤติธรรมทั้งหลายโดยเคารพตลอดคืน และวัน เขาพึงพ้นจากนรกนั้นได้แน่ กรรมอันเว้นจากการให้ผลพึงมี

พระราชาตรัสว่า

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ผู้มีปัญญากว้างขวาง ประโยชน์ของบุรุษผู้นี้ ข้าพเจ้ารู้ ทัวถึงแล้ว บัดนี้ขอท่านอนุเคราะห์ข้าพเจ้าบ้าง ขอท่านได้กล่าวตักเตือนพราสาทอน ข้าพเจ้า โดยวิธีที่ข้าพเจ้าจะไม่พึงไปสู่นรกด้วยเถิด

ก็ไม่แนะใช่ไหม ไม่ว่าจะพระราชา หรือเป็นใคร ถ้าได้กระทำอกุศลกรรม แล้ว เมื่อจุติจากมนุษย์โลกนี้ ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรม ก็จะทำให้ปฏิสนธิในอบายภูมิ แต่พระราชาก็อยากที่จะพ้นจากอบายภูมิ อยากจะพ้นจากนรก ฉะนั้น ก็ตรัสถามถึง หนทางที่จะทำให้พ้นจากนรก

ซึ่งกับปิตกภิกษุทูลว่า

วันนี้ขอมหาบพิตรทรงมีพระหฤทัยเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์เป็นสรณะ จงทรงสิกขาบท ๕ อย่าให้ขาด และต่างพร้อย จงทรงงดเว้นจาก การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ทรงแยิบด้วยพระมเหสีของพระองค์ ไม่ทรงพูดเท็จ ไม่ทรงดื่ม น้ำจันท์ และทรงสมาทานอุโบสถศีล อันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการอันประเสริฐ เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร จงทรงพระราชทานจีวร บิณฑบาต ที่นอน ที่นั่ง คิลาน ปัจจัย ข้าว น้ำ ของกิน ของเคี้ยว ผ้า เสนาสนะในภิกษุผู้มีจิตซื่อตรงทั้งหลาย บุญ ย่อมเจริญทุกเมื่อ ทรงอภิสภาภิกษุทั้งหลายผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ปราศจากราคะ เป็น พหูสูตให้อิ่มหนำด้วยข้าวและน้ำ บุญย่อมเพิ่มพูนทุกเมื่อ เมื่อบุคคลเป็นผู้ไม่ประมาท

ประพฤติกุศลกรรมโดยเคารพตลอดคืนและวันอย่างนี้ พึงพ้นจากภพนั้น กรรมที่เว้นการให้ผลพึงมี

ท่านกัปปีตกภิกษุไม่ได้ให้พระราชเสด็จไปสู่ที่อื่นเลยใช้ไหม แต่เป็นชีวิตประจำวันทีควรจะทรงบำเพ็ญ เป็นชีวิตของคฤหัสถ์ และเป็นการเจริญสติปัฏฐานในชีวิตประจำวันของคฤหัสถ์ด้วย มิฉะนั้นแล้ว พระราชาพระองค์นี้จะไม่บรรลुकุณธรรมเป็นพระโสดาบัน ซึ่งในภายหลังพระราชพระองค์นี้บรรลुकุณธรรมเป็นพระโสดาบันก็ด้วยข้อปฏิบัติที่ทรงบำเพ็ญเป็นปกติในชีวิตประจำวันนี่เอง

พระราชตราว่า

วันนี้ข้าพเจ้ามีจิตเลื่อมใส ขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอสมทานสิกขาบท ๕ ไม่ให้ขาด และต่างพร้อย ของดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ยินดีด้วยภรรยาของตน ไม่กล่าวเท็จ ไม่ดื่มน้ำเมา และจักสมทานอุโบสถศีล อันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการอันประเสริฐ เป็นกุศล มีสุขเป็นกำไร จักถวายจีวร บิณฑบาต ที่นอน ที่นั่ง คิลานปัจจัย ข้าว น้ำ ของกิน ของเคี้ยว ผ้า และเสนาสนะแก่ภิกษุทั้งหลายผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ปราศจากราคะ เป็นพหูสูต จักไม่กำหนด ยินดีแล้วในศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ข้อความตอนท้ายมีว่า

พระเจ้าลิขณวิทรงพระนามว่าอัมพลัษระได้เป็นอุบาสกคนหนึ่งในเมืองเวสาลี ทรงมีศรัทธามีพระหฤทัยอ่อนโยนทรงกระทำอุปัการะแก่ภิกษุทรงบำรุงสงฆ์

ในกาลนั้น บุรุษผู้ถูกเสียบหลาวหายโรค เป็นสุขสบายดี ได้เข้าถึงบรรพชา แม้ชนทั้งสองอาศัยกัปปีตกภิกษุผู้ประเสริฐ ได้บรรลुकุศลสัมมัตผล การคบหาสับุรุษเช่นนี้ย่อมมีผลมากตั้งร้อยแก้ววิญญูชนผู้รู้แจ้ง บุรุษผู้ถูกเสียบหลาวได้บรรลुकุศลอันยอดเยี่ยม (บรรลुकอรหัต) ส่วนพระเจ้าอัมพลัษระได้บรรลุโสดาปัตติผล

จบอัมพลัษระเปตวัตถุที่ ๑

๒๘๔

มีท่านหนึ่งสงสัยว่า ทำไมเปรตถึงทราบว่ามีบุตรที่ถูกเสียบหลาวนั้นจะตกนรก หรือทราบว่ามีบุตรที่ถูกเสียบหลาวนี้จะได้รับบุญคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคล ดูเหมือนว่าเปรตนั้นช่างมีความรู้เกินกว่าฐานะของการเป็นเปรต หรือว่าโดยภูมิของเปรต แต่ขอให้ท่านคิดถึงแม่จิตใจของท่านในขณะนี้ ถ้าท่านเห็นใครกำลังได้รับความทุกข์ทรมานโดยการถูกลงโทษ เช่น การถูกเสียบหลาว คงจะสงสาร และคิดว่าอย่ามียอกุศลกรรมเป็นปัจจัย ฉะนั้นเมื่อสิ้นชีวิตลง ก็ย่อมยังมีปัจจัยที่จะทำให้ปฏิสนธิในอบายภูมิได้ ธรรมดาท่านก็คิดอย่างนี้

เพราะฉะนั้น เปรตก็คิดอย่างนี้ได้ ไม่ใช่ว่าจะมีญาณพิเศษที่จะรู้ว่าบุคคลนี้จะต้องไปตกนรกแน่นอน สำหรับการสงเคราะห์บุคคลที่จะสงเคราะห์ ไม่ใช่ทุกคนจะได้เห็นเปรต หรือว่าจะได้พบเทพ ส่วนมากจะต้องเป็นผู้ที่สมควรแก่การที่จะสงเคราะห์ด้วยเหตุปัจจัยของบุคคลนั่นเอง เมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่เจริญกุศล บำเพ็ญกุศลมามากถึงกับว่าในชาตินั้นสามารถจะบรรลุคุณธรรมเป็นพระอริยบุคคลได้ ก็ย่อมจะเป็นปัจจัยทำให้บุคคลอื่นมีความสงสาร ต้องการที่จะเกื้อกูลให้พ้นจากการที่จะไปสู่อบายภูมิ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้ง ๆ ที่อดีตได้สั่งสมเหตุอบรมมาเพื่อที่จะได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม แต่อำนาจของกิเลสซึ่งยังไม่ดับหมดสิ้นเป็นสมุจเฉท ย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นทำให้บุคคลนั้น ๆ กระทำกรรมต่าง ๆ ในชีวิต ก่อนที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรมเป็นพระอริยบุคคล

สำหรับภูมิอื่นที่จะปรากฏให้ท่านเห็น นอกจากในภูมิของเปรตก็มีภูมิของเทพ ซึ่งสามารถที่จะปรากฏให้บุคคลอื่นเห็นได้ แต่ไม่ใช่เพื่อท่านจะไปติดข้อง ผูกพัน ยึดมั่น หรือเกี่ยวข้องกับเทพเหล่านั้น เพราะว่าเมื่อเทพจะปรากฏนั้น ย่อมปรากฏเพื่ออนุเคราะห์เกื้อกูลในทางธรรมให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่เชื่อมั่นในกรรมของตน

ขอกล่าวถึงเรื่องของเทพที่ปรากฏกับบุคคลในครั้งนั้น และคงจะเป็นต้นเหตุหรือเหตุของการที่จะสร้างศาลเจ้า หรือศาลเทพ ซึ่งเป็นการสร้างเพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงความดี แต่ไม่ใช่สร้างเพื่อขอให้เทพนั้นมาสถิตอยู่ที่ศาลนั้น หรือว่าจะให้เป็นที่พึ่งพาอาศัย และก็หลงขอ โดยที่ไม่เจริญกุศลกรรม ไม่พึงกรรมของตัวเอง ฉะนั้นท่านก็จะเทียบได้ถึงความเข้าใจของคนในครั้งอดีตกับคนในสมัยปัจจุบัน ถ้าบุคคลในครั้งอดีตจะสร้างศาลเทพ ก็เพื่อที่จะระลึกถึงความดีของบุคคลนั้น ไม่มีจุดประสงค์ที่จะให้หลงขอโดยที่ไม่เจริญกุศล หรือว่าไม่พึงกรรมของตนเอง ซึ่งถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีกุศลกรรมพอที่จะก่อกุศลเทพ จึงจะก่อกุศล เพราะว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่เจริญกุศลสมควรรับผลของกุศลกรรม ซึ่งเทพจะก่อกุศล

ใน **ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ เสริสกวิมาน** มีข้อความว่า

ท่านพระควัมปติกล่าวว่า

ขอท่านทั้งหลายจงฟังคำเทวดา และพวกพ่อค้าซึ่งมาพบกัน ในเวลาที่พวกพ่อค้าหลงทางในทะเลทราย อนึ่ง ถ้อยคำที่พวกเทวดาและพวกพ่อค้าได้ตอบกัน ฉันทไขอท่านทั้งหลายจงฟังคำนั้น ฉันทนั้นเกิด

พระธรรมทั้งหมดมีประโยชน์ ถ้าท่านจะฟังคำที่เทวดากับพวกพ่อค้าสนทนาได้ตอบกัน แม้แต่พระอรหันต์ในครั้งนั้น คือ ท่านพระควัมปติ ก็ยังได้กล่าวว่า ขอท่านทั้งหลายจงฟังคำเทวดาและพวกพ่อค้าซึ่งมาพบกัน ในเวลาที่พวกพ่อค้าหลงทางในทะเลทราย อนึ่ง ถ้อยคำที่พวกเทวดาและพวกพ่อค้าได้ตอบกัน ฉันทไขอท่านทั้งหลายจงฟังคำนั้น ฉันทนั้นเกิด

ในครั้งที่พระอรหันต์ทั้งหลายยังมีมาก เมื่อพระผู้มีพระภาคยังไม่ปรินิพพาน หรือหลังจากที่ทรงปรินิพพานแล้ว ก็ยังมีพระอรหันต์ที่ได้แสดงธรรมข้อปฏิบัติ คือ การเจริญมรรคมืองค์ ๘ การเจริญสติปัฏฐาน แต่แม้กระนั้นข้อความอื่นซึ่งเป็นประโยชน์ ก่อกุศลแก่บุคคลทั้งหลาย พระอรหันต์ทั้งหลายก็ไม่เว้นที่จะกล่าว ไม่ใช่ว่าพอฟพบกันก็พูดแต่เรื่องสติปัฏฐาน มรรคมืองค์ ๘ อิทธิบาท ๔ หรือโพชฌงค์

เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าในครั้งนั้นจะได้มีการแสดงธรรมเรื่องของการเจริญสติปัฏฐาน มรรคมีองค์ ๘ แต่แม้พระอรหันต์ทั้งหลายก็ยังได้แสดงข้อความธรรมซึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้ฟังด้วย

ท่านพระควัมปติกกล่าวต่อไปว่า

ยังมีพระราชาทรงพระนามว่า ปายาสี มียศถึงความเป็นสหายของภุมมเทวดา บันเทิงอยู่ในวิมานของตน เป็นเทวดาแต่ได้มาปราศรัยกับพวกมนุษย์

เสริสกะเทพบุตรถามพวกพ่อค้าด้วยคาถาว่า

มนุษย์ทั้งหลายผู้กลัวทางคด หลงทางแล้วมาทำไมในป่าที่น่ารังเกียจ เป็นที่สัญจรไปแห่งอมมนุษย์ เป็นที่กันดาร ไม่มีน้ำ ไม่มีอาหาร เดินไปแสนยาก เป็นท่ามกลางแห่งทะเลทราย ในทะเลทรายนี้ไม่มีผลไม้ ไม่มีเผือกมัน หาเชื้อมิได้ จักมีอาหารแต่ที่ไหน นอกจากฝุ่น และทรายอันร้อนทารุณดังไฟเผา ที่นี้มีภาคพื้นอันแข็ง ร้อนดังแผ่นเหล็กแดง หากความสุขมิได้ เท่ากับนรก สถานที่นี้เป็นที่อยู่ดั้งเดิมของพวกหยาบช้า มีปีศาจ เป็นต้น เป็นเหมือนภูมิประเทศที่ถูกสาปแช่งไว้

เอาก็พวกท่านหวังประโยชน์อะไร ไม่ทันพิจารณาคุณและโทษ พวกท่านหลงทางเข้ามายังประเทศนี้เพราะเหตุอะไร เพราะความโลภ หรือความกลัว

พวกพ่อค้าตอบว่า

พวกข้าพเจ้าเป็นพ่อค้าเกวียนอยู่ในแคว้นมคธ และแคว้นอังคะ บรรทุกสินค้ามากมาย ข้าพเจ้าทั้งหลายมีความต้องการทรัพย์ ประารถนาอดิเรกလာอันเพิ่มพูน จึงพากันไปสินธุประเทศ และโสวีระประเทศ ข้าพเจ้าทุกคนไม่อาจจะอดกลั้นความกระหายในเวลากลางวัน และหมายจะอนุเคราะห์โคทั้งหลาย จึงได้พากันรีบเดินทางมาในราตรีอันเป็นเวลาค่าคื่น ข้าพเจ้าทั้งหลายจึงได้พลัดพรากจากทางไปสู่ทางผิด มีดমনดุจคนตาบอด หลงเข้าไปในป่าที่ไปไม่ได้แสนยาก อันเป็นท่ามกลางทะเลทราย มีจิตงงววย ไม่อาจกำหนดทิศได้

ดูกร เทพเจ้าผู้ควรบูชา พวกข้าพเจ้าได้เห็นวิมานอันประเสริฐของท่านนี้กับตัวท่านซึ่งไม่เคยเห็นมาก่อน จึงหวังว่าจะรอดชีวิตได้ยิ่งกว่าก่อน เพราะเห็นวิมานของท่านกับตัวท่าน พวกข้าพเจ้ามีความดีใจว่าเรง ชนลูกชนพอง

เสริสกะเทพบุตรกล่าวว่า

ดูกร พ่อค้าทั้งหลาย ท่านทั้งหลายเที่ยวไปสู่ฝั่งทะเลทรายข้างนี้จัดฝั่งทะเลทรายข้างโน้น แล้วไปสู่ทางอันเป็นทางไปยาก ประกอบด้วยเชิงหวายและหลักตอ ข้ามแม่น้ำและภูเขาทั้งหลายไปสู่ทิศต่าง ๆ เป็นอันมาก เพราะเหตุอยากได้โภคทรัพย์ เมื่อพวกท่านไปสู่แคว้นแคว้นของพระราชาเหล่าอื่น ท่านไปเห็นมนุษย์ในต่างประเทศ เราจะขอฟังสิ่งอัศจรรย์ที่ท่านทั้งหลายได้ฟัง หรือได้เห็นมาแล้วในสำนักของท่านทั้งหลาย

พวกพ่อค้าตอบว่า

ดูกร कुमार พวกข้าพเจ้าไม่เคยได้ยิน หรือได้เห็นสมบัติมนุษย์ในประเทศอื่นทั้งหมดที่น่าอัศจรรย์ยิ่งไปกว่าสมบัติในวิมานของท่านนี้ พวกข้าพเจ้าได้เห็นวิมานของท่านอันรัศมีไม่ทรมาน

ข้อความต่อไปบรรยายถึงความวิจิตรของวิมานของเสริสกะเทพบุตร ซึ่งในมนุษย์ไม่มีที่แห่งใดที่จะเปรียบเทียบได้ แม้ว่าจะไปสู่ประเทศนั้น สู่ประเทศนี้ต่าง ๆ ที่จะให้วิจิตรอย่างวิมานของเทพบุตรซึ่งเป็นผลของบุญนั้น ก็ไม่สามารถที่จะวิจิตรเท่าได้

ข้อความต่อไป

พ่อค้าถามว่า

ท่านเป็นเทวดา หรือเป็นยักษ์ เป็นท้าวสักกะจอมเทพ หรือเป็นมนุษย์ พวกเราถามท่าน ขอท่านจงบอกว่า ท่านเป็นเทวดาชื่อไร

เสริสกะเทพบุตรตอบว่า

ข้าพเจ้าเป็นเทวดาชื่อว่า เสริสสกะ เป็นผู้รักษาทางกันดาร เป็นเจ้าทะเลทรายทำตามคำสั่งของท้าวเวสสุวรรณ รักษาประเทศนี้อยู่

พวกพ่อค้าถามว่า

วิมานนี้ท่านได้ตามความปรารถนา หรือเกิดในกาลบางครั้ง ท่านทำเอง หรือเทวดาทั้งหลายมอบให้ พวกเราทั้งหลายถามท่าน วิมานอันเป็นที่ชอบใจนี้ท่านได้มาอย่างไร

เสริสกะเทพบุตรตอบว่า

วิมานอันเป็นที่ชอบใจนี้ มิใช่ข้าพเจ้าได้ตามความปรารถนา มิใช่เกิดขึ้นในกาล
บางคราว ข้าพเจ้ามิได้ทำเอง และเทวดาทั้งหลายก็มิได้มอบให้ วิมานอันเป็นที่ชอบ
ใจนี้ ข้าพเจ้าได้มาเพราะบุญกรรมอันดีงามของตน

พวกพ่อกำลังถามว่า

อะไรเป็นวัตร และเป็นพรหมจรรย์ของท่าน นี่เป็นวิบากแห่งบุญอะไรที่ท่านสั่ง
สมไว้แล้ว เราถามท่าน วิมานนี้ท่านได้อย่างไร

เสริสกะเทพบุตรตอบว่า

ข้าพเจ้ามีนามว่าปายาสี เมื่อครั้งข้าพเจ้าเสวยสมบัติในแคว้นโกศล ข้าพเจ้ามี
ความเห็นผิดว่า ไม่มี มีความตระหนี่เหนียวแน่น มีธรรมอันลามก มีปกติกกล่าวว่า
ขาดสูญ มีสมณะนามว่ากุมารกัสสปะ เป็นพหูสูต เป็นผู้เลิศในทางมีถ้อยคำอันวิจิตร
ครั้งนั้นท่านได้แสดงธรรมกถาแก่ข้าพเจ้า ได้บรรเทาทิฏฐิผิดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้
ฟังธรรมกถาของท่านนั้นแล้ว ได้ประกาศตนเป็นอุบาสก งดเว้นจากปาณาติบาต
จากอทินนาทาน สันโดษ ยินดีด้วยภรรยาของตน ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มน้ำเมา ข้อนั้น
เป็นวัตร และเป็นพรหมจรรย์ของข้าพเจ้า นี่เป็นวิบากแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้สั่งสมไว้
วิมานนี้ข้าพเจ้าได้มาเพราะบุญกรรมอันดีงามนั้น นั่นแล

พวกพ่อกำลังถามว่า

ได้ยินว่า ถ้อยคำของนรชนผู้มีปัญญา เป็นบัณฑิต ที่ได้พูดไว้เป็นคำจริงไม่กลับ
กลายเป็นอย่างอื่นว่า บุคคลผู้ทำบุญจะไปในที่ใด ๆ ย่อมได้ตามปรารถนา บันเทิงใจ
ในที่นั้น ๆ ความเศร้าโศก ความรำไร การเบียดเบียน การจองจำ ความเศร้าหมองมี
อยู่ในที่ใด ๆ คนบาปย่อมไม่พ้นจากทุกข์ในกาลไหน ๆ

ดูกร กุมาร เพราะเหตุใดหนอความโสมนัสจึงได้เกิดแก่เทวดาผู้เป็นบริวารของ
ท่านนี้ และแก่ท่าน ดูจคนผู้หลงไหลพันเพื่อน และดูจน้ำอันขุ่นในครู่เดียวนี้

แม้แต่ว่าจะเป็นเทวดามีวิมานแต่ก็ยังมีโสมนัสได้

เสริสกะเทพบุตรตอบว่า

แนะพ่อทั้งหลาย ป่าไม้ซีกเหล่านี้เป็นทิพย์ มีกลิ่นหอมฟุ้งตลบไปทั่ววิมานนี้
ใช้แต่เท่านั้น ป่าไม้ซีกนี้ยังกำจัดความมืดได้ทั้งกลางวันกลางคืน ล่วงไป ๑๐๐ ปี
เปลือกฝักแห่งต้นซีกนี้จึงจะสุก หล่นลงครึ่งหนึ่ง ๆ เป็นอันรู้ว่า ๑๐๐ ปีของมนุษย์ล่วง
ไปแล้ว

ดูกร พ่อทั้งหลาย ตั้งแต่ข้าพเจ้าเกิดในเทพนิกายนี้ จักตั้งอยู่ในวิมานนี้ตลอด
๕๐๐ ปีทิพย์ แล้วจึงจุติเพราะสิ้นอายุ เพราะสิ้นบุญ ข้าพเจ้าสยบซบเซาเพราะความ
เศร้าโศกนั้นนั่นแล

พวกพ่อค้ำกล่าววว่า

ท่านได้วิมานนี้มานาน จะนับประมาณมิได้ เมื่อท่านเป็นเช่นนั้นจะเศร้าโศกไป
ทำไมเล่า ก็แหละคนที่มีบุญน้อยเข้าอยู่ในวิมานนี้นิดหน่อย ควรเศร้าโศกแน่แท้ แต่
ท่านมีอายุถึง ๙ ล้านปีของมนุษย์ จะเศร้าโศกไปทำไมเล่า ท่านอย่าเศร้าโศกเลย

เสริสกะเทพบุตรกล่าววว่า

ดูกร พ่อทั้งหลาย การที่ท่านทั้งหลายได้กล่าวตักเตือนข้าพเจ้าด้วยวาจาอัน
เป็นที่รักนั้น สมควรแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะตามรักษาพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงไป
โดยสวัสดิยังที่ ๆ ท่านทั้งหลายปรารถนาเถิด

พวกพ่อค้ำกล่าววว่า

ข้าพเจ้าทั้งหลายมีความต้องการทรัพย์ ปรารถนาอดิเรกลาภเพิ่มพูน จึงไปสู่
สินธุประเทศและโสวีระประเทศ บัดนี้พวกข้าพเจ้าขอบวงสรวงท่าน ขอให้ปฏิญาณไว้
แก่ท่าน ถ้าพวกข้าพเจ้าได้ทรัพย์สมความปรารถนาแล้ว จะทำการบูชาเสริสกะเทพบุตร
ให้ยิ่ง

เสริสกะเทพบุตรกล่าววว่า

ท่านทั้งหลายอย่าได้ทำการบูชาแก่เสริสกะเทพบุตรเลย สิ่งที่ท่านพูดถึงทั้งหมด
จะเป็นของท่าน ขอพวกท่านจงงดเว้นกรรมทั้งหลายอันเป็นบาป แล้วจงอธิษฐาน
การประกอบตามซึ่งธรรม ในหมู่พ่อค้ำเกวียนนี้มีอุบาสกผู้เป็นพหูสูต สมบูรณ์ด้วยศีล
และวัตร มีศรัทธา มีปกติบริจาค มีศีลเป็นที่รัก มีปัญญาเครื่องพิจารณา เป็นผู้
สันโดษ เป็นผู้รู้ เมื่อรู้สึกอยู่ไม่พุดมูสา ไม่คิดเพื่อเบียดเบียนผู้อื่น ไม่พึงกล่าวคำ

ส่อเสียดให้เขาแตกกัน พูดแต่จาอ่อนหวาน ละมุนละม่อม มีความเคารพยำเกรง อ่อนน้อม ไม่เป็นคนทำบาป หมดจดในอธิศีล เป็นคนเลี้ยงมารดาและบิดาโดยธรรม มีความประพฤติบริสุทธิ์ แสวงหาโภคะทั้งหลายเพราะเหตุแห่งมารดาและบิดาไม่ใช่ เพราะเหตุแห่งตน เมื่อมารดาบิดาล่วงลับไปแล้ว มีจิตน้อมไปในเนกขัมมะจัก ประพฤติพรหมจรรย์ เป็นคนตรง ไม่คดโกง ไม่โอ้อวด ไม่มีมายา ไม่พูดโดยอ้างเลศ อุบาสกผู้ทำงานอันบริสุทธิ์ ตั้งอยู่ในธรรมเช่นนี้ จะพึงได้ทุกข์อย่างใดเล่า เพราะ อุบาสกนั้นเป็นเหตุ ข้าพเจ้าจึงมาแสดงตนให้ปรากฏ

ดูกร พ่อค้าทั้งหลาย ฉะนั้นพวกท่านจึงได้เห็นข้าพเจ้า ก็ถ้าเว้นอุบาสกนั้นเสีย พวกท่านก็จักมีดีมน ดุจคนตาบอดหลงเข้าไปในป่า จักเป็นเถาถ่านไป อันคนอื่น เบียดเบียนคนอื่นนั้นเป็นการกระทำได้ง่าย การสมาคมด้วยสัตบุรุษนำมาซึ่งความสุข

เทวดาเห็นใหม่ว่าเป็นอย่างไร แม้ผู้ใดที่เป็นอุบาสกประพฤติดุจธรรม เป็นผู้ที่มี ศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีลและวัตร เป็นพหูสูต มีปกติบริจาค มีศีลเป็นที่รัก มีปัญญา เครื่องพิจารณา เป็นผู้สันโดษ เป็นผู้รู้ เมื่อรู้สึกอยู่ไม่พูดมุสา เทวดาก็ยังรู้

เป็นอย่างไรเรื่องมุสา ไม่ได้ตั้งใจใช้ไหม แต่เวลาที่รู้ ผู้ที่มีศีลย่อมไม่พูดสิ่งที่ไม่จริง แต่บางทีเวลาที่เผลอไม่รู้สีกตัว เป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ และเป็นนิสัยที่เคยชิน ไม่ใช่เป็น เรื่องสลักสำคัญ เป็นเรื่องธรรมดา ก็อาจจะเผลอพูดไป แต่บุคคลผู้มีศีล เมื่อรู้จะจะไม่พูดมุสา ซึ่งเทพยดาทั้งหลายท่านก็เป็นผู้ที่รู้เห็นการกระทำทั้งในที่ลับ ทั้งในที่แจ้ง

พวกพ่อค้าถามว่า

อุบาสกนั้นชื่ออะไร ทำกรรมอะไร มีชื่ออย่างไร มีโคตรอย่างไร ดูกร เทพเจ้า ผู้ควรบูชา ท่านมาในที่นี้เพื่ออนุเคราะห์อุบาสกคนใด แม้พวกข้าพเจ้าก็ต้องการเห็น อุบาสกนั้น แม้ท่านรักอุบาสกคนใด ก็เป็นลาภของอุบาสกคนนั้น

ไม่ได้มีจิตริษยาเลย พร้อมที่จะชื่นชม อนุโมทนาในคุณความดีของบุคคลอื่น

เสริสกะเทพบุตรกล่าวว่า

บุรุษใดเป็นกัลลภกมีชื่อว่าสัมภวะ เป็นคนรับใช้สอยของพวกท่าน อาศัยการตัด

ผมเลี้ยงชีพ ท่านทั้งหลายจงรู้บุรุษนั้นว่าเป็นอุบาสก ท่านทั้งหลายอย่าได้ดูหมิ่นอุบาสกนั้น ด้วยว่าอุบาสกนั้นเป็นผู้มีศีลเป็นที่รัก

พวกพ่อกำลังว่า

ดูกร เทพเจ้าผู้ควรบูชา ท่านพูดถึงช่างตัดผมคนใด ข้าพเจ้าทั้งหลายรู้จักแล้ว แต่ก่อนข้าพเจ้าทั้งหลายไม่รู้จักว่าเป็นเช่นนี้เลย เพราะฟังคำของท่าน แม้ข้าพเจ้าทั้งหลายก็จักบูชาอุบาสกนั้นเป็นอย่างยิ่ง

ปกติการเจริญธรรม ไม่จำกัดว่าจะเป็นบุคคลใด อาชีพอันใด ทำกิจการงานอย่างไร ทุกท่านสามารถที่จะประพฤติธรรมได้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน เพราะฉะนั้นบุคคลอื่นไม่ทราบว่า ใครเป็นอุบาสกผู้ประพฤติธรรม แต่เทพยดาท่านทราบ

เสริสกะเทพบุตรกล่าวว่า

มนุษย์ทั้งหมดในโลกนี้ เป็นหนุ่ม แก่ หรือปานกลาง มนุษย์เหล่านั้นทั้งหมด จงขึ้นสู่วิมานนี้ แล้วจงดูผลบุญของคนตระหนี่

เพราะว่าในกาลครั้งหนึ่ง พระเจ้าปายาสีเป็นผู้ที่ตระหนี่มาก ภายหลังเมื่อได้บำเพ็ญบุญกุศล ก็เป็นผลของบุญซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นคนตระหนี่ ฉะนั้น จึงได้กล่าวว่า จงดูผลบุญของคนตระหนี่

๒๘๕

พระธรรมสังคิตีการยได้รจนาคาถาเหล่านี้ไว้ในที่สุดว่า

พวกพ่อค้าเหล่านั้นทั้งหมดในที่นั้น พวกกันห้อมล้อมข้างกัลบกนั้น ขึ้นสู่วิมาน
ดุจวิมานแห่งท้าววสวะ ด้วยการกล่าวว่า เราก่อน เราก่อน พวกพ่อค้าทั้งหมดนั้น
ได้ประกาศความเป็นอุบาสกว่า เราก่อน เราก่อน ดังนี้ เป็นผู้ดเว้นจากปาณาติบาต
จากอทินนาทาน ยินดีด้วยภรรยาของตน ไม่พูดเท็จ และไม่ดื่มน้ำเมา พวกพ่อค้า
ทั้งหมดนั้น ครั้นประกาศความเป็นอุบาสกแล้ว ผู้อันเสริสกะเทพบุตรบอกแล้ว บันเทิง
อยู่ด้วยเทวฤทธิบ่อย ๆ แล้วหลีกไป

พวกพ่อค้าเหล่านั้นมีความต้องการด้วยทรัพย์ ปรรณอดิเรกलगเพิ่มพูน
ได้ไปยังสินธุประเทศและโสวีระประเทศ พยายามทำตามความปรารถนาของตน ได้
ทรัพย์บริบูรณ์ตามความปรารถนา กลับมาสู่ปาดลีบุตรดั้งเดิม หาอันตรายมิได้ มี
ความสุขดี ไปสู่เรือนของตน พรั่งพร้อมไปด้วยบุตรภรรยา มีจิตยินดีโสมนัสปลาบ
ปลื้ม ได้ทำการบูชาอย่างยิ่งแก่เสริสกะเทพบุตร ได้สร้างเทวาลัยชื่อว่าเสริสกะ

การคบหาด้วยสัปบุรุษยังประโยชน์ให้สำเร็จอย่างนี้ การคบหาบุคคลผู้มี
คุณธรรมมีประโยชน์มาก สัตว์ทั้งปวงย่อมได้รับประโยชน์และมีความสุข เพราะคบหา
อุบาสกคนหนึ่ง

เสริสกะเทพบุตรจะไปอยู่ที่ศาลเทวาลัยนั้นหรือเปล่า ก็ไม่ใช่ พวกพ่อค้าเหล่านั้น
ระลึกถึงคุณความดี จึงได้สร้างเทวาลัยชื่อว่าเสริสกะ เป็นเครื่องเตือนให้ระลึกถึงคุณ
ความดีของเทพบุตรองค์นั้น แต่ไม่ใช่ไปวิ่งวอนขอร้อง ฟังพาอาศัย โดยที่ไม่เจริญกุศล
กรรม หรือไม่เชื่อกรรมของตน เพราะว่าเสริสกะเทพบุตรได้กล่าวเตือนแล้วว่า ท่าน
ทั้งหลายอย่าได้ทำการบูชาแก่เสริสกะเทพบุตรเลย สิ่งที่ท่านพูดถึงทั้งหมดจักเป็นของ
ท่าน คือ บุญที่ท่านจะเป็นของบุคคลนั้นเอง และเสริสกะเทพบุตรก็ได้แสดงธรรมว่า

ขอให้พวกท่านจงงดเว้นกรรมทั้งหลายอันเป็นบาป แล้วจงอธิษฐานการประกอบตาม
ซึ่งธรรม

นี่คือการเกื้อกูลกันด้วยธรรม แม้บอกว่าจะบูชาเสริสกเทพบุตร ๆ ก็ยังบอกว่า
อย่าบูชาท่านเลย เป็นการเกื้อกูลจริง ๆ ไม่ใช่ขอให้มาบูชาเสมอ ๆ และจะอำนวยความสะดวก
ยศ ผลประโยชน์ให้ต่าง ๆ แต่ถ้าบุคคลใดก็ตามเป็นผู้ที่มีกุศลกรรม กุศลกรรมนั้นย่อม
คุ้มครองรักษาศักดิ์ศรีนั้น ให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่าง ๆ

คงจะมีท่านที่ได้ทราบถึงการรอดพ้นจากภัยอันตรายเหมือนปาฏิหาริย์ เป็นไป
ได้อย่างไร เป็นสิ่งที่เหมือนกับว่า ไม่ควรจะเป็นไปได้อย่างนั้น แต่ก็เป็นไปได้ด้วย
อำนาจของบุญกรรมที่ได้กระทำไว้

ซึ่งข้อความในพระไตรปิฎกก็มีเรื่องผลของบุญย่อมคุ้มครองบุคคลที่ได้กระทำ
บุญนั้น ถึงแม้ว่าไม่มีบุคคลอื่นมาเกื้อกูลอนุเคราะห์ แต่ว่าบุญของผู้นั้นเองย่อม
คุ้มครองบุคคลผู้นั้นได้

ขุททกนิကာย เปตวัตถุ กุมารเปตวัตถุ มีข้อความที่จะทำให้ท่านเชื่อมั่นบุญ
กรรมของท่านเองยิ่งขึ้น ข้อความมีว่า

เมื่อจะประกาศเนื้อความนั้น พระสังคีติการจารย์ได้กล่าวคาถา ๗ คาถา
ความว่า

พระญาณของพระสุคตศาสนานำอัศจรรย์ เป็นเหตุให้พระองค์ทรงพยากรณ์
บุคคลว่า บุคคลบางคนมีบุญมาก บางคนมีบุญน้อยได้ถูกต้อง คฤหบดี
ผู้นี้เมื่อยังเป็นเด็ก ถูกเขาทอดทิ้งไว้ในป่าช้า เป็นอยู่ได้ด้วยน้ำนมจากนิ้วมือตลอด
ราตรี ยักษ์และภูตปิศาจ หรือภูตเล็ก ภูตใหญ่ ก็ไม่เบียดเบียนเด็กผู้มีบุญอันได้ทำไว้แล้ว
แม้สุนัขทั้งหลายก็พากันมาเลียเท้าทั้งสองของเด็กนี้ ผุ่งกาและสุนัขจิ้งจอกก็พากันมา
เดินเวียนรักษา ผุ่งนกก็พากันมาคาบเอามลทินครรรภ์ไปทิ้ง ส่วนผุ่งกาพากันมานำเอา
ขี้ตาไปทิ้ง มนุษย์และอมมนุษย์ไร ๆ มิได้จัดแจงรักษาเด็กนี้ หรือใคร ๆ ที่จะทำเมล็ด
พันธุ์ผักกาดให้เป็นยามิได้มี และได้ถือเอาการประกอบอุกฤษยาม ทั้งมิได้เรียไรซึ่ง
ข้าวเปลือกทั้งปวง

พระผู้มีพระภาคอันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้ว มีพระปัญญากว้างขวาง ได้ทอดพระเนตรเห็นเด็กอันบุคคลนำมาทิ้งไว้ในป่าช้าในราตรี ผู้ถึงแล้วซึ่งความทุกข์อย่างยิ่งเช่นนี้ เหมือนก้อนแห่งเนยใส ห้วนไหวยู่ มีความสงสัยว่า จะรอดหรือไม่ รอดหนอ เหลืออยู่แต่สักว่าชีวิต ครั้นแล้วได้ทรงพยากรณ์ว่า เด็กคนนี้จะจักเป็นผู้มีตระกูลสูง มีโอกาสสมบัติในพระนครนี้

พวกอุบาสกผู้ยืนอยู่ในที่ใกล้พระศาสดาทูลถามว่า

อะไรเป็นวัตรเป็นพรหมจรรย์ของเขา นี่เป็นวิบากแห่งวัตรหรือพรหมจรรย์ที่เขาประพฤติแล้วเช่นไร เขาถึงความพินาศเช่นนี้ แล้วจักเสวยความสำเร็จเช่นนั้นเพราะกรรมอะไร

พระผู้มีพระภาคทรงพยากรณ์ว่า

เมื่อก่อน มหาชนทำการบูชาอย่างโอฬารแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน เด็กนั้นมิได้มีจิตเอื้อเฟื้อในการบูชา ได้กล่าววาจาหยาบคายอันมิใช่ของสัตบุรุษ ภายหลังเด็กนั้นถูกมารดาตักเตือนให้กลับความวิตกอันลามกนั้น แล้วกลับได้ปิติและความเลื่อมใส ได้บำรุงพระตถาคตซึ่งประทับอยู่ ณ วิหารเชตวันด้วยข้าวยาคุ ๗ วัน ข้อนี้เป็นวัตรเป็นพรหมจรรย์ของเขา นี่เป็นวิบากแห่งวัตรและพรหมจรรย์ที่เขาประพฤติแล้วนั้น เขาถึงความพินาศเช่นนั้น แล้วจักได้ความสำเร็จเช่นนั้น เขาตั้งอยู่ในมนุษยโลกนี้สิ้น ๑๐๐ ปี เป็นผู้ร่ำพร้อมด้วยกามคุณทั้งปวง เมื่อตายไปจักเข้าถึงความเป็นสหายแห่งท้าววาสวะในสัมปรายภพ

จบกุมารเปตวัตถุ ที่ ๕

ถ. เรื่องเปรตก็ดี เรื่องเทวดาก็ดีที่อาจารย์กล่าวถึง ที่ว่ามาแสดงตัวให้ปรากฏนั้น เท่าที่ผมได้ศึกษามานั้น ท่านกล่าวว่าพวกโอปปาติกกำเนิดที่ใหม่จะเป็นเปรต หรือเป็นพวกวินิปาติกเทวดาก็ตาม ที่จะมาปรากฏตัวได้นั้น จะต้องไปเกิดอยู่ในสถานที่ใกล้เคียงกับภพของมนุษย์ หรือใกล้ ๆ ภพมนุษย์ จึงจะมาปรากฏตัวได้ ถ้าเป็นเปรต ก็จะแสดงตัวให้ปรากฏเป็นที่น่าเกลียดน่ากลัว แต่ถ้าเป็นเทวดาประเภทวินิปาติกนี้ จะแสดงตัวอยู่ในสภาพเดิมของบุคคลผู้ที่ตายไปแล้วนั่นเอง ส่วนเปรตบางจำพวกที่ไปเกิดอยู่ห่างไกลมากนั้น ถึงแม้ว่าจะมีอุปาทานต่าง ๆ ยึดมั่นอยู่ก็ตาม แต่ไม่

สามารถจะมาแสดงตัวให้ปรากฏได้ หรือว่าเทวดาชั้นสูง ๆ ที่ท่านเสวยสุขมีความสุข สะดวกสบายมากแล้ว ท่านก็ไม่มาแสดงตัวให้ปรากฏเช่นเดียวกัน ไม่ทราบที่ท่าน อาจารย์บรรยายนี้ จำกัดลงไปแค่เทวดาอย่างนี้ หรือเทวดาทุกชั้น เปเรตทุกจำพวกครับ

ส. โดยมากควรจะเป็นบุคคลที่เปเรตหรือเทพเหล่านั้นจะแสดงตนให้ปรากฏ อย่างพระผู้มีพระภาค แม้แต่ท้าวสหัมบดีพรหม ก็มาปรากฏตน มาเฝ้ากราบทูลพระผู้มีพระภาคถึงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าไกล หรือใกล้แค่ไหน แต่สำหรับพวกเปเรต มีทั้งที่แสดงตนปรากฏกายด้วยรูปร่างที่น่าเกลียด เพื่อขอรับอุทิศส่วนกุศลจากผู้นั้น แต่ว่าบางท่านก็มีวิมาน หรือว่ามีฤทธิ์ มีม้าอาชาไนย เพราะฉะนั้น ก็แล้วแต่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร และเทพที่จะปรากฏตัวนั้นปรากฏด้วยเหตุอะไร มากกว่าที่จะจำกัดลงไปว่า เฉพาะเทพที่อยู่ใกล้ เพราะว่าแม้ท้าวสหัมบดีพรหม หรือว่าพรหมบุคคลก็ได้เข้ามาเฝ้าพระผู้มีพระภาคในครั้งนั้นได้ ไม่ใช่ว่าจะมาไม่ได้ แต่ว่าสมัยนี้จะมาไหม มาเกือบุณใคร

ถ. ที่ท่านอาจารย์ยกตัวอย่างท้าวสหัมบดีพรหมมาเฝ้าพระพุทธเจ้านั้น กระผมก็เชื่อว่าเป็นไปได้จริง แต่นั่นเป็นพระพุทธเจ้า ท่านเป็นสัพพัญญู แต่ที่นี้พรหมที่มาปรากฏตัวต่อองค์พระพุทธเจ้านั้น พระพุทธเจ้าท่านทรงทราบองค์เดียว หรือว่า พุทธบริษัททั้งหลายก็เห็นพรหมนั้นทั้งหมด

อย่างมนุษย์เรา เราก็รู้ว่าเทวดามี เพราะในพระไตรปิฎกว่าไว้มาก บอกว่ายัง แสงสว่างให้ปรากฏในที่นั้น แต่ก็ไม่ได้เห็นองค์เทวดาสักทีหนึ่ง เห็นแต่แสงสว่าง ก็เป็น อันรู้กันว่าเทวดามาแล้ว

ส. ก็แล้วแต่บุคคล อย่างเรื่องของมาร ก็เป็นเทพบุตร แต่ว่าเป็นผู้ที่เห็นผิด ฉะนั้นก็ชักชวนบุคคลอื่นให้เห็นผิดตามไปด้วย หรือว่าพยายามทุกทางที่จะให้บุคคลอื่น ไม่บรรลุคุณธรรม ซึ่งโดยมากเวลาที่มารจะมาปรากฏกับพระสาวก ก็มาปรากฏใน ลักษณะที่น่าสะพรึงกลัว น่าหวาดหวั่นต่าง ๆ ด้วยเสียงบ้าง หรือว่าด้วยรูปร่างบ้าง ตามที่ปรากฏใน **ภิกขุณีสังยุต** เป็นต้น ที่ว่าบุคคลอื่นจะเห็นไหม ปรากฏกับบุคคลใด บุคคลนั้นก็เห็น ไม่ปรากฏกับบุคคลใด บุคคลนั้นก็ไม่ได้เห็น อย่างเสริสกะเทพบุตร ไม่ใช่ ว่าวิมานเป็นทราย แต่เป็นที่ ๆ ไม่ใช่เขตมนุษย์อยู่ แต่ก็ เป็นบริเวณที่มนุษย์เดิน

ทางผ่านไปมาในเขตเดียวกันได้ ซึ่งลักษณะของวิมานก็ไม่ใช่อย่างบ้านที่ทำด้วยไม้ทำด้วยอิฐอย่างของมนุษย์อย่างนี้ แต่เป็นไปตามวิบากกรรมของท่าน

ถ. เปเรตก็ดี เทวดาก็ดี ไม่ใช่มีเพียงคนไทยเท่านั้น แต่มีชนชาติต่าง ๆ ที่ไปเกิด ผมสงสัยว่า เทวดาที่ลงมาจะเป็นเทวดาชาติไหนก็ไม่รู้ ทำไมพูดกันรู้เรื่อง ที่เรายังต้องเรียนภาษากัน แต่ว่าพระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์ก็ดี ท่านเป็นผู้สำเร็จปฏิสัมภิทา ๔ มีคำวานิรุตติบท คือ ฉลาดในภาษา เฉพาะพระพุทธเจ้า จะพูดกะใครตรัสกับใครก็แสนที่ล้ำคนก็ตาม พระองค์ปรากฏเหมือนกับพูดกับคน ๆ นั้นคนเดียว อย่างในมหาสมยสูตร เทวดาไม่ทราบวาทะไร ๆ พระพุทธเจ้าตรัส ก็เหมือนกับตรัสกับเทวดาตนนั้นคนเดียว นี่เป็นบารมีของพระพุทธเจ้า ส่วนพระอรหันต์ที่สำเร็จปฏิสัมภิทา ๔ ขำนาญในนิรุตติบท คือ ขำนาญในภาษา เท่ากับเรียนสำเร็จทุกภาษา พูดกับใครได้ทั้งนั้น ผมอยากจะเรียนถามอาจารย์ว่า เปเรต หรือเทวดาพูดกับมนุษย์ธรรมดา พูดด้วยภาษาอะไรครับ

สุ. เปเรตพูดกับมนุษย์ เทวดาพูดกับมนุษย์ จะน่าสงสัยเท่ากับสัตว์ดิรัจฉานกับมนุษย์หรือเปล่า อย่างคราวก่อนก็เป็นเรื่องของกิณนร กิณรี พระเจ้าแผ่นดินไปพบเข้าสงสัยก็ถาม กิณนร กิณรีนั้นก็ได้อธิบายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นสัตว์ดิรัจฉานจะยิ่งน่าสงสัยกว่าเปเรตกับเทพที่พูดกับมนุษย์ไหม

เรื่องเสียงที่เกิดกับจิตนี้ ท่านเคยลองสังเกตไหม เวลาที่เปิดเทปผีดั่งหวัะเสียงคนพูดแท้ ๆ ออกมาเป็นเสียงเหมือนนกก็ได้ ถ้ามนุษย์สามารถจะเข้าใจเสียงกันได้เพราะว่าเป็นเสียงที่เกิดจากจิต และจิตของมนุษย์ก็มีโลภะ มีโทสะ มีโมหะ ถ้าเสียงของนกที่เข้าใจกันได้ เพราะว่าเป็นเสียงที่เกิดจากจิตเหมือนกัน นกไม่เข้าใจภาษามนุษย์ มนุษย์ไม่เข้าใจภาษานก ถ้านกเข้าใจภาษานกเป็นเรื่องเป็นราวเข้าใจกันได้ ก็คงจะไม่คิดวามนุษย์นี้พูดกันรู้เรื่องเหมือนกัน นกก็มองมนุษย์พูดเหมือนกับมนุษย์ฟังเสียงนกพูด หรือนกร้องก็ได้ นกก็ไม่เข้าใจเสียงที่มนุษย์พูดว่ามีความหมายอย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม รูปที่เกิดจากจิต โดยเฉพาะมีเจตนา และก็เป็นบุคคลที่อาจจะสะสมความรู้เป็นพระโพธิสัตว์ หรือว่าเป็นผู้ที่สะสมกุศลมาในอดีตมาก มีการรู้เรื่องกุศล

เรื่องอกุศลในจิตใจ และก็มีเจตนาที่จะให้เสียงนั้นเกิดเพื่อจะให้บุคคลอื่นรู้ความหมายด้วย บุคคลที่สามารถจะรู้ความหมายซึ่งเกิดจากเจตนาของบุคคลอื่น ที่เป็นภูมิอื่น ก็ย่อมจะเป็นไปได้ ถ้ามีความสามารถที่จะเข้าใจในเสียงที่เกิดจากเจตนาที่อื่นที่จะให้เข้าใจความหมายเช่นนั้น เพราะฉะนั้น สำหรับเรื่องการที่ปรตกับเทพจะพูดกับมนุษย์นั้นก็เป็นเรื่องที่เป็นไปได้

ถ. ผมได้รับปัญหามาจากท่านหนึ่ง ท่านบอกว่า ขณะที่ท่านฟังธรรมอยู่นี้ ท่านมีความรู้สึกซาบซึ้งเป็นอันมาก เมื่อความซาบซึ้งเกิดขึ้นนี้ ท่านก็อยากจะเกื้อกูลบรรดาเทพ หรือสัตว์อื่น ๆ ให้ฟังด้วย ท่านตั้งความปรารถนาว่า ขอบรรดาเทพทั้งหลาย หรือว่าสัตว์อื่น ๆ ทั้งหลายจงมาฟังด้วย มนุษย์ที่พยายามจะเกื้อกูลแก่เทพและสัตว์อื่น ๆ เช่นนี้ จะเป็นฐานะ หรือฐานะอย่างไร

ส. ใครมีกุศลมากกว่ากัน มนุษย์กับเทพ ผลของกุศลของผู้ที่เกิดเป็นมนุษย์กับผู้ที่เกิดเป็นเทพ กุศลใดประณีตกว่า กุศลที่ทำให้เกิดเป็นเทพประณีตกว่า เพราะเรื่องผลของท่านมีเป็นลำดับว่า ท่านอย่างหยาบเป็นเหตุให้เกิดในมนุษย์ ถ้าประณีตขึ้นก็ในตระกูลกษัตริย์ ประณีตขึ้นอีกก็เกิดเป็นเทพ

ก็เป็นเรื่องกุศลจิตของท่านผู้ฟัง ที่ต้องการที่จะเกื้อกูลแม้บุคคลที่เป็นเทพที่มีกำเนิดสูงกว่า แต่ท่านจะเกื้อกูลได้มากน้อยเท่ากับที่เทพจะเกื้อกูลท่านหรือไม่ เพราะว่าคนละภพ คนละภูมิ เทพก็อยากจะเกื้อกูลท่าน ท่านก็อยากจะเกื้อกูลเทพ แต่การที่จะเกื้อกูลกันได้นั้นจะทำในลักษณะใด ซึ่งถ้าท่านเป็นบุคคลที่เทพเห็นว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำกุศล เทพก็จะอนุโมทนาได้ตามควรแก่กุศลนั้น และถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่สูงด้วยคุณธรรมแม้ว่าเป็นอุบาสิก แต่เป็นพระอนาคามี เทพก็ยังขอให้บุคคลนั้นบูชาเทพด้วยการถวายทาน และอุทิศส่วนกุศลให้ เพราะฉะนั้น ก็เป็นเรื่องของบุคคล ถ้าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมมาก ผู้อื่นก็ย่อมจะรู้สึกชื่นชมอนุโมทนาได้มาก

๒๘๖

ถ. ที่ว่าจะแบ่งส่วนบุญให้เทวดาได้หรือไม่ มีศัพท์บาลีอยู่คำหนึ่งว่า เทวดาพลี เรื่องก็มีว่าพราหมณ์ทำพิธีบวงสรวง อย่างที่เคยเช่น ๆ กันอยู่ พระพุทธเจ้า ท่านตรัสว่า ทำแบบนั้นแหละ แต่ให้แบ่งส่วนบุญ ไม่จำกัดว่าเทวดาจะสูงกว่าเรา หรือจะต่ำกว่าเรา บอกว่ามีเทวดาพลี คือ ทำบวงสรวงให้แก่เทวดา

สุ. ขอล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นการเกื้อกูลของเทพบุตร ใน **ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ** ใน **มัญจุกถาสีวิมาน**

พราหมณ์ผู้บิดาเศร้าโศกถึงบุตรผู้สิ้นชีวิต ได้เฝ้าศพของบุตรที่ป่าช้า พราหมณ์บิดาเป็นผู้ที่มีความตระหนี่มาก แม้ว่าลูกจะเจ็บหนักก็ยังเสียดายเงินที่จะหาหมอ หรือหายาดี ๆ มารักษาบุตร จนกระทั่งบุตรนั้นสิ้นชีวิตไป บิดาก็เศร้าโศกเป็นทุกข์อย่างยิ่ง และเทพบุตรซึ่งเป็นบุตรก็ได้มาปรากฏแก่บิดาผู้เป็นพราหมณ์เพื่อเกื้อกูลในธรรม

พราหมณ์ถามเทพบุตรนั้นว่า

ท่านประดับแล้ว มีต่างหูอันเกลี้ยง ทัดทรงดอกไม้ มีตัวลูปได้ด้วยจันทน์แดง ประคองแขนทั้งสองข้างคร่ำครวญอยู่ในป่าช้า ท่านเป็นทุกข์ถึงอะไรเล่า

การที่จะเกื้อกูลก็ต้องอาศัยอุบายวิธีต่าง ๆ ถ้าคนนั้นกำลังเศร้าโศก เทพบุตรก็ปรากฏในลักษณะที่ว่ากำลังเศร้าโศกเหมือนกัน จนกระทั่งพราหมณ์นั้นสงสัยว่า ทำไมเทพบุตรนั้นจึงเศร้าโศกอย่างนั้น

มัญจุกถาสีวิมานตอบว่า

เรือนรถทำด้วยทองคำงามผุดผ่องเกิดขึ้นแล้วแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าหาคู่ล้อของรถนั้นยังไม่ได้ ข้าพเจ้าจะสละชีวิตเพราะความทุกข์นั้น

พราหมณ์กล่าวว่า

ดูกร มานพผู้เจริญ ท่านอยากได้คู่ล้อทำด้วยทองคำทำด้วยแก้ว ทำด้วยทองแดง หรือทำด้วยเงิน ขอจงบอกแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะให้ท่านได้คู่ล้อนั้น

มานพตอบแก่พราหมณ์นั้นว่า

พระจันทร์ พระอาทิตย์ย่อมปรากฏในวิถีทั้งสอง รถของข้าพเจ้าทำด้วยทองคำ
ย่อมงามด้วยคู่ล้อนี้

คือ ต้องการล้อที่ทำด้วยพระจันทร์และพระอาทิตย์ ไม่ใช่ล้อที่ทำด้วยแก้ว ทำ
ด้วยทองคำ ทำด้วยเงิน

พราหมณ์กล่าวว่า

ดูกร มานพ ท่านเป็นคนโง่ ที่ท่านมาปรารถนาสิ่งที่ไม่ควรปรารถนา ข้าพเจ้า
เข้าใจว่าท่านจักตาย จักไม่ได้พระจันทร์และพระอาทิตย์ทั้งสองเลย

มานพกล่าวว่า

แม้การไปและการมาของพระจันทร์และพระอาทิตย์ยังปรากฏอยู่ รัศมีของ
พระจันทร์และพระอาทิตย์นั้นยังปรากฏอยู่ในวิถีทั้งสอง ส่วนคนที่ตาย ล่วงลับไปแล้ว
ย่อมไม่ปรากฏ เราทั้งสองคร่ำครวญอยู่ในที่นี่ ใครจะโง่กว่ากัน

พราหมณ์กล่าวว่า

ดูกร มานพ ท่านพูดจริง เราทั้งสองผู้คร่ำครวญอยู่ ข้าพเจ้าเองเป็นคนโง่กว่า
เพราะข้าพเจ้าอยากได้บุตรที่ตายไปแล้ว เหมือนทารกร้องไห้ อยากได้พระจันทร์ฉะนั้น
ท่านมารดข้าพเจ้าผู้เร่าร้อนให้สงบ ยังความกระวนกระวายทั้งปวงให้ดับ เหมือน
บุคคลดับไฟที่ราดเปรียงด้วยน้ำ ฉะนั้น ลูกศรคือความโศกอันเสียดแทงหทัยของ
ข้าพเจ้า อันท่านผู้บรรเทาความโศกถึงบุตรแก่ข้าพเจ้า ผู้ถูกความโศกครอบงำแล้ว
ถอนขึ้นแล้ว

ดูกร มานพ ข้าพเจ้าเป็นผู้มีลูกศรคือความโศกอันท่านถอนขึ้นแล้ว เป็นผู้เย็น
ดับสนิท จะไม่เศร้าโศก จะไม่ร้องไห้ เพราะฟังคำของท่าน ท่านเป็นเทวดา เป็น
คนธรรพ์ หรือเป็นท้าวสักกะปุรินททะ ท่านเป็นใคร หรือเป็นบุตรของใคร ไฉน
ข้าพเจ้าจักรู้จักท่านเล่า

มานพกล่าวว่า

ท่านเฝ้าบุตรที่ป่าช้าเอง แล้วคร่ำครวญร้องไห้ถึงบุตรคนใด บุตรคนนั้นคือ
ข้าพเจ้า ทำกุศลกรรมแล้วถึงความเป็นสหายของเทพเจ้าชาวไตรทศ

พราหมณ์กล่าวว่า

เมื่อท่านให้ทานน้อยหรือมากในเรือนของตน หรือรักษาอุโบสถ กรรมเช่นนั้น ข้าพเจ้าไม่เคยเห็น ท่านไปสู่วะโลกได้เพราะกรรมอะไร

เพราะพราหมณ์เป็นคนตระหนี่มาก ไม่มีการให้ทานเลย และก็ไม่ได้เห็นบุตรของตนให้ทานเช่นกัน

มานพกล่าวว่า

เมื่อข้าพเจ้าป่วยเป็นไข้ได้รับทุกข์ มีกายกระสับกระส่ายอยู่ในที่อยู่ที่ของตน ได้เห็นพระพุทธเจ้าผู้ปราศจากกิเลสธุลี ผู้ข้ามพ้นความสงสัย ผู้เสด็จไปได้แล้ว มีพระปัญญาไม่ทราโมหะ ข้าพเจ้ามีใจเบิกบานเลื่อมใส ได้ทำอัญชลีแก่พระตถาคต ข้าพเจ้าถึงความเห็นสหายของเทวดาชาวไตรทศ เพราะทำกุศลกรรมนั้น

เหตุเพียงเกิดความเลื่อมใส มีจิตเบิกบาน และทำอัญชลีแด่พระผู้มีพระภาค

พราหมณ์กล่าวว่า

น่าอัศจรรย์หนอ ไม่เคยมีมาแล้วหนอ ผลของอัญชลีกรรมเป็นได้ถึงเช่นนี้ ถึงข้าพเจ้าก็มีใจเบิกบานเลื่อมใส ขอถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นที่พึ่งในวันนี้ทีเดียว

มานพกล่าวว่า

ขอท่านจงมีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่งในวันนี้ทีเดียว อนึ่ง ท่านจงสมาทานสิกขาบท ๕ อย่าให้ขาดและต่างพร้อย คือ จงดเว้นจากการฆ่าสัตว์โดยพลัน จงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามาได้ให้ในโลก จงยินดีด้วยภรรยาของตน อย่ากล่าวเท็จ อย่าดื่มน้ำเมา

พราหมณ์กล่าวว่า

ดูกร เทวดาผู้ควรบูชา

คือ ไม่ได้ยึดถือว่าเป็นบุตรของตนอีกแล้วเพราะว่าพราหมณ์กล่าวว่า

ดูกร เทวดาผู้ควรบูชา ท่านเป็นผู้ที่ปรารถนาประโยชน์ ปรารถนาสิ่งเกื้อกูลแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะทำตามคำของท่าน ท่านเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมอันยอดเยี่ยม และพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าผู้เป็นนรเทพ

ว่าเป็นที่พึง ข้าพเจ้าของดเว้นจากการฆ่าสัตว์โดยพลัน ของดเว้นการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ในโลก ยินดีในภรรยาของตน ไม่กล่าวเท็จ และไม่ดื่มน้ำเมา

สิ่งที่เทพบุตรเกื้อกูล คือ ใ้บุคคลนั้นเจริญกุศล

ใน **ขุททกนิกาย ชาดก อุทยชาดก** ท่านจะได้ฟังข้อความธรรมที่เทพบุตรได้มาเกื้อกูลแก่บุคคลซึ่งเคยเกี่ยวข้องกัน เป็นเรื่องของเทพบุตรซึ่งเป็นพระเจ้าอุทัยในอดีตชาติ ได้มาปรากฏพระองค์แก่พระมเหสีเพื่อเกื้อกูลธรรม ซึ่งเทพบุตรก็ได้กล่าวกับพระนางอุทัยผู้เป็นพระมเหสีในอดีตชาติ มีข้อความว่า

ดูกร พระนางผู้มีพระวรกายงามหาที่ติมิได้ มีช่วงพระเพลากลมกลิ้ง ทรง
วัดถาวรอันสะอาด เสด็จขึ้นสู่ปราสาท ประทับนั่งอยู่พระองค์เดียว

ดูกร พระนางผู้มีพระเนตรงามดังเนตรของนางกนิษฐ หม่อมฉันขอวิงวอน
พระนาง เราทั้งสองควรอยู่ร่วมกันตลอดคืนหนึ่งนี้

นี่เป็นข้อความธรรมในพระไตรปิฎก ซึ่งท่านจะสังเกตได้ว่า บุคคลแต่ละ
อภยาศัยในโลก พระธรรมทรงเกื้อกูลทั้งหมด บุคคลที่ยังติดในรูป ในเสียง ในกลิ่น ใน
รส ในโผฏฐัพพะ พระธรรมจะเกื้อกูลแม้บุคคลที่ยังข้องอยู่ในทางโลกให้รู้สภาพธรรม
และพิจารณาธรรมเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตในทางธรรมได้

ซึ่งพระนางก็สงสัยจึงได้ตรัสตอบว่า

นครนี้มีคูรายรอบ มีป้อมและซุ้มประตูมั่นคง มีหมู่ทหารถือกระบี่รักษา ยากที่
ใคร ๆ จะเข้าได้ ทหารนักรบหนุ่มก็ไม่มีมาเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านปรารถนามาพบ
ข้าพเจ้าด้วยเหตุอะไรหนอ

ไม่ทราบว่าเป็นเทพบุตร ก็สงสัยว่าถ้าเป็นคนธรรมดาจะเข้ามาได้อย่างไร

เทพบุตรกล่าวว่า

ดูกร พระนางผู้เลอโฉม หม่อมฉันเป็นเทพบุตรมาในตำแหน่งของพระนาง ดูกร
พระนางผู้เจริญ เทียบพระนางขึ้นชมกับหม่อมฉันเถิด หม่อมฉันจะถวายถาดทองอัน
เต็มด้วยเหรียญทองแก่พระนาง

เป็นเรื่องของโลกซึ่งคิดว่าธรรมดาเงินนั้นก็ยอมซื้อทุกอย่างได้ ซึ่งมนุษย์ทุกกาลสมัยก็อาจจะคิดอย่างนี้ได้ ในฐานะที่คิดว่าเงินมีอำนาจมาก

พระนางตรัสตอบว่า

นอกจากเจ้าชายอุทัยแล้ว ข้าพเจ้าไม่พึงปรารถนาเทวดา ยักษ์ หรือมนุษย์ผู้อื่นเลย ดูกร เทพบุตรผู้มีอำนาจมาก ท่านจงไปเสียเถิดอย่ากลับมาอีกเลย

ซึ่งเทพบุตรก็กล่าวชักชวนต่อไป เพราะว่าเจตนาที่จะเกิดกุลในทางธรรม เทพบุตรได้กล่าวชักชวนต่อไปว่า

ความยินดีอันใดเป็นที่สุดของผู้บริโภคคาม สัตว์ทั้งหลายประพฤตินี้ไม่สมควร เพราะเหตุแห่งความยินดีอันใด พระนางอย่าพลาดความยินดีในทางอันสะอาดของพระนางเลย หม่อมฉันขอถวายเถาเงินอันเต็มด้วยเหรียญเงินแก่พระนาง

ถ้อยคำของเทพบุตรน่าสงสัย คือ การเสนอมูลค่าเพื่อที่จะให้พระนางยินยอม นั่น แทนที่จะเพิ่มให้สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ กลับลดต่ำลง ซึ่งพระนางอุทัยก็สงสัยอย่างนั้นเหมือนกัน ฉะนั้นจึงได้ตรัสถามเทพบุตรว่า

ธรรมดาชายหมายจะให้หญิงเอ้อออกด้วยทรัพย์ ย่อมประมูลราคาขึ้นจนให้พอใจ ของท่านตรงกันข้าม ท่านประมูลราคาโดยลดลงดังที่เห็นประจักษ์อยู่

ซึ่งเทพบุตรก็ได้กล่าวธรรม ให้เหตุผลกับพระนางว่า

ดูกร พระนางผู้มีพระวรกายงาม อายุ และวรรณะของหมู่มนุษย์ในมนุษย์โลก ย่อมเสื่อมลง ด้วยเหตุนี้แล แม้ทรัพย์สำหรับพระนางก็จำต้องลดลง เพราะวันนี้นี้พระนางชราลงกว่าวันก่อน

ดูกร พระราชบุตรผู้มีพระยศ เมื่อหม่อมฉันกำลังเพ่งมองอยู่อย่างนี้ พระฉวีวรรณของพระนางย่อมเสื่อมไป เพราะวันคืนล่วงไป ๆ

ดูกร พระราชบุตรผู้มีปรีชา เพราะเหตุนี้พระนางพึงประพฤติพรหมจรรย์เสียวันนี้ทีเดียว จะได้มีพระฉวีวรรณงดงามยิ่งขึ้น

ท่านที่เจริญสติปัฏฐานจะเข้าใจปัญญานี้ได้ ที่เทพบุตรกล่าวว่า เมื่อหม่อมฉันกำลังเพ่งมองอยู่อย่างนี้ พระฉวีวรรณของพระนางย่อมเสื่อมไป ทางตาไม่ว่าจะเห็นอะไรก็ตาม สิ่งปรากฏเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป จิตที่กำลังเห็นแม้ในขณะนี้ เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ซึ่งยากที่จะเห็นได้ เพราะถ้าพูดถึงความเสื่อมของฉวีพรรณ ถ้าไม่มีการเกิดดับของรูป ความเสื่อมของฉวีพรรณก็มีไม่ได้ แต่รูปที่เกิดจะเป็นฉวีพรรณอย่างไรก็ตาม เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปสลับต่อไป และก็ปรากฏความเสื่อม ถ้าไม่มีข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็ไม่สามารถที่จะประจักษ์ความจริงข้อนี้ได้ ซึ่งพระนางอุทัยในขณะนั้น ยังเป็นผู้ที่พอใจในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในโผฏฐัพพะ

เทพบุตรกล่าวกับพระนางว่า

พระนางพึงประพจน์พรหมจรรย์เสียวันนี้ทีเดียว จะได้มีพระฉวีวรรณงดงามยิ่งขึ้นอีก

เพราะว่าทุกท่านจะต้องสิ้นชีวิต สำหรับผู้ที่ต้องการวรรณที่เลวในอบายภูมิ ก็ต้องเป็นผู้ที่เจริญกุศล จึงจะได้มีฉวีวรรณที่งดงามยิ่งขึ้นในสุคติภูมิ

พระนางตรัสถามว่า

เทวดาทั้งหลายไม่แก่เหมือนมนุษย์หรือ เส้นเอ็นในร่างกายของเทวดาเหล่านั้นไม่มีหรือ ดูกร เทพบุตรข้าพเจ้าขอถาม ท่านผู้มีอำนาจมาก ร่างกายของเทวดาเป็นอย่างไร

เทพบุตรกล่าวว่า

เทวดาทั้งหลายไม่แก่เหมือนมนุษย์ เส้นเอ็นในร่างกายของเทวดาเหล่านั้นไม่มี ฉวีวรรณอันเป็นทิพย์ของเทวดาเหล่านั้น ผุดผ่องยิ่งขึ้นทุก ๆ วัน และโภคสมบัติก็ไพบูลย์ขึ้น

ซึ่งทั้งนี้ต้องเป็นไปตามวันเวลา และกำหนดอายุของเทวดา เพราะว่าในภูมิของเทวดานั้นไม่ปรากฏความชรา ภูมิของเทพไม่แก่ และไม่ปรากฏความเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างในภูมิของมนุษย์เลย

พระนางตรัสถามว่า

หมู่ชนเป็นอันมากในโลกนี้กลัวอะไรเล่าจึงไม่ไปเทวโลกกัน ก็หนทางไปเทวโลก
บัณฑิตทั้งหลายกล่าวไว้หลายด้าน ดูกร เทพบุตรผู้มีอำนาจมาก ข้าพเจ้าขอถาม
ท่านว่า บุคคลตั้งอยู่ในหนทางไหนจึงจะไม่กลัวปรโลก

เทพบุตรกล่าวตอบว่า

บุคคลผู้ตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ ไม่กระทำความบาปด้วยกาย อยู่ครองเรือนอันมี
ข้าวและน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา อ่อนโยน จำแนกแจกทาน รู้ความประสงค์ ชอบ
สงเคราะห์ มีถ้อยคำกลมกล่อมอ่อนหวาน ผู้ตั้งอยู่ในคุณธรรมดังกล่าวมานี้ ไม่พึง
กลัวปรโลก

ท่านจะกลัวหรือไม่กลัว พิสูจน์ได้จากชีวิตประจำวันของท่าน ถ้าท่านเป็นบุคคล
ผู้ตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ ไม่กระทำความบาปด้วยกาย อยู่ครองเรือน อันมีข้าวและน้ำ
มาก เป็นผู้มีศรัทธา อ่อนโยน จำแนกแจกทาน รู้ความประสงค์ ชอบสงเคราะห์ มี
ถ้อยคำกลมกล่อมอ่อนหวาน ผู้ตั้งอยู่ในคุณธรรมดังกล่าวมานี้ ไม่พึงกลัวปรโลก

ถ้าพึงพญฺชนะที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นว่าเป็นกุศล เพราะว่าเป็นบุคคลผู้ตั้ง
วาจาและใจไว้โดยชอบในทางที่เป็นกุศล ไม่ใช่ในความเห็นผิด ถ้าเป็นไปในความเห็น
ผิด วาจาที่ผิด การกระทำทางกายก็ผิด ฉะนั้นชีวิตประจำวันจึงขึ้นอยู่กับใจที่เป็นกุศล
และเป็นความเห็นถูก ซึ่งจะทำให้กุศลอื่น ๆ เจริญขึ้น ฉะนั้น ท่านก็ตรวจสอบสภาพ
จิตใจของท่านได้ว่า เป็นผู้ที่ตั้งวาจาและใจไว้ชอบหรือไม่ หรือว่าได้กระทำความบาปด้วย
กายหรือเปล่า

ซึ่งเมื่อพระนางอุทัยได้ฟังธรรมจากเทพบุตรแล้ว ก็ใคร่ที่จะทราบว่ เทพบุตร
นั้นเป็นใคร จึงตรัสถามว่า

ข้าแต่เทพบุตร ท่านพร้าสอนข้าพเจ้าเหมือนมารดาบิดา ข้าแต่ท่านผู้มี
ผิวพรรณงามยิ่ง ข้าพเจ้าขอถาม ท่านเป็นใครหนอ มีร่างกายสง่างาม

เทพบุตรกล่าวตอบว่า

ดูกร พระนางผู้เลอโฉม ข้าพเจ้าเป็นพระเจ้าอุทัย มาในที่นี้เพื่อต้องการจะเปลี่ยนข้อผูกพัน ข้าพเจ้าบอกพระนางแล้วจะขอลาไป ข้าพเจ้าพ้นจากข้อผูกพันของพระนางแล้ว

เมื่อพระนางทราบวาทะบทนั้นคือพระเจ้าอุทัยในอดีต ด้วยความผูกพันในพระเจ้าอุทัย เพราะว่าพระนางยังเป็นมนุษย์อยู่ ฉะนั้น พระนางจึงได้ตรัสว่า

ข้าแต่พระลูกเจ้า ถ้าพระองค์เป็นพระเจ้าอุทัยเสด็จมา ณ ที่นี้ ข้าแต่พระราชนุตร ขอเชิญพระองค์จงโปรดพราศ่อนหม่อมฉัน ด้วยวิธีที่เราทั้งสองจะได้พบกันใหม่อีกเถิด

แต่เพื่อที่จะให้พระนางหมดสิ้นความผูกพัน เทพบุตรจึงได้กล่าวธรรมอนุเคราะห์พระนางว่า

วัยล่วงไปเร็วยิ่งนัก ขณะก็เช่นนั้นเหมือนกัน ความตั้งอยู่ยั่งยืนไม่มี สัตว์ทั้งหลายย่อมจุติไปแน่แท้ สรีระไม่ยั่งยืนย่อมเสื่อมสลาย

ดูกร พระนางอุทัย เธออย่าประมาท จงประพฤติธรรม พื้นแผ่นดินทั้งสิ้นเต็มไปด้วยทรัพย์ ถ้าพึงเป็นของของพระราชพระองค์เดียว ไม่มีผู้อื่นครอบครอง ถึงกระนั้นผู้ที่ยังไม่ปราศจากความกำหนัด ก็ต้องทิ้งสมบัตินั้นไป

ดูกร พระนางอุทัยเธอ อย่าประมาท จงประพฤติธรรม มารดา บิดา พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว ภรรยา และสามี พร้อมทั้งทรัพย์ แม้เขาเหล่านั้น ต่างก็จะละทิ้งกันไป

ดูกร พระนางอุทัย เธออย่าประมาท จงประพฤติธรรม ดูกร พระนางอุทัย เธอพึงทราบว่า ร่างกายเป็นอาหารของสัตว์อื่น ๆ พึงทราบว่า สุขคติ และทุกข์คติในสังสาระเป็นที่พักชั่วคราว เธออย่าประมาท จงประพฤติธรรม

ธรรมที่เทพบุตรกล่าวกับพระนาง เป็นสิ่งที่ดีควรจะได้พิจารณาเพื่อประโยชน์ คือการละคลายความที่เคยผูกพันในสัตว์ ในบุคคล ซึ่งเทพบุตรกล่าวว่า

วัยล่วงไปเร็วยิ่งนัก ขณะก็เช่นนั้นเหมือนกัน

๒๘๗

ท่านที่เจริญสติปัฏฐาน ไม่ใช่เป็นแต่เพียงผู้ที่นั่งพิจารณาธรรมว่าชีวิตนี้จะต้องหมดสิ้นไป จะต้องแก่ จะต้องเจ็บ และจะต้องตาย นั้นไม่พอสำหรับการที่จะได้รู้แจ้งสภาพธรรมตามความเป็นจริง ถ้าจิตระลึกถึงความไม่เที่ยงของนาม ของรูป เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่เกิดขึ้นปรากฏ แม้ขณะที่จิตน้อมระลึกอย่างนั้น การอบรมสติเป็นปกติ ก็จะต้องระลึกรู้ว่า แม้ขณะนั้นก็เป็นนามธรรมที่นึก หรือตรึกคิดอย่างนั้น เพื่อที่จะได้รู้ว่าแม้ความคิดเพียงคำหนึ่งก็ดับ และเกิดขึ้นสืบต่อไปเรื่อย ๆ จึงจะประจักษ์ว่าเป็นนามธรรม เป็นรูปธรรม

เพราะฉะนั้น การฟังธรรมมีประโยชน์หลายชั้น คือ ชั้นที่ท่านกำลังหลงลืมสติ เมื่อได้ฟังธรรมก็ฟังด้วยสติ และถ้าได้ทราบเรื่องของการเจริญสติปัฏฐาน สติก็จะเกิดขึ้นระลึกรู้ลักษณะของนามธรรมและรูปธรรมในขณะนั้น จึงจะประจักษ์สภาพธรรมตามความเป็นจริง ที่ว่าวโยลงไปเร็วยิ่งนัก ขณะก็เช่นนั้นเหมือนกัน ซึ่งทุกขณะก็เกิดดับไปอย่างรวดเร็วมาก ถ้าสติไม่เจริญ ไม่อบรม จะไม่สามารถรู้สภาพธรรมที่เกิดดับอย่างรวดเร็วในขณะนี้ตามความเป็นจริง แม้แต่ขณะที่กำลังนั่ง และเห็น และได้ยิน นามธรรมและรูปธรรมก็เกิดดับนับไม่ถ้วนทีเดียว ขณะนี้ระลึกตามปกติ เกิดแทรกคั่นขึ้นได้ว่า เป็นแต่เพียงนามธรรมและรูปธรรม หรือว่าทางหูก็ได้ ทางจมูก ทางลิ้นทางกาย ทางใจ ได้ทุกขณะ

ข้อความที่เทพบุตรกล่าวกับพระนางที่ว่า พื้นแผ่นดินทั้งสิ้นเต็มไปด้วยทรัพย์ ถ้าพึงเป็นของ ๆ พระราชาพระองค์เดียว ไม่มีผู้อื่นครอบครอง ถึงกระนั้นผู้ที่ยังไม่ปราศจากความกำหนัด ก็ต้องทิ้งสมบัตินั้นไป เป็นความจริงหรือไม่ ตัวท่านเองเป็นจริงอย่างนั้นไหม ความต้องการในทรัพย์มีขีดขึ้นความพอเพียงไหม ได้มาแล้วก็ยังไม่พออีก จนกระทั่งว่า ผู้ที่เต็มไปด้วยความยินดี ความต้องการในทรัพย์สมบัตินั้นถึงแม้ว่าจะได้ครองโลก คือ พื้นแผ่นดินทั้งสิ้นที่เต็มไปด้วยทรัพย์นี้แล้ว เป็นของบุคคล

นั้นเพียงคนเดียว ไม่มีคนอื่นครอบครอง ก็ยังไม่หมดความปรารถนา ยังไม่หมดความต้องการ บุคคลนั้นก็ยังต้องทิ้งทรัพย์สมบัตินั้นไป ทั้ง ๆ ที่ยังพอใจ และครองทรัพย์สมบัตินั้นอยู่ แต่ก็ไม่สามารถที่จะครอบครองได้ตลอดไป จะต้องทิ้งทรัพย์สมบัตินั้นไป

ขอให้ท่านที่เป็นผู้มีปกติเจริญสติปัฏฐาน ได้เห็นความลึกซึ้ง ได้เห็นความเหนียวแน่นของความยินดีพอใจซึ่งไม่หมดในทุก ๆ วัน และลองพิจารณาโดยละเอียดว่า จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไหม ท่านอาจจะมีความต้องการน้อยกว่าคนอื่น ถ้าพิจารณาแล้วจะมีบุคคลอื่นที่มีความต้องการมากเหลือเกินที่ปรากฏให้เห็น ให้ได้ยิน ขอให้สติระลึกได้ พิจารณาโดยละเอียดว่า แม้ความต้องการของท่านที่รู้สึกว่าจะน้อยกว่าคนอื่นนั้น พอบ้างไหม หรือว่าเพิ่มขึ้น แม้เพียงเล็กน้อย ๆ นิด ๆ หน่อย ๆ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ นอกจากจะพอใจในทรัพย์ ความพอใจในบุคคล ในสังขารซึ่งเป็นที่รักนั้น ก็ไม่ได้ลดน้อยลงเลยในภพหนึ่ง ๆ ถ้าสามารถที่จะระลึกถอยไปได้ พิจารณาในสัตว์ ในสังขารซึ่งเป็นที่รัก ในญาติพี่น้อง ในมิตรสหาย ในอดีตชาติ ผ่าน ๆ มาแล้ว ก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสำหรับท่านที่เป็นบิดามารดา ท่านก็มีความผูกพันในบุตร ต่อไปก็มีความผูกพันในหลาน ทีละคน สองคน เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็เป็นเรื่องที่ว่าจากผู้นี้ ก็ไปสู่ผู้นั้น ทุกภพ ทุกชาติไป

สำหรับข้อความที่เทพบุตรกล่าวว่า

มารดา บิดา พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว ภรรยา และสามี พร้อมทั้งทรัพย์ แม้เขาเหล่านั้น ต่างก็จะละทิ้งกันไป

เป็นความจริงที่จะต้องจาก ที่จะพลัดพรากไป หมดสิ้นด้วยความตายในชีวิตนี้ ขณะนี้ท่านก็พอจะระลึกได้ว่า ผู้เป็นที่รักเหล่านั้น ใครจากพรากไปบ้างแล้ว และหายไปไหน ไม่เหลือเลย เหลือแต่เยื่อใย หรือว่าความผูกพันซึ่งก็จะเป็นความผูกพัน เป็นความติดข้อง เป็นโลภะ เป็นสภาพธรรมที่เพิ่มขึ้นจากภพหนึ่งชาติหนึ่งเรื่อย ๆ ถ้าท่านไม่เป็นผู้ที่มีปกติเจริญสติปัฏฐานจนกระทั่งสามารถที่จะดับกิเลสได้หมดสิ้นเป็นสมุจเฉทจริง ๆ ตามลำดับขั้น โลภะไม่มีทางที่จะหมดไปได้โดยวิธีอื่น

และข้อความที่เทพบุตรกล่าวว่า

สุคติ และทุกคติในสังสาระ เป็นที่พักชั่วคราว

เป็นความจริง เพราะไม่มีท่านผู้ใดจะอยู่ที่นั่นตลอดไปในโลกนี้ ทุกภพ ทุกภูมิ แล้วแต่ว่า จะอยู่มาก อยู่น้อย อยู่นาน อยู่เร็ว ก็เป็นแต่เพียงที่พักชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งเมื่อพระนางได้ฟังธรรมที่เทพบุตรกล่าวแล้ว พระนางก็ได้ตรัสกับเทพบุตรนั้นว่า

เทพบุตรพูดดีจริง ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายน้อย ทั้งลำเค็ญ ทั้งนิดหน้อย ทั้งประกอบไปด้วยทุกข์ หม่อมฉันจะสละสุรณนคร แคว้นกาสิออกบวช อยู่แต่ลำพังผู้เดียว

จบอุทฺตชาดกที่ ๔

ธรรมดาของเทพก็เหมือนมนุษย์ มีผู้ที่มีความเห็นถูก มีผู้ที่มีความเห็นผิด ส่วนใหญ่ที่จะเฝ้าอยู่ในธรรม ก็เป็นเทพบุตรที่มีความเห็นถูกซึ่งได้มาปรากฏกับมนุษย์ในครั้งนั้น

สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ใน สกิลกสูตรที่ ๘ มีข้อความว่า

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ มิคทายวัน ในสวนมัททกุจฉิ เขตพระนครราชคฤห์ ก็โดยสมัยนั้นแล พระบาทของพระผู้มีพระภาคถูกสะเก็ดหินกระทบแล้ว ได้ยินว่าเวทนาทั้งหลายของพระผู้มีพระภาคมาก เป็นความลำบากมิในพระสรีระ กล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่สำราญ ไม่ทรงสบาย ได้ยินว่าพระผู้มีพระภาคทรงมีพระสติสัมปชัญญะ อटकั้นเวทนาทั้งหลาย ไม่ทรงเดือดร้อน ในครั้งนั้นแหละ พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ปุณฺณาสังฆาภิ ๔ ชั้น ทรงสำเร็จสี่ไสยาสน์โดยพระปรศ्वเปื้องขวา ช้อนพระบาทเหลื่อมด้วยพระบาททรง มีพระสติสัมปชัญญะอยู่

ครั้งนั้นแล เมื่อปฐมยามล่วงไปแล้ว พวกเทวดาสตฺยลปกายิกา ๗๐๐ มีวรรณะงาม ยังสวนมัททกุจฉิทั้งสิ้นให้สว่าง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เทวดาไปเฝ้า จะไปรักษาหรือเปล่า จะได้กุศลมากไหมถ้ารักษา และจะรักษาไหม เพราะแม้ผู้ที่มีกุศลพระบารมีสูงอย่างพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น ก็ต้องเกิดขึ้นด้วยเหตุด้วยปัจจัย คือ เพราะเศษกรรมในอดีตที่ได้กระทำแล้ว เพราะฉะนั้น เทวดาเหล่านี้ไม่ได้ไปเพื่อที่จะถวายเป็นการบูชาพระผู้มีพระภาค

เทวดาผู้หนึ่ง ครั้นยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้เปล่งอุทานนี้ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า พระสมณโคดมผู้เจริญเป็นนาคหนอ ก็แหละพระสมณโคดมทรงมีพระสติสัมปชัญญะ ทรงอดกลั้นซึ่งเวทนาทั้งหลายอันมีในพระสรีระเกิดขึ้นแล้ว เป็นความลำบาก กล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่สำราญ ไม่ทรงสบาย ด้วยความที่พระสมณโคดมเป็นนาคมิได้ทรงเดือดร้อน

ไปสรรเสริญอนุโมทนา ซึ่งก็เป็นกุศลจิต

ถ. ผมขอเพิ่มเติมเรื่องพระพุทธเจ้าที่ถูกพระเทวทัตกลิ้งหินมาถูกันนั้น คือ มีเรื่องที่เป็นที่มาในธรรมบท เมื่อพระพุทธเจ้าถูกทำให้ห้อพระโลหิตแล้ว ก็มีหมอชีวกซึ่งเป็นหมอประจำของพระพุทธเจ้า หมอชีวกก็มาประกอบยา ยาที่หมอชีวกประกอบให้ก็คล้าย ๆ กับยาพอก พอพอกเสร็จแล้วก็เป็นเวลาเย็น หมอชีวกก็กลับเข้าไปในเมืองคิดว่าเย็น ๆ ก็จะมา บังเอิญไปรู้จะไม่เสร็จหรืออย่างไรไม่ทราบ พอคิดว่าจะกลับเข้าปิดประตูเมืองเสียแล้ว หมอชีวกก็มาชำระแผลพระพุทธเจ้าไม่ได้ รุ่งขึ้นเช้าถึงได้มาทูลว่า ข้าพระพุทธเจ้าพอกยาอย่างแรง แล้วก็ลืมหอก คือ ไม่ได้ลืมหอก เข้าไปในเมืองแล้วกลับไม่ได้ พระองค์คงจะทรงเดือดร้อน พระพุทธเจ้าตรัสว่า ท่านไม่ได้เดือดร้อนอะไร ความเดือดร้อนนี้ท่านจะเสียได้ ตั้งแต่ครั้งท่านตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ

คือ พระพุทธเจ้าตรัสกับหมอชีวกว่าท่านไม่ได้เดือดร้อนอะไรหรอก

อีกข้อหนึ่งผมขอเพิ่มเติมว่า ที่อาจารย์ว่า มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ความจริงก็เป็นเรื่องมาเยี่ยม เป็นเรื่องอภัยาศัยที่เคารพนับถือก็มาเยี่ยม คือ ระลึกถึงพระองค์ ความจริงนั้นพระองค์นั้นไม่ได้ทรงเดือดร้อนอะไร แต่ก็มาเยี่ยมคล้าย ๆ กับมาเยี่ยมตามอภัยาศัย ด้วยความนับถือ

สุ. ขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาเพิ่มเติมข้อความให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งถ้าดิฉันจำไม่ได้ พระผู้มีพระภาครับสั่งให้พระอานนท์เอายาทิปอกแผ่นนั้นออก เวลาที่หมอชิวกลับมาเฝ้ากราบทูล พระผู้มีพระภาคก็ได้ตรัสว่า พระองค์ได้ให้ท่านพระอานนท์ถวายการรักษาเรื่องแผล และเอายาทิปอกแล้ว ซึ่งพระองค์ทรงรู้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอะไรจะเกิดขึ้น ควรไม่ควร ซึ่งหมอชิวก็ไม่ต้องห่วง แต่ที่เป็นห่วงก็คงจะด้วยความกังวลใจที่มีความเคารพอย่างสูงสุดในพระผู้มีพระภาค เพราะฉะนั้น เมื่อมีกิจที่ตนยังมีได้กระทำ ก็ยอมห่วงใยเป็นธรรมดา แต่เพราะพระองค์ทรงรู้แจ้งสภาพธรรมทั้งหลาย จึงได้ตรัสให้ท่านพระอานนท์เอายาทิปอก

อรรถาสูตรที่ ๖

เทวดาทูลถามว่า

ปาชาฐิชื่อโมหะ อันหม่นางอัปสรประคองแล้ว อันหมู่ปีศาจสิงอยู่แล้ว ทำไฉนถึงจะหนีไปได้

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ทางนั้นชื่อว่าเป็นทางตรง ทิศนั้นชื่อว่ามีภัย รถชื่อว่ามีเสียงดัง ประกอบด้วยล้อคือธรรม หิริเป็นฝารถนั้น สติเป็นเกราะกั้นของรถนั้น เรากล่าวธรรมมีสัมมาทิฏฐินำหน้า ว่าเป็นสารถี ยานชนิดนี้มีอยู่แก่ผู้ใด จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เขาย่อมไปในสำนักพระนิพพานด้วยยานนี้แหละ

ที่กล่าวถึงข้อความนี้ เพราะท่านจะได้เห็นว่า การเจริญมรรคมีองค์ ๘ ไม่จำกัดเพศเลย พระผู้มีพระภาคตรัสว่า เรากล่าวธรรมมีสัมมาทิฏฐินำหน้า ว่าเป็นสารถี ยานชนิดนี้มีอยู่แก่ผู้ใด จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม เขาย่อมไปในสำนักพระนิพพานด้วยยานนี้แหละ ไม่ไปที่อื่น แต่ไปสู่พระนิพพาน ถ้าเป็นการเจริญมรรคมีองค์ ๘ แล้วก็มีความเห็นถูกเป็นสารถี

อรรถาสูตรที่ ๗ นามสูตรที่ ๑

เทวดาทูลถามว่า

อะไรหนอครอบงำสิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวงที่ยิ่งขึ้นไปกว่าสิ่งอะไรย่อมไม่มี สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คืออะไร

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ชื่อย่อมครอบงำสิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวงที่ยิ่งขึ้นไปกว่าชื่อไม่มี สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คือ ชื่อ

ขณะที่ยังไม่เข้าใจเรื่องของปรมาตมธรรม ทุกท่านติดอยู่ที่ชื่อ เห็นอะไร เห็นคน เห็นสัตว์ เห็นได้ะ เห็นแก้ว เห็นวัตถุ เห็นสิ่งของต่าง ๆ ได้ยินอะไร เสียงระฆัง เสียงนก เสียงรถยนต์ เสียงอะไรต่าง ๆ แต่เมื่อท่านเริ่มเจริญสติ ระลึกรู้ลักษณะของนามธรรม และรูปธรรม ชื่อต่าง ๆ ก็ปิดบังไว้ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคจึงตรัสตอบว่า ชื่อย่อมครอบงำสิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวงที่ยิ่งขึ้นไปกว่าชื่อไม่มี สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คือ ชื่อ

แม้แต่ชื่อของตัวเอง ก็เป็นความสำคัญไขใหม่ สำหรับบางท่าน คือ มีความรู้สึกว่าคุณค่าเหลือเกิน ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดไม่ยกย่องหรือว่าไม่เห็นว่าเป็นบุคคลชื่อนี้ ก็รู้สึกว่าคุณค่าดรอมน ไม่สนใจ แต่จะชื่ออะไรก็ตาม ปรมาตมธรรมนี้เกิดขึ้นเป็นบุคคลนี้ เพราะการสะสมของจิตเจตสิก ชื่อไม่สำคัญเลย เพราะว่าถ้าท่านสิ้นชีวิตลงไปแล้ว ก็เป็นบุคคลอื่นไปแล้ว ถ้าท่านเจริญสติ พิจารณารู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ก็จะเห็นตามความจริงที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ชื่อย่อมครอบงำสิ่งทั้งปวง สิ่งทั้งปวงที่ยิ่งขึ้นไปกว่าชื่อไม่มี สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คือ ชื่อ

จิตตสูตรที่ ๒

เทวดาทูลถามว่า

โลกอันอะไรย่อมนำไป อันอะไรหนอย่อมเลือกไล่ไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คืออะไร

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

โลกอันจิตย่อมนำไป อันจิตย่อมเลือกไล่ไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของธรรมอันหนึ่ง คือ จิต

ที่พระผู้มีพระภาคตรัสตอบเทวดาว่า โลกอันจิตย่อมนำไป อันจิตย่อมนำไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของกรรมอันหนึ่ง คือ จิต เวลาที่กุศลจิตเกิดขึ้น ประกอบด้วยกุศลเจตสิก จะเป็นปัจจัยให้เกิดกุศลกรรมทางกาย ทางวาจา บังคับบัญชาไม่ได้ แล้วแต่จิตที่เกิดขึ้นในขณะนั้นจะเป็นกุศลจิต หรือจะเป็นอกุศลจิต จะเป็นความเห็นผิด หรือว่าจะเป็นความเห็นถูก ถ้าเป็นความเห็นผิดเกิดขึ้น ก็เป็นปัจจัยให้กายวาจาผิด ถ้าเป็นความเห็นถูก ก็เป็นปัจจัยให้กาย วาจา ประพฤติในทางที่ถูก ฉะนั้น ทรงแสดงเรื่องของปัจจัยที่ว่า โลกอันจิตย่อมนำไป อันจิตย่อมนำไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของกรรมอันหนึ่ง คือ จิต

ต้นหาสูตรที่ ๓

ทวดาทูลถามว่า

โลกอันอะไรหนอย่อมนำไป อันอะไรหนอย่อมนำไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของกรรมอันหนึ่ง คืออะไร

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

โลกอันต้นหาย่อมนำไป อันต้นหาย่อมนำไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของกรรมอันหนึ่ง คือ ต้นหา

จะเห็นได้ว่า ถ้าท่านเป็นผู้ที่ไม่ระลึกถึงสภาพธรรม ท่านจะไม่ทราบเลยว่าที่ท่านประพฤติกิริยาปฏิบัติอยู่นี้เป็นไปด้วยอำนาจของความต้องการ ด้วยอำนาจของโลภะด้วยอำนาจของตัณหาหรือไม่ มีท่านท่านหนึ่งได้เล่าให้ฟังว่า ท่านเป็นผู้ที่มีปกติเจริญสติวันหนึ่งมีสุนัขตัวใหญ่จะกัด ตกใจกลัว สติเกิดได้

เพราะฉะนั้น อย่าให้โลภะ หรือตัณหา หรือความต้องการ ชักพาท่านห่างไกลจากการที่สติจะระลึกถึงสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามปกติ ตามความเป็นจริง แม้ว่าวันละเล็กวันละน้อย ไม่มาก แต่เป็นสัมมาสติ เพราะระลึกถึงสภาพธรรมที่เกิดแล้ว เพราะเหตุปัจจัยตามปกติ ตามความเป็นจริง

ถ้าทราบใดที่ตัณหา ยังมี ไม่สามารถที่จะดับโลก เพราะเหตุว่าถึงแม้ว่าธรรมทั้งหลายจะเป็นไปตามอำนาจของจิตก็จริง แต่จิตก็มีหลายประเภท เพราะฉะนั้น โลก

อันตัณหาย่อมนำไป อันตัณหาย่อมเลือกไล่ไป โลกทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจของ
ธรรมอันหนึ่ง คือ ตัณหา

สัณฺขยสูตรที่ ๔

เทวดาทูลถามว่า

โลกมีอะไรหนอเป็นเครื่องประกอบไว้ อะไรหนอเป็นเครื่องเที่ยวไปของโลกนั้น
เพราะละขาดซึ่งธรรมอะไร จึงเรียกว่านิพพาน

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

โลกมีความเพติดเพลินเป็นเครื่องประกอบไว้ วิตกเป็นเครื่องเที่ยวไปของโลกนั้น
เพราะละตัณหาเสียได้ขาด จึงเรียกว่านิพพาน

โลกนี้น่าเพติดเพลินใหม่ มีตัณหา บางที่ได้ยินชื่อก็ไม่ทราบว่าจะไหน เวลาที่
เพติดเพลินก็ลืมไปเสียแล้วว่า ขณะที่เพติดเพลินนั่นเอง คือ ตัณหา เป็นเชื้อ เป็น
ปัจจัยที่จะให้เกิดโลกต่อไป

๒๘๘

เวลาฟังรู้ว่าเป็นตัณหา แต่เวลาที่กำลังเพติดเพลินจริง ๆ ลืมเสียแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงต้องเป็นผู้ที่มีปกติเจริญสติปัฏฐาน จึงจะได้รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ตราบใดที่ยังมีความเพติดเพลินเป็นตัณหาอยู่ คนนั้นยังไม่สิ้นโลก ยังไม่สิ้นภพ ยังไม่สิ้นชาติ

สำหรับที่ว่า วิตกเป็นเครื่องเที่ยวไปของโลกนั้น วิตก คือ วิตกเจตสิก ตรีกเสมอ หลังจากที่ถูกขุวิญญาณ หรือทวิปัญจวิญญาณเกิดแล้วดับไป จะมีการตรีกถึง อารมณ เป็นเครื่องเที่ยวไปในโลก และเพราะละตัณหาเสียได้ขาด จึงเรียกว่านิพพาน

อัปภาตสูตรที่ ๖

เทวดาทูลถามว่า

โลกอันอะไรหนอกำจัดแล้ว อันอะไรหนอล้อมไว้แล้ว อันลูกศรคืออะไรเสียบแล้ว อันอะไรเผาแล้วในกาลทุกเมื่อ

ถ้าฟังข้อความที่เทวดาทูลถามเรื่องโลก น่ากลัวไหม ถ้าโลกในด้านของมนุษย์ที่ไม่ได้เห็นภัยเห็นอันตรายของโลกเลย ก็เห็นว่าโลกนั้นน่ารื่นรมย์ มีสิ่งที่น่าดู ที่เทวดาทูลถามว่าโลกอันอะไรหนอกำจัดแล้ว อันอะไรหนอล้อมไว้แล้ว อันลูกศรคืออะไรเสียบแล้ว อันอะไรเผาแล้วในกาลทุกเมื่อ ไม่น่าสบายเลย ทั้งล้อมไว้ ทั้งเสียบไว้ แล้วก็ทั้งเผาด้วยในกาลทุกเมื่อ นี่คือโลก ทุก ๆ ขณะที่เกิดปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

โลกอันมฤตยูกำจัดแล้ว อันขราล้อมไว้แล้ว อันลูกศรคือตัณหาเสียบแล้ว อันความอยากเผาให้ร้อนแล้ว ในกาลทุกเมื่อ

เวลาเกิดความปรารถนา ไม่ทราบว่าร้อน เดือดร้อนแล้ว จิตกระสับกระส่ายไป ด้วยความต้องการ ถ้าไม่ใช่เป็นผู้ที่มีปกติเจริญสติ จะเทียบลักษณะของอกุศลจิตกับ กุศลจิตไม่ได้ว่า ลักษณะของกุศลจิตนั้นเป็นสภาพที่เบา ที่คลายจากความหนักไปด้วย อกุศลธรรมต่าง ๆ เช่น ความปรารถนา หรือความอยาก หรือความร้อนต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นเพราะความต้องการ

โลกสูตรที่ ๑๐

เทวดาทูลถามว่า

เมื่ออะไรเกิดขึ้น โลกจึงเกิดขึ้น โลกย่อมชมเชยในอะไร โลกยึดถือซึ่งอะไร โลกย่อมเดือดร้อนเพราะอะไร

ดูเหมือนว่า ท่านรู้จักโลกดีเหลือเกิน แต่พอลถามจริง ๆ ว่า อะไรคือโลก หรือว่า โลกคืออะไร ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาปรมัตถธรรมก็ตอบว่า พื้นดินกลม ๆ นี่คือนั่น โลก โดยมากถ้า จะกล่าวว่ารู้จักโลกดี ก็จะไม่พ้นโลกโดยนัยนั้น

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

เมื่ออายตนะ ๖ เกิดขึ้น โลกจึงเกิดขึ้น โลกย่อมทำความชมเชยในอายตนะ ๖ โลกยึดถืออายตนะ ๖ นั้นแหละ โลกย่อมเดือดร้อนเพราะอายตนะ ๖

แม้แต่เพียงพระดำรัสสั้น ๆ ที่ตรัสว่า เมื่ออายตนะ ๖ เกิดขึ้น โลกจึงเกิดขึ้น โลกย่อมทำความชมเชยในอายตนะ ๖ โลกยึดถืออายตนะ ๖ นั้นแหละ โลกย่อม เดือดร้อนเพราะอายตนะ ๖ ประจักษ์ความเกิดขึ้นและดับไปของอายตนะ ๖ จึงจะเห็น โลกว่าเดือดร้อนเพราะอายตนะ ๖ แม้ว่าจะเป็นเพียงข้อความสั้น ๆ แต่โดยอรรถแล้ว เป็นการรู้แจ้งแทงตลอด ซึ่งเป็นวิปัสสนาญาณที่เป็นการรู้แจ้งอริยสัจธรรมทั้งสิ้น

วิตสุสูตรที่ ๓

เทวดาทูลถามว่า

อะไรหนอเป็นทรัพย์เครื่องปลื้มใจอย่างประเสริฐของคนในโลกนี้ อะไรหนอที่บุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ อะไรหนอเป็นรสดีกว่ำบรรดารสทั้งหลาย คนมีชีวิตเป็นอยู่อย่างไร นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า มีชีวิตประเสริฐ

สำหรับชาวโลกซึ่งต้องการทรัพย์ ถ้ามีกิเลสมาก ๆ มีทรัพย์เท่าไรก็ไม่สุข ฉะนั้นทรัพย์ก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่จะทำให้ความปลื้มใจอย่างประเสริฐ

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

ศรัทธาเป็นทรัพย์เครื่องปลื้มใจอย่างประเสริฐของคนในโลกนี้ ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ ความจริงเท่านั้นเป็นรสดีกว่ำรสทั้งหลาย คนที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา นักปราชญ์ทั้งหลายกล่าวว่า มีชีวิตประเสริฐ

ที่ว่าความจริงเท่านั้นเป็นรสที่ดียิ่งกว่ำรสทั้งหลาย ไม่ถูกหลอกให้เข้าใจผิด โดยเฉพาะในธรรม เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องสภาพธรรมที่ตรงตามความเป็นจริง พิสูจน์ได้ ถ้าท่านรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ไม่ถูกหลอกหลง เพื่อตรวจสอบกับความรู้สึกจิตใจของท่านก็ดี ที่เทวดาซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณ เกิดในกำเนิดสูงเป็นเทวดา เมื่อมีข้อข้องใจใด ๆ ในโลกของเทวดา ก็ได้มาทูลถามแทนเรา พระผู้มีพระภาคตรัสตอบอย่างไร ก็เป็นความแจ่มแจ้งของบุคคลรุ่นหลังต่อมา ที่จะได้อาศัยคำทูลถามของเทวดานั้นด้วย

อุทฺทิสฺสตรที่ ๔

เทวดาทูลถามว่า

บรรดาสิ่งทั้งออกขึ้น สิ่งอะไรหนอประเสริฐ บรรดาสิ่งที่ตกไป อะไรหนอประเสริฐ บรรดาสัตว์ที่เดินด้วยเท้า ใครเป็นผู้ประเสริฐ บรรดาชนผู้ที่แกล้งกรรม ใครเป็นผู้ประเสริฐ

สมัยนี้ก็ทายปัญหากันมาก แต่ก็ไม่มีปัญหาธรรมอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องคิดใคร่ครวญ

เทวดาผู้หนึ่งแก้ว่า

บรรดาสิ่งทั้งออกขึ้น ข้าวกล้าเป็นประเสริฐ บรรดาสิ่งที่ตกไป ฝนเป็นประเสริฐ
บรรดาสัตว์ที่เดินด้วยเท้า เหล่าโคเป็นประเสริฐ บรรดาชนผู้แกล้งกรรม บุตรเป็น
ประเสริฐ

เพราะว่าบุตรย่อมไม่กล่าวให้ร้ายแก่มารดาบิดา

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

บรรดาสิ่งทั้งออกขึ้น ความรู้เป็นประเสริฐ บรรดาสิ่งที่ตกไป อวิชาเป็น
ประเสริฐ บรรดาสัตว์ที่เดินด้วยเท้า พระสงฆ์เป็นประเสริฐ บรรดาชนผู้แกล้งกรรม
พระพุทธเจ้าเป็นประเสริฐ

ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า บรรดาสิ่งทั้งออกขึ้น ความรู้เป็นประเสริฐ เพราะวา
การเกิดขึ้น การงอกขึ้นของรูป ของเสียง ของกลิ่น ของรส ของโณภูมัพพะที่วิจิตร
ประณีตขึ้นนั้น สำหรับผู้มีอวิชาแล้วย่อมจะนำมาซึ่งกิเลสที่เพิ่มพูนขึ้น เพราะฉะนั้น
พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า บรรดาสิ่งทั้งออกขึ้น ความรู้เป็นประเสริฐ บรรดาสิ่งที่ตกไป
อวิชาเป็นประเสริฐ บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่เดินด้วยเท้า พระสงฆ์เป็นประเสริฐ
บรรดาชนผู้แกล้งกรรม พระพุทธเจ้าเป็นประเสริฐ

เดินกันตลอดเวลาในมนุษย์โลก ใครเป็นผู้ประเสริฐ ที่เดิน เดินไปด้วยโลภะ
ด้วยโทสะ ด้วยโมหะ เดินไปด้วยความปรารถนา ความต้องการในรูป ในเสียง ใน
กลิ่น ในรส ในโณภูมัพพะ เดินไปด้วยโทสะที่จะเบียดเบียนบุคคลอื่นให้เดือดร้อน เดิน
อย่างนั้นประเสริฐไหม เดินอยู่เรื่อยทุกวัน ถ้าจะเป็นผู้ที่ประเสริฐ คือ ผู้ที่อบรมเจริญ
สติปัญญา เพื่อจะได้รู้แจ้งสภาพธรรมตามความเป็นจริง ในบรรดาผู้ที่เดินด้วยเท้า
พระสงฆ์เป็นประเสริฐ บรรดาชนผู้แกล้งกรรม พระพุทธเจ้าเป็นประเสริฐ
เพราะฉะนั้น ธรรมที่ได้ทรงแสดงไว้โดยละเอียดด้วยดี ควรที่พุทธบริษัททั้งหมดจะ
สนใจศึกษา ฟังให้ยิ่งขึ้น

สังยุตตนิกาย สคาถวรรค อรณสูตรที่ ๑๑

เทวดาทูลถามว่า

คนพวกไหนหนอไม่เป็นข้าศึกในโลกนี้ พรหมจรรย์ที่อยู่จบแล้วของชนพวกไหน ย่อมไม่เสื่อม คนพวกไหนกำหนดรู้ความอยากได้ในโลกนี้ ความเป็นไทยมีแก่คนพวก ไหนทุกเมื่อ มารดาบิดาหรือพี่น้องย่อมไหว้บุคคลนั้นผู้ตั้งมั่นในศีลคือใครหนอ พวก กษัตริย์ย่อมอภิวัตใครหนอในธรรมวินัยนี้ ผู้มีชาติต่ำ

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า

สมณะทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ไม่เป็นข้าศึกในโลก พรหมจรรย์ที่อยู่จบแล้วของ สมณะทั้งหลายย่อมไม่เสื่อม สมณะทั้งหลายย่อมกำหนดรู้ความอยากได้ ความเป็น ไทย่อมมีแก่สมณะทั้งหลายทุกเมื่อ มารดาบิดาหรือพี่น้องย่อมไหว้บุคคลนั้นผู้ตั้งมั่นใน ศีล คือ สมณะ ถึงพวกกษัตริย์ก็อภิวัตสมณะในธรรมวินัยนี้ ผู้มีชาติต่ำ

ถ้ายังมีกิเลส จะกล่าวว่าไม่เป็นข้าศึกไม่ได้ จะต้องมีบุคคลซึ่งยังคงเป็นที่รักบ้าง ไม่เป็นที่รักบ้าง หรือท่านจะคิดว่าเป็นมิตรบ้าง เป็นศัตรูบ้าง เมื่อเห็นเกิดความยินดี พอใจบ้าง หรือว่าเมื่อเห็นแล้ว เกิดความขุ่นเคืองบ้าง นี่เป็นของธรรมดาของคนที่ยังมี กิเลส เพราะฉะนั้น ถ้ายังเป็นอย่างนี้อยู่ ยังไม่ใช่ผู้ที่ไม่เป็นข้าศึกในโลกนี้

พรหมจรรย์ที่อยู่จบแล้วของชนพวกไหนย่อมไม่เสื่อม คนพวกไหนกำหนดรู้ ความอยากได้ในโลกนี้ ผู้ที่เจริญสติปัฏฐานเป็นผู้ที่กำหนดรู้ความอยากได้ในโลกนี้ เวลาที่เกิดความยินดีต้องการ หรือความเพลิดเพลินในสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งเป็นลักษณะของ ความพอใจ ความติดข้อง ความอยากได้ สติก็ต้องระลึกไว้ในสภาพธรรมนั้น

ถ้าท่านสังเกตเวลาที่กำลังเพลิดเพลินยินดี สติไม่ค่อยจะเกิด เพราะฉะนั้น ความเพลิดเพลินยินดีก็ยังเป็นเชื้อ เป็นปัจจัยที่จะให้มีทุกข์ หรือมีความเกิดขึ้นของ สังสารวัฏ จึงจะต้องเจริญสติอบรมให้ชำนาญยิ่งขึ้น จนกว่าในขณะที่เพลิดเพลินนั้น สติก็เกิดระลึกได้ว่า แม้ขณะนั้นก็เป็นแต่เพียงนามธรรมชนิดหนึ่ง ไม่ใช่ไปห้ามความ ต้องการ หรือความเพลิดเพลิน เพราะธรรมทั้งหลายไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของผู้ หนึ่งผู้ใด แต่จะต้องระลึกไว้ในลักษณะที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล แม้ในลักษณะของ ความยินดี ความต้องการ ความเพลิดเพลิน จึงจะละการยึดถือว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนได้

ความเป็นไทยมีแก่คนพวกไหนทุกเมื่อ ท่านเป็นไทยหรือยัง หรือว่ายังเป็นทาสของกิเลส ยังเป็นไปตามความยินดียินร้ายต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ที่จะเป็นไทย เป็นอิสระ พ้นจากอำนาจของกิเลสที่จะไม่หวั่นไหวไป ก็ต้องเป็นไทยโดยลำดับ คือ จากการที่รู้สภาพธรรมที่กำลังปรากฏถูกต้องตามความเป็นจริง นี่คือความเป็นไทย เป็นอิสระขั้นแรก ไม่อย่างนั้นไม่มีหนทางเลยที่จะเป็นอิสระ

ถ้าสติระลึกได้จริง ๆ เป็นไทยจากการที่จะถือว่าสภาพธรรมนั้นเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตน ก็จะต้องเจริญสติอบรมไปเรื่อย ๆ และละเอียดขึ้น ถ้าเกิดความสงสัยขึ้นว่า นี่เป็นนามธรรมหรือเป็นรูปธรรม จะไม่หมดความสงสัยเลย จนกว่าจะระลึกได้ว่า แม้ความสงสัยนั้นก็เป็นแต่เพียงนามธรรมชนิดหนึ่ง

นี่เป็นวิธีที่จะดับความสงสัย และสติระลึกได้รู้ลักษณะของนามธรรมและรูปธรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น จึงจะทั่ว และละคลายความที่เคยยึดถือนามธรรมและรูปธรรมนั้น

ถ. ผมได้สติมานิดหนึ่ง วันนั้นผมกำลังกระทบกับรูป และนึกได้ว่า นี่เราต้องเจริญสติ เราอย่าโกรธลูกมากนัก

ส. แต่เป็นตัวเราที่กำลังเจริญสติ เพราะฉะนั้น จะต้องละความเป็นตัวเราที่กำลังเจริญสติ โดยให้รู้ชัดในลักษณะของสภาพธรรมที่มีจริง เป็นจริง และกำลังปรากฏแต่ละทาง อย่างทางตาในขณะนี้ จะนึกรวม ๆ กันไปว่า ไม่โกรธลูก นั่นไม่ได้รู้ลักษณะว่าที่กำลังไม่โกรธนั้นไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน และในขณะนั้นมีสภาพธรรมตั้งหลายอย่างที่ปรากฏ ทางตาก็มี ทางหูก็มี ทางกายก็มี ทางใจก็มี เพราะฉะนั้น ถ้าจะให้รู้ชัดในสภาพที่ไม่ใช่ตัวตน ก็จะต้องรู้ตรงลักษณะของสภาพธรรมทีละลักษณะเท่านั้น ธรรมดา ๆ ตามปกติ

ถ้ารู้สึกร้อนตรงไหน รู้ตรงนั้น ลักษณะที่ร้อนไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน และที่กำลังรู้ในสภาพร้อนที่ปรากฏก็ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ต้องอาศัยการระลึกได้เนื่อง ๆ บ่อย ๆ และก็รู้ชัดตรงลักษณะของสภาพธรรมทีละลักษณะตามปกติ แต่ให้มีลักษณะของสภาพธรรมปรากฏ ไม่ใช่นึกเอาเฉย ๆ

เวณตุสูตรที่ ๒ มีข้อความว่า

เวณตุเทวบุตรยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนัก
พระผู้มีพระภาคว่า

ชนเหล่าใดนั่งใกล้พระสุคต ประกอบตนในศาสนาของพระโคตม ไม่ประมาท
แล้ว ศึกษาตามอยู่ ชนเหล่านั้นถึงความสุขแล้วหนอ

ไม่น่าจะผิดอะไรไซ้ใหม่ แต่ไม่พอ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ชนเหล่าใดเป็นผู้เพ่งพินิจ ศึกษาตามในข้อสั่งสอนอันเรากล่าวไว้แล้ว ชน
เหล่านั้นไม่ประมาทอยู่ในกาล ไม่พึงไปสู่อำนาจแห่งมัจจุ

ข้อความต่างกันใหม่ เทวดามุ่งเพียงแค่สุข โดยมากท่านที่สนใจธรรมบางท่าน
เพื่อหวังสุข ชีวิตที่ขาดธรรม ไม่สงบเดือดร้อนนานาประการ เพราะฉะนั้น ท่านก็หวัง
พึงพิงธรรมเพียงให้สงบใจ คือ หวังเพียงความสุขจากรสพระธรรมที่จะได้ไม่เดือดร้อน
กับโลกที่วุ่นวาย แต่ท่านนั้นไม่ควรจะเป็นจุดประสงค์ของพุทธบริษัท เพียงเพื่อความสุข
แต่ว่าผู้ใดก็ตาม ชนเหล่าใดเป็นผู้เพ่งพินิจ ศึกษาตามในข้อสั่งสอนอันเรา คือ พระผู้-
มีพระภาค กล่าวไว้แล้ว ชนเหล่านั้นไม่ประมาทอยู่ในกาล ไม่พึงไปสู่อำนาจแห่งมัจจุ

คือ ไม่ใช่เพื่อความสงบ ไม่ใช่เพื่อสมาธิ หรือไม่ใช่เพื่อความสุข แต่เพื่อการ
ที่จะไม่เกิดอีก พ้นไปจากการเกิดดับของนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งเกิดดับสืบต่อกัน
และไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา เพราะฉะนั้น พญานาคราชก็ไม่ได้เกิด แต่ว่ายยังขาด
ความสมบูรณ์ พระผู้มีพระภาคก็ได้ตรัสแสดงธรรมนั้น เพื่อบุคคลนั้นจะได้ไม่หวังพึง
ธรรมเพียงเพื่อความสุข แต่เพื่อความไม่เกิด เพื่อที่จะได้พ้นจากการเกิดดับของ
นามธรรม และรูปธรรม

ทีฆลัญจสูตรที่ ๓ มีข้อความว่า

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน อันเป็นที่ให้เหยื่อแก่ กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้นนั้นที่มัลลิกูฏเทวบุตร เมื่อราตรีปฐมยามสิ้นไปแล้ว มีวรรณะอันงามยิ่งนัก ยังพระวิหารเวฬุวันทั้งคืนให้สว่าง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึง ที่ประทับ ครั้นแล้วก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ที่มัลลิกูฏเทวบุตรยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า

ภิกษุพึงเป็นผู้มีปกติเพ่งพินิจ มีจิตหลุดพ้นแล้ว พึงหวังความไม่เกิดขึ้นแห่ง หนัตย รู้ความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปแห่งโลกแล้ว มีใจดี อันตณหาและทกฺขิไม่อิง อาศัยแล้ว มีคุณชื่อนั้นเป็นอันสงส

ข้อความนี้สั้น ๆ แต่ก็เป็นกราบหูลพระผู้มีพระภาคเรื่องการปฏิบัติ คือ ภิกษุพึงเป็นผู้มีปกติเพ่งพินิจ มีจิตหลุดพ้นแล้ว ไม่รู้ที่กำลังเห็น กำลังได้ยิน ชื่อว่าไม่รู้ ความจริง ไปรู้อื่น ไปทำความวิจิตรต่าง ๆ ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ แต่ทว่าไม่รู้กำลังเห็นใน ขณะนี้ กำลังได้ยิน กำลังคิดนึก กำลังเป็นสุขเป็นทุกข์ในขณะนี้ ชื่อว่าไม่รู้จริง

ฉะนั้น ผู้ที่จะรู้ความจริง ปัญญาที่จะรู้จริง คือ รู้สภาพธรรมตามปกติที่เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ไม่ต้องดิ้นรนชวนขวายไปรู้อย่างอื่น ไปทำอย่างอื่นที่แปลกประหลาด ขึ้นมารู้ และเข้าใจว่านั่นเป็นปัญญา เพราะถ้าเป็นปัญญาที่รู้จริง จะต้องรู้สภาพธรรม ที่กำลังปรากฏตามปกติ

เทวดามาเฝ้าพระผู้มีพระภาคบ่อย ๆ ซึ่งแล้วแต่ความคิดเห็นของเทวดาแต่ละ ท่านว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เพราะว่ากาณเฑาะพินิตเป็นเทพนั้น เป็นอันสงส เป็นผลของกุศล แต่เมื่อยังไม่หมดกิเลส ความสงสัย ความข้องใจต่าง ๆ ก็เหมือนกับ มนุษย์ ซึ่งเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ด้วยผลของกุศลกรรมเหมือนกัน แต่ว่าจะสะสมความ สงสัย ความเข้าใจในธรรมมากน้อยต่างกันอย่างไร

๒๘๙

ใน กกุฏสูตรที่ ๘ มีข้อความว่า

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระอัญชวัน สถานพระราชนันทน
อภัยแก่นเื้อ เขตเมืองสาเกต ครั้นนั้น กกุฏเทวบุตร เมื่อราตรีปฐมยามสิ้นไปแล้ว มี
วรรณงามยิ่งนัก ยังอัญชวันทั้งสิ้นให้สว่าง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ
ครั้นแล้ว ก็ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

กกุฏเทวบุตรยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า
ข้าแต่พระสมณะ พระองค์ทรงยินดีอยู่หรือ

มีผู้สงสัยแทนท่านสมัยนี้ ถ้าสมัยนี้ท่านได้พบพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมา-
สัมพุทธเจ้า จะมีความสงสัยในพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างนี้หรือไม่ แต่ถ้ายังมี
กิเลสอยู่ และไม่รู้หนทางข้อปฏิบัติที่จะละกิเลส ก็จะต้องมีความสงสัยว่า จะมีความ
ต่างอะไรกัน ระหว่างบุคคลที่เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ากับบุคคลอื่น แม้ว่าเป็น
เทพ แต่กกุฏเทวบุตรก็ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระสมณะ พระองค์ทรง
ยินดีอยู่หรือ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกร ผู้มีอายุ เราได้อะไรจึงจะยินดี

โดยมากเวลาที่ท่านจะยินดี เพราะได้สิ่งที่พอใจ ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัส
ถามว่า เราได้อะไรจึงจะยินดี

กกุฏเทวบุตรกราบทูลว่า

ข้าแต่สมณะ ถ้าอย่างนั้นพระองค์ทรงเศร้าโศกอยู่หรือ

เทวบุตรไม่ตอบตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสถาม ไม่ทราบว่าจะตอบว่าประการใด ก็เลยเปลี่ยนคำถาม

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกร ผู้มีอายุ เราเสื่อมจากอะไรจึงจะเศร้าโศก

เวลาที่ท่านเศร้าโศก ลองคิดดูว่า ท่านเสื่อม ท่านเสีย ท่านพลัดพรากจากอะไร จึงได้เศร้าโศก ถ้าไม่มีอะไรที่จะต้องเสียไป ก็จะไม่เศร้าโศก

กกุฏเทวบุตรกราบทูลว่า

ข้าแต่พระสมณะ ถ้าอย่างนั้นพระองค์ไม่ทรงยินดีเลย ไม่ทรงเศร้าโศกเลยหรือ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

เป็นเช่นนั้น ผู้มีอายุ

กกุฏเทวบุตรกราบทูลว่า

ข้าแต่ภิกษุ พระองค์ไม่มีทุกข์บ้างหรือ ความเพลิดเพลินไม่มีบ้างหรือ ความเบื่อหน่ายไม่ครอบงำพระองค์ ผู้ประทับนั่งแต่พระองค์เดียวบ้างหรือ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกร ท่านผู้อันคนบูชา เราไม่มีทุกข์เลย และความเพลิดเพลินก็ไม่มี อนึ่ง ความเบื่อหน่ายก็ไม่ครอบงำเรา ผู้นั่งแต่ผู้เดียว

กกุฏเทวบุตรกราบทูลว่า

ข้าแต่ภิกษุ ทำไมพระองค์จึงไม่มีทุกข์ ทำไมความเพลิดเพลินจึงไม่มี ทำไมความเบื่อหน่ายจึงไม่ครอบงำพระองค์ ผู้นั่งแต่ผู้เดียว

ถ้าเป็นผู้ที่รู้ข้อปฏิบัติ คือ การเจริญสติปัฏฐาน จะทูลถามอย่างนี้ใหม่ เพราะรู้หนทางอยู่ว่า ถ้าเป็นผู้ที่อบรมเจริญปัญญา รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ดับกิเลสได้หมดสิ้น ไม่มีกิเลสที่จะทำให้เป็นทุกข์ ไม่มีกิเลสที่จะทำให้เพลิดเพลิน และไม่มีกิเลสที่จะทำให้เบื่อหน่ายด้วย

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ผู้มีทุกข์นั้นแหละ จึงมีความเพลิดเพลิน ผู้มีความเพลิดเพลินนั้นแหละ จึงมีทุกข์ ภิกษุยอมเป็นผู้ไม่มีความเพลิดเพลิน ไม่มีทุกข์ ท่านจงรู้อย่างนี้เถิด ผู้มีอายุ

ทีนี้ถึงตัวท่าน ท่านยังมีทุกข์อยู่บ้างหรือเปล่า ต้องมีแน่ เพราะอะไร เพราะยังมีความเพลิดเพลินอยู่ เป็นตัวของท่านเองจริง ๆ ทุกขณะ ถ้าทราบใดที่เพลิดเพลินแล้วระลึกได้ รู้ในสภาพความจริงที่ปรากฏ ก็ให้ทราบว่า ท่านเป็นผู้ที่ต้องมีทุกข์แน่นอน เพราะท่านเป็นผู้ที่ยังมีความเพลิดเพลินอยู่ วันนี้ไม่ปรากฏทุกข์เลย เพราะมีแต่ความเพลิดเพลิน แต่วันหนึ่งก็จะต้องมีทุกข์ เพราะท่านยังมีความเพลิดเพลินอยู่ ถ้าหมดความเพลิดเพลินแล้ว ก็เป็นผู้ที่ไม่มีทุกข์ ด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ผู้มีทุกข์นั้นแหละ จึงมีความเพลิดเพลิน ผู้มีความเพลิดเพลินนั้นแหละ จึงมีทุกข์ ภิกษุยอมเป็นผู้ไม่มีความเพลิดเพลิน ไม่มีทุกข์ ท่านจงรู้อย่างนี้เถิด ผู้มีอายุ

กกุฏเทวบุตรกราบทูลว่า

นานหนอ ข้าพระองค์จึงได้พบเห็นภิกษุ ผู้เป็นพราหมณ์ดัดรอบแล้ว ไม่มีความเพลิดเพลิน ไม่มีทุกข์ ข้ามพ้นเครื่องข้องในโลกแล้ว

เขมสูตรที่ ๒ มีข้อความว่า

เขมเทพบุตร ครั้นยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กล่าวคาถาเหล่านี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า

คนพาลผู้มีปัญญาทึบ ย่อมประพฤติดังตนเองดั่งศัตรู ย่อมทำกรรมลามก อันอำนวยผลเผ็ดร้อน บุคคลทำกรรมใดแล้วย่อมเดือดร้อนภายหลัง มีหนำนอนด้วยน้ำตาร้องไห้อยู่ เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นทำแล้วไม่ดีเลย บุคคลทำกรรมใดแล้วไม่เดือดร้อนในภายหลัง มีหัวใจแช่มชื่นเบิกบาน เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นทำแล้วเป็นการดี

บุคคลรู้กรรมใดว่าเป็นประโยชน์แก่ตน ควรรีบลงมือกระทำความนั้นที่เดียว อย่าพยายามเป็นนักปราชญ์เจ้าความคิด ด้วยความคิดอย่างพ้อคำเกวียน พ้อคำเกวียนละหนทางสายใหญ่ที่เรียบร้อยสม่าเสมอเสีย แวะไปสู่ทางที่ขรุขระ เพลาก็หัก สะบั้น ต้องชบเซา ฉันทใด บุคคลละทิ้งธรรม หันไปประพฤติดังอธรรม ก็ฉันทนั้น

เป็นคนเขลาเบาปัญญา ดำเนินไปสู่ทางมฤตยู ต้องซบเซาอยู่เหมือนพ่อค้าเกวียนมีเพลากวียนหักแล้ว ฉะนั้น

ถ้าท่านจะคิดถึงการเจริญสติปัฏฐานในพระสูตรนี้ได้ไหม ข้อความที่ว่า อย่าพยายามเป็นนักปราชญ์เจ้าความคิด ด้วยความคิดอย่างพ่อค้าเกวียน พ่อกวียนละหนทางสายใหญ่ที่เรียบร้อยสม้าเสมอเสีย แวะไปสู่ทางที่ขรุขระ เพลาก็หักสะบั้น ต้องซบเซา ฉันทะ บุคคลละทิ้งธรรม หันไปประพฤติดามธรรม ก็ฉันทัน เป็นคนเขลาเบาปัญญา ดำเนินไปสู่ทางมฤตยู ต้องซบเซาอยู่เหมือนพ่อค้าเกวียนมีเพลากวียนหักแล้ว ฉะนั้น

สิ่งใดที่ไม่ตรงตามพระธรรมวินัย และสภาพธรรมตามความเป็นจริง แต่ท่านยังคิดว่าเป็นข้อปฏิบัติที่ถูก ฉะนั้น ข้อความนี้จึงมีว่า อย่าพยายามเป็นนักปราชญ์เจ้าความคิด คือ คิดอย่างอื่นที่ไม่เป็นจริง ไม่ตรงตามสภาพธรรมที่ปรากฏ และไม่ตรงตามพระธรรมที่ได้ทรงแสดงไว้ แต่เข้าใจว่าทางนั้นถูก และปฏิบัติไป จึงไม่สามารถที่จะละกิเลส ไม่สามารถที่จะดับกิเลสได้ และเป็นทางที่ดำเนินไปสู่ทางมฤตยู คือ ไม่สามารถที่จะพ้นจากการเกิดได้ ฉะนั้น อย่าพยายามเป็นนักปราชญ์เจ้าความคิดในทางที่ผิด ที่ไม่ตรงตามพระธรรมวินัย

ข้อความต่อไป เทพบุตรได้ปรากฏกับภิกษุ เพื่อเกื้อกูลในทางธรรม

ขันตุสูตรที่ ๕ มีข้อความว่า

สมัยหนึ่ง ภิกษุเป็นจำนวนมากอยู่ในกุฏิ อันตั้งอยู่ในป่า ข้างเขาหิมวันต์ แคว้นโกศล เป็นผู้ฟังชาน เยอหยิ่ง โอนเอน ปากกล้า วาจาสามหา มีสติพื้นเพื่อนขาดสัมปชัญญะ ไม่มั่นคง มีจิตคิดนอกทาง ประพฤติเยี่ยงคฤหัสถ์

วันหนึ่งเป็นวันอุโบสถ ๑๕ ค่ำ ขันตุเทพบุตรเข้าไปหาพวกภิกษุเหล่านั้นถึงที่อยู่ ครั้นแล้วจึงได้กล่าวกะภิกษุเหล่านั้น ด้วยคาถาทิ้งหลายว่า

ครั้งก่อน พวกภิกษุผู้เป็นสาวกพระโคดม เป็นอยู่ง่าย เลี้ยงง่าย ไม่เป็นผู้มักได้ แสวงหาบิณฑบาต ไม่มักได้ทีนอน ที่นั่ง ท่านรู้ว่าสิ่งทั้งปวงในโลกเป็นของไม่เที่ยง กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ส่วนท่านเหล่านี้ ทำตนให้เป็นคนเลี้ยงยาก เหมือน

ชาวบ้านที่โกงเขากิน กิน ๆ แล้วก็นอน เที้ยวประจบไปในเรือนของคนอื่น ข้าพเจ้าขอทำอัญชลีต่อท่าน ขอพูดกับท่านบางพวกในที่นี้ว่า

พวกท่านถูกเขาทอดทิ้ง หมดที่พึ่ง เป็นเหมือนเปรต ที่ข้าพเจ้ากล่าวนี้ หมายถึงเอาบุคคลจำพวกที่ประมาทอยู่ ส่วนท่านพวกใดไม่ประมาทอยู่ ข้าพเจ้าขอแนะนำการท่านพวกนั้น

ข้อความที่ว่า ภิกษุที่เป็นอยู่อย่างนี้เหมือนเปรต เพราะเป็นอยู่ได้ด้วยอาหารที่ได้มาจากบุคคลอื่น ที่ขอมาสำหรับที่จะประทังชีวิต หรือเพียงแต่ดับความกระวนกระวาย ทุกขเวทนาของร่างกายเท่านั้น แต่ว่าไม่ได้เป็นผู้ที่เจริญสมณธรรม และไม่ใช่ว่าผู้ที่ไม่ประมาท ฉะนั้น ความเป็นอยู่ของภิกษุเหล่านั้น ก็ไม่ต่างอะไรกับพวกเปรต

ต่อไป เป็นข้อความที่แม่เทวดาก่อนุโมทนาในคุณความดีของผู้ที่ทรงคุณความดี

สุสิมสูตรที่ ๙ มีข้อความว่า

สาวัตถินิทาน

ณ กาลครั้งหนึ่ง ท่านพระอานนทเถระเจ้าเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วจึงถวายอภิวาท นั่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับท่านพระอานนท์ว่า

อานนท เธอชอบสารีบุตรหรือไม่

ท่านพระอานนทกราบทูลว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมุทะลุ ไม่ใช่คนงมมาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบท่านพระสารีบุตร เพราะท่านเป็นบัณฑิต มีปัญญา มาก เป็นเจ้าปัญญา มีปัญญาชวนให้รู้แจ้ง มีปัญญาแล่น มีปัญญาหลักแหลม มีปัญญาแทงตลอด มีความปรารถนาล้น สันโดษ เป็นผู้สงัดกาย สงัดใจ ไม่คลุกคลี ด้วยหมู่ ปรารถนาคามเพียร เป็นผู้เข้าใจพูด อดทนต่อถ้อยคำ เป็นผู้ใจทักท้วงคนผิด เป็นผู้ตำหนิคนชั่ว

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมุทะลุ ไม่ใช่คนงมมาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบท่านสารีบุตร

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

อย่างนั้น อย่างนั้น อานนท์ ใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมูทะลุ ไม่ใช่คนงมกาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบสารีบุตร เพราะสารีบุตรเป็นบัณฑิต มีปัญญามาก เป็นเจ้าปัญญา มีปัญญาชวนให้รำเริง มีปัญญาเล่น มีปัญญาหลักแหลม มีปัญญาแทงตลอด มีความปรารถนาล้น สันโดษ เป็นผู้สงัดกาย สงัดใจ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ปรารถนาความเพียร เป็นผู้เข้าใจพูด อดทนต่อถ้อยคำ เป็นผู้ใจทักท้วงคนผิด เป็นผู้ดำเนินคนชั่ว

อานนท์ ใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมูทะลุ ไม่ใช่คนงมกาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบสารีบุตร

ถ้าท่านไม่อนุโมทนาในคุณความดีของบุคคลอื่น ก็เป็นผู้มีจิตวิปลาส เป็นคนงมกายใช่หรือไม่ใช่ ฟังธรรม น้อมนำธรรมที่ได้ฟังมาพิจารณาว่า เป็นอย่างนั้นบ้างหรือเปล่า แม้เล็ก ๆ น้อย ๆ นิด ๆ หน่อย ๆ ในความดีของคนอื่น ถ้าไม่อนุโมทนา ขณะนั้นจิตเป็นอย่างไร

ข้อความต่อไปมีว่า

ณ กาลครั้งนั้น สุสิมเทพบุตร แวดล้อมไปด้วยเทพบุตรบริษัทเป็นอันมาก ขณะที่พระผู้มีพระภาคและพระอานนท์เถระเจ้ากำลังกล่าวสรรเสริญคุณท่านพระสารีบุตรอยู่ ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วจึงถวายอภิวาทแล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เมื่อยืนเรียบร้อยแล้ว จึงได้กราบบังคมทูลพระผู้มีพระภาคว่า

จริงอย่างนั้น พระผู้มีพระภาค จริงอย่างนั้น พระสุคต อันใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมูทะลุ ไม่ใช่คนงมกาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบท่านพระสารีบุตร เพราะท่านเป็นบัณฑิต มีปัญญามาก เป็นเจ้าปัญญา มีปัญญาชวนให้รำเริง มีปัญญาเล่น มีปัญญาหลักแหลม มีปัญญาแทงตลอด มีความปรารถนาล้น สันโดษ เป็นผู้สงัดกาย สงัดใจ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ปรารถนาความเพียร เป็นผู้เข้าใจพูด อดทนต่อถ้อยคำ เป็นผู้ใจทักท้วงคนผิด เป็นผู้ดำเนินคนชั่ว

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เพราะข้าพระองค์ได้เข้าร่วมประชุมเทพบุตรบริษัทใด ๆ ก็ได้ยินเสียงอย่างหนาหูว่า ท่านพระสารีบุตรเป็นบัณฑิต ข้อความซ้ำต่อไปจนถึง เป็นผู้ดำเนินคนชั่ว

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ใครเล่าที่ไม่ใช่คนพาล ไม่ใช่คนมุกทะลุ ไม่ใช่คนงมกาย ไม่ใช่คนมีจิตวิปลาส จะไม่ชอบท่าน

ครั้งนั้น เทพบุตรบริษัทของสุสิมเทพบุตร ขณะที่สุสิมเทพบุตรกำลังกล่าวสรรเสริญคุณท่านพระสารีบุตรอยู่ เป็นผู้ปลื้มใจ เบิกบาน เกิดปีติโสมนัส มีรัศมีแห่งผิวพรรณแพรวพราวปรากฏอยู่

แก้วมณีและแก้วไพฑูรย์ อังงามโชติช่วง ๘ เหลี่ยม อันบุคคลขัดสีเรียบร้อยแล้ว วางไว้บนผ้ากัมพลสีเหลือง ย่อมส่องแสงแพรวพราวรุ่งเรือง ฉันได เทพบุตรบริษัทของสุสิมเทพบุตร ขณะที่สุสิมเทพบุตรกำลังกล่าวสรรเสริญคุณท่านพระสารีบุตรอยู่ เป็นผู้ปลื้มใจ เบิกบาน เกิดปีติโสมนัส มีรัศมีแห่งผิวพรรณแพรวพราวปรากฏอยู่ ฉันได

แท่งทองชมพูช เป็นของที่บุตรนายช่างทองผู้ขยันหมั่นใส่เบ้า หลอมไล่ จนสิ้นราศี เสร็จแล้ววางไว้บนผ้ากัมพลสีเหลือง ย่อมขึ้นสีผุดผ่องเปล่งปลั่ง ฉันได เทพบุตรบริษัทของสุสิมเทพบุตร ขณะที่สุสิมเทพบุตรกำลังกล่าวสรรเสริญคุณท่านพระสารีบุตรอยู่ เป็นผู้ปลื้มใจ เบิกบาน เกิดปีติโสมนัส มีรัศมีแห่งผิวพรรณแพรวพราวปรากฏอยู่ ฉันได

ดาวประกายพุกฤษ์ ขณะที่อากาศปลอดโปร่ง ปราศจากหมู่เมฆในฤดูสรทกาล ย่อมส่องแสงสุกสกาววาวระยับ ฉันได เทพบุตรบริษัทของสุสิมเทพบุตร ขณะที่สุสิมเทพบุตรกำลังกล่าวสรรเสริญคุณท่านพระสารีบุตรอยู่ เป็นผู้ปลื้มใจ เบิกบาน เกิดปีติโสมนัส มีรัศมีแห่งผิวพรรณแพรวพราวปรากฏอยู่ ฉันได

พระอาทิตย์ ขณะที่อากาศปลอดโปร่ง ปราศจากหมู่เมฆในฤดูสรทกาล พวยพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า ขจัดความมืดที่มีอยู่ในอากาศทั้งปวง ย่อมแผดแสง แจ่มจ้า ไพโรจน์ ฉันได เทพบุตรบริษัทของสุสิมเทพบุตร ขณะที่สุสิมเทพบุตรกำลังกล่าวสรรเสริญ

คุณท่านพระสารีบุตรอยู่ เป็นผู้ปลื้มใจ เบิกบาน เกิดปีติโสมนัส มีรัศมีแห่งผิวพรรณ
แพรวพราวปรากฏอยู่ ฉะนั้น

ครั้งนั้น สุธัมมเทพบุตรได้กล่าวคาถาที่ทูลถวายพระผู้มีพระภาค ประารภถึงท่าน
พระสารีบุตรว่า

ท่านพระสารีบุตร คนรู้จักท่านดีว่าเป็นบัณฑิต ไม่ใช่คนมักโกรธ มีความ
ปรารถนาน้อย สงบเสงี่ยม ฝึกฝนมาดี มีคุณงามความดีอันพระศาสดาทรงสรรเสริญ
เป็นผู้แสวงคุณ

พระผู้มีพระภาคได้ภาสิตคาถาตอบสุธรรมเทพบุตร ประารภถึงท่านพระสารีบุตร
ว่า

สารีบุตร ใคร ๆ ก็รู้จักว่าเป็นบัณฑิต ไม่ใช่คนมักโกรธ มีความปรารถนาน้อย
สงบเสงี่ยม อบรม ฝึกฝนมาดี จำงอยู่ก็แต่กาลเป็นที่ปรินิพพาน

แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่เห็นเทพ แต่เทพเห็นมนุษย์ ฉะนั้น ไม่ว่าใครจะทำดี
ทำชั่วอย่างไร แต่พวกอมมนุษย์ทั้งหลาย เช่น เทพ หรือเปรตก็เห็นได้ ฉะนั้น เวลาที่
ท่านคิดที่จะเชื่อเชิญเทพมาร่วมเวลาที่ท่านทำกุศลต่าง ๆ เช่น ในขณะที่ท่านกำลังฟัง
ธรรม เชื่อเชิญเทพมาฟังธรรม ขอให้สังเกตจิตใจของท่าน เพราะบางคนมีความผูกพัน
ในเทพ สนใจแต่เทพ อยากจะเกี่ยวข้อง อยากจะผูกพัน บางท่านที่ผูกพันมาก ๆ
ทำสมาธิ อาจจะเข้าใจว่าตนเองได้เกี่ยวข้องกับเทพ ได้เห็นเทพ ได้ปราศรัยกับเทพ
กังวลห่วงใยผูกพันในเทพ จนกระทั่งถ้าได้กลิ่นอะไรหอม คงจะเป็นเทพ แทนที่จะ
พิจารณาให้รอบคอบถึงถั่วว่าเป็นกลิ่นอะไร เกิดปรากฏแล้วก็หมดไป ถ้าเป็นกลิ่นธูป
อาจจะลอยมาจากบ้านข้างเคียง ห้องข้างเคียง ที่อื่นก็ได้ หรือว่ากลิ่นอื่นมากระทบ
ถ้าเป็นผู้ที่มีปกติเจริญสติ ก็จะละ โดยการรู้ในสภาพธรรมนั้น เกิดปรากฏแล้วก็หมด
ไป เท่านั้นเอง

แต่ไม่ใช่การละ เป็นการติด แทนที่จะพิจารณารู้สภาพธรรมที่กำลังปรากฏ
กลับไปห่วงพะวงถึงเทพว่า เทพคงจะมา ก็เป็นลักษณะของผู้ที่ผูกพันในเทพ แต่ตาม
ความเป็นจริง เทพเป็นการเกิดในกำเนิดที่สูงกว่ามนุษย์ ด้วยคุณธรรมความดีที่เป็นผล

ของกุศลกรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของเทพก็มีความสุข ความสบายมากกว่าในภูมิของมนุษย์

ถ้าเทพเป็นผู้ที่ใคร่ต่อการศึกษาปฏิบัติธรรม ก็มีโอกาสมากกว่ามนุษย์ ไม่ลำบากเดือดร้อน ซึ่งท่านก็รู้ว่าเป็นมนุษย์ยุ่งยาก มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความวุ่นวาย ความเดือดร้อน ความทุกข์ยากต่าง ๆ แต่ว่าในภูมิของเทพนั้น สุขสบายกว่า ถ้าเทพจะเป็นผู้ที่ฝึกฝนในธรรม ในการศึกษา ในการปฏิบัติธรรม ก็มีศาลาสวรรค์มาในสวรรค์ เทพมีโอกาที่จะฟังบุคคลผู้รู้ ผู้เป็นพระอริยเจ้า อย่างในสวรรค์ชั้นดุสิตก็มีท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี มีพระอริยเจ้ามากมายทีเดียว ซึ่งถ้าเทพจะเป็นผู้ที่ฝึกฝนต่อการศึกษาดูธรรม การปฏิบัติธรรม จะมีโอกาสดีกว่าภูมิมนุษย์ เพราะว่ามีผู้รู้ ผู้ที่เป็นพระอริยเจ้าในภูมินั้น ๆ มาก

๒๙๐

เพราะฉะนั้น ถ้าท่านเป็นผู้ที่มีกุศลจิต ระลึกถึงเทพ เอื้อเพื่อเชื้อเชิญท่านในการจะมาฟังธรรม ท่านควรที่จะได้พิจารณาว่า ขณะนั้นเป็นจิตที่เป็นกุศลเกิดขึ้นแล้วดับไป ส่วนเทพจะมาหรือไม่มา เป็นเรื่องแล้วแต่บุคคล เพราะเทพอยู่ในภูมิของเทพที่สุขสบาย และสามารถประพฤติปฏิบัติธรรมได้สะดวก เต็มไปด้วยผู้ที่ทรงคุณเป็นพระอริยเจ้าในภูมินั้น ๆ มาก

ถ. เทวดาท่านมีที่ศึกษาธรรมของท่าน อย่างที่อาจารย์บรรยาย ก็ไม่จำเป็นจะต้องมาฟังในภูมิของมนุษย์ แต่ทำไมบรรยายกันว่า เทพทั้งหลายมาฟังธรรมกันแน่นหนา เต็มไปหมดขณะที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรม ทำไมจึงเป็นอย่างนี้

สุ. แล้วแต่คุณความดีของบุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นควรแก่การที่จะอนุโมทนาธรรมที่ได้ยินได้ฟังควรแก่การอนุโมทนา ถ้าเทพท่านจะฝึกฝนมีจิตเอื้อเพื่อมาอนุโมทนาจึงเป็นเรื่องของท่าน ฉะนั้น ผู้ที่กระทำบุญกุศลและอุทิศแก่เทพ ก็เป็นกุศลของคนนั้น ท่านจะอนุโมทนา หรือท่านจะไม่อนุโมทนา มนุษย์ทราบไหม ไม่ทราบ แต่ว่ามนุษย์ก็เจริญกุศลด้วยการบูชาเทพ ด้วยการอุทิศส่วนกุศลให้แก่สัตว์ทั้งปวงรวมทั้งเทพด้วย ถ้าท่านมีจิตอนุโมทนา ก็เป็นกุศลของท่าน ก็แล้วแต่เทพว่า ท่านจะเป็นเทพประเภทใด

นานาติตถียสูตรที่ ๑๐ มีข้อความว่า

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน อันเป็นที่ให้เหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ณ กาลครั้งหนึ่ง เมื่อปฐมยามล่วงแล้ว พวกเทพบุตรผู้เป็นสาวกเดียรฉัตรต่าง ๆ เป็นอันมาก คือ อสมเทพบุตร สหสิเทพบุตร นิกเทพบุตร อาโกฏกเทพบุตร เวฐัมพรีเทพบุตร มาณวคามิเทพบุตร มีวรรณงามยิ่งยง พระวิหารเวฬุวันทั้งสิ้นสว่าง เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้วจึงอภิวัตพระผู้มีพระภาค แล้วยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

อสมเทพบุตรครั้นยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้กล่าวคาถานี้ ทูลถวาย
ในสำนักพระผู้มีพระภาค ประารภถึงท่านปุณณกัณฐป

เป็นเทพ แต่ไม่ถึงความเห็นผิด ไม่ถึงความเลื่อมใสความเป็นสาวกในครู
อาจารย์ ฉะนั้น แม้ม้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคในสำนักของพระผู้มีพระภาค ก็ได้กราบทูล
ถึงความคิดเห็นของตนว่า

ครูปุณณกัณฐป เพียงแต่มองไม่เห็นบาปหรือบุญของตน ในเพราะเหตุที่สัตว์ถูก
พัน ถูกฆ่า ถูกโบย ถูกข่มเหงในโลกนี้เท่านั้น ท่านบอกให้วางใจเสีย ท่านย่อมควรที่
จะยกย่องว่าเป็นศาสดา

สหเทพบุตร ได้กล่าวคาถานี้ ทูลถวายในสำนักพระผู้มีพระภาค ประารภถึง
ท่านมัชฌิโกศาตต่อไปว่า

ครummัชฌิโกศาต สรรวมตนดีแล้ว เพราะรังเกียจบาปด้วยตบะ ละวาจาที่
ก่อให้เกิดความทะเลาะกับคนเสีย เป็นผู้สม่ำเสมอ งดเว้นจากสิ่งที่มีโทษ พุดจริง
ท่านมัชฌิโกศาตจัดว่าเป็นผู้คงที่ ไม่กระทำความบาปโดยแท้

นิกเทพบุตร ได้กล่าวคาถานี้ ทูลถวายในสำนักพระผู้มีพระภาค ประารภถึง
ท่านนิครนถ์ นาฏบุตรต่อไปว่า

ครูนิครนถ์ นาฏบุตร เป็นผู้เกลียดบาป มีบัญญัติรักษาตัวรอด เห็นภัยใน
สังสาระ เป็นผู้ระมัดระวังทั้ง ๔ ยาม เปิดเผยสิ่งที่ตนเห็นแล้วและฟังแล้ว น่าจะไม่ใช้
ผู้หยาบช้าโดยแท้

อาโกฏกเทพบุตร ได้กล่าวคาถานี้ ทูลถวายในสำนักพระผู้มีพระภาค ประารภ
ถึงพวกเดียรถียต่าง ๆ ต่อไปอีกว่า

ท่านปฤทธะกัจจายนะ ท่านนิครนถ์ นาฏบุตร และพวกท่านมัชฌิโกศาต ท่าน
ปุณณกัณฐปเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นศาสดาของหมู่ บรรลุถึงที่สุดในสมณธรรมแล้ว ท่าน
เหล่านั้นคงเป็นผู้ไม่ไกลไปจากสัตว์บุรุษแน่นอน

ในครั้งนั้น แม้ว่าจะมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยังไม่ปรินิพพาน ทรงมีพระ
ญาณที่จะรู้อัธยาศัย และทรงแสดงธรรมตามอัธยาศัยของบุคคล แต่ก็ไม่สามารถที่จะ

ให้บุคคลที่สะสมความเห็นผิดหนาแน่นให้เห็นถูกได้ ก็ยังคงเลื่อมใสในธรรมที่ผิด คือ มีความเห็นว่า ท่านปุถุชนก็จายนะ ท่านนิครนถ์ นาฏบุตร และพวกท่านมักขลิโค-ศาฬ ท่านปุณณะก็สสปะเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นศาสดาของหมู่ บรรลุถึงที่สุดในสมณธรรมแล้ว ท่านเหล่านั้นคงเป็นผู้ไม่ไกลจากสัตบุรุษแน่นอน เพราะเห็นว่า เป็นศาสดาเป็นครู เป็นอาจารย์ ก็คงจะบรรลุธรรมขั้นสูงสุดแล้ว ก็คงจะไม่ไกลจากสัตบุรุษ

เวกขัมพริเทพบุตร ได้กล่าวตอบอาโกฏกเทพบุตร ด้วยคาถาว่า

สุนัขจิ้งจอก สัตว์เลื้อย ใดๆ ใครจะตีตนเสมอราชสีห์ แม้จะไม่ใช้สัตว์ขี้เรื้อน แต่ก็มีบางคราวที่ทำตนเทียมราชสีห์ ครูของหมู่ บำเพ็ญตัวเป็นคนแนะหนทาง แต่พูดคำเท็จ มีมารยาทน่ารังเกียจ จะเทียบกับสัตบุรุษไม่ได้

ลำดับนั้น มารผู้ลามกเข้าสิงเวกขัมพริเทพบุตรแล้ว ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า

สัตว์เหล่าใดประกอบแล้วในความเกลียดบาปด้วยตบะ รักษาความสงบสงัดอยู่ติดอยู่ในรูป ปรารภนาเทวโลก สัตว์เหล่านั้นย่อมสั่งสอนชอบ เพื่อปรโลกโดยแท้

ผู้ขัดขวาง คือ มาร เมื่อเห็นว่ามีผู้ที่กล่าวถูก คือ ตีเตียนพวกที่เห็นผิดต่าง ๆ เหล่านั้น ก็ชักชวนให้ยินดีในเทวโลก ให้ติดในรูป และบอกว่าการที่ติดอยู่ในรูปและความปรารภนาเทวโลกนั้น เป็นการสั่งสมชอบเพื่อปรโลก

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่าเป็นมารตัวร้ายกาจ จึงได้ทรงภาสิตคาถาตอบมารผู้ลามกว่า

รูปใด ๆ จะอยู่ในโลกนี้ หรือโลกหน้า และจะอยู่ในอากาศ มีรัศมีรุ่งเรืองก็ตามที่ รูปทั้งหมดเหล่านั้น อันมารสรรเสริญแล้ว วางดักสัตว์ไว้แล้ว เหมือนเขาเอาเหยื่อล่อเพื่อฆ่าปลา ฉะนั้น

ลำดับนั้น มาณวคามิยะเทพบุตร ได้ภาสิตคาถาเหล่านี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาค ปรารภถึงพระผู้มีพระภาคว่า

ภูเขาวินูปละ เขากล่าวกันว่า เป็นสูงเยี่ยมกว่าภูเขาที่ตั้งอยู่ในพระนครราชคฤห์ เสด็จบรรพตเป็นเลิศกว่าภูเขาที่ตั้งอยู่ในป่าหิมวันต์ พระอาทิตย์เป็นเลิศกว่าสิ่งที่ไปใน

อากาศ มหาสมุทรเป็นเลิศกว่าห้วงน้ำทั้งหลาย พระจันทร์เป็นเลิศกว่าดวงดาว
ทั้งหลาย พระพุทธเจ้า โลกกล่าวว่าเป็นเลิศกว่าประมุขชนทั้งโลก พร้อมทั้งเทวโลก
จบนานาตติยวรรคที่ ๓

ความเห็นผิดน่ากลัวไหม ถึงเป็นเทพ และถึงแม้ว่าจะได้พบพระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยตนเอง ก็ยังไม่พ้นจากความเห็นผิด ถ้าเป็นผู้ที่สะสม
ความเห็นผิด ไม่พยายามที่จะละความเห็นผิดนั้นให้หมดสิ้นไป ข้อปฏิบัติที่ถูกก็ยัง
เข้าใจว่าข้อปฏิบัติอื่นถูก และจะให้ผู้ที่เห็นหัวหน้า ผู้ที่เป็นศาสดา ผู้ที่สั่งสอนนั้น เป็น
ผู้ที่หมดจดจากกิเลส ก็เป็นอันตรายอย่างยิ่งในเรื่องของการสะสมความเห็นผิด

สำหรับการผูกพัน และการติดในเทพ ดิฉันได้สนทนากับท่านที่ก่อนการเจริญ
สติปัฏฐาน ท่านก็เป็นผู้ที่สนใจแต่จะเกี่ยวข้องกับเทพ ไม่ทราบว่า ท่านเข้าใจว่าท่าน
เคยเกิดเป็นเทพมาแล้วหรืออย่างไร ซึ่งความจริงภพชาติในสังสารวัฏนี้ย่อมมีการเกิด
วนเวียนไป แล้วแต่กรรม แต่ทำไมไม่ไปผูกพันกับนรก กับสัตว์ดิรัจฉาน กับเปรต นั้น
ก็เพราะเทพมีความสุข มีความสบาย ฉะนั้น ก็เป็นที่ยึด เป็นที่ผูกพัน ความผูกพัน
ของตนเองทำให้เหมือนกับเชียนบทให้เทพทั้งหลายว่า จะเป็นอย่างนั้น จะต้องการ
อย่างนี้ แต่ไม่ใช่การรู้สภาพธรรม แล้วละการยึดถือ

ฉะนั้น ท่านผู้ที่กำลังอบรมปัญญาเจริญสติปัฏฐาน ทำอย่างไรถึงจะละ ถ้า
ท่านเป็นผู้ที่เคยติดในเทพ และยังคงติดในเทพต่อไป ในขณะนั้น ความเป็นตัวตนมาก
หรือน้อย ทำอย่างไรจึงจะละได้ ถ้ายังคงผูกพันติดอยู่ ก็ไม่มีทางละ เหมือนอย่างท่าน
ที่มักจะบน ซึ่งถ้าเป็นโอกาสที่ทรัพย์สมบัติของท่านจะได้คืน ทรัพย์สมบัติเหล่านั้นก็ได้
คืนมา ถ้าท่านยังไม่บน ท่านก็ทราบว่าเป็นไปตามกรรม แต่ว่าถ้าท่านบน พอของหาย
ก็รีบบน ได้คืนมาท่านก็คิดว่า เป็นเพราะเทพช่วย ท่านลืมเรื่องกรรมของท่านเองว่า
กรรมของท่านนั้นสำคัญที่สุด ถ้าท่านไม่มีกุศลกรรม คนอื่นจะช่วยให้ไหม ขอให้
พิจารณาให้ละเอียดว่า ที่ได้คืนมานั้นเป็นเพราะอะไรกันแน่ อย่าเพิ่งไปติด เพราะว่า
เรื่องที่จะติดนั้นมากเกินไป เทพหรือโลกต่าง ๆ มีมากมายหลายชั้น ซึ่งข้อความใน
พระไตรปิฎกจะมีข้อความเรื่องของเทพที่ฟังธรรมในที่ต่าง ๆ กันด้วย

ในพระไตรปิฎก เป็นสมัยที่พระผู้มีพระภาคยังไม่ทรงปรินิพพาน และเป็นกาลสมบัติ มีพระอรหันตสาวก มีพระอริยเจ้ามากมาย และมีธรรมที่แม่เทพชั้นต่าง ๆ ก็ยังมาฟังธรรม

ฉะนั้น ท่านก็เปรียบเทียบกาลเวลาที่ล่วงไป ผ่านไปแล้ว ผู้ที่เป็นพระอริยเจ้าในครั้งโน้นส่วนมาก ณ บัดนี้ ท่านก็อยู่ในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ มีศาลาสวรรค์มาเป็นธรรมสภาที่เทพทั้งหลายไปฟังธรรมได้ และเทพเหล่านั้น ท่านก็ได้เคยเห็นพระอริยสาวกเหล่านั้น ตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคในภูมิมนุษย์ ตลอดไปจนกระทั่งถึงจุติแล้ว ปฏิสนธิในภูมิเทพ มีโอกาสที่จะสนทนา มีโอกาสที่จะฟังมากทีเดียว แต่ว่าในครั้งนั้นที่พระผู้มีพระภาคยังไม่ทรงดับขันธปรินิพพาน ก็มีพวกเทพที่มาฟังธรรมมาก เทพที่มาฟังนั้นก็หลายประเภท หลายพวก หลายชั้น

ขอล่าวถึงข้อความในพระไตรปิฎกที่เป็นข้อความแสดงว่า ในครั้งนั้นเทวดามาภูมิมนุษย์เมื่อไรบ้าง เพื่อท่านจะได้คิดว่า ในสมัยนี้จะเป็นอย่างนั้นได้ไหม

อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ราชสูตรที่ ๑ มีข้อความว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ในดิถีที่ ๘ ของปักข์ เทวดาผู้เป็นบริวารของท้าวจาตุมหาราช ย่อมเที่ยวตรวจดูโลกนี้ว่า ในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล อธิฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ มีอยู่มากแลหรือ

ดูกร ภิกษุทั้งหลายในดิถีที่ ๑๔ ของปักข์ พวกโอรสของท้าวจาตุมหาราช ย่อมเที่ยวตรวจดูโลกนี้ว่า ในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล อธิฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ มีอยู่มากแลหรือ

ข้อความต่อไปมีว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ในวันอุโบสถ ๑๕ คำนั้น ท้าวจาตุมหาราชย่อมเที่ยวตรวจดูโลกนี้ด้วยตนเองทีเดียวว่า ในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่

บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล
อธิษฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ มีอยู่มากแลหรือ

ข้อความต่อไปมีว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ถ้าในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่บิดา
เกื้อกูลแก่สมณะ เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล อธิษฐาน
อุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ มีอยู่น้อย ทำวจาตุมหาราชย่อมบอกถึงเหตุที่กล่าวมานั้นแก่
พวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ ซึ่งมาประชุมกันอยู่ณสุธรรมสภาว่า ดูกร ท่านผู้นิรทุกข์
ทั้งหลาย ในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ
เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล อธิษฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ
มีน้อย

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้น พวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ย่อมพากันเสียใจว่า
ดูกร ผู้เจริญทั้งหลาย กายทิพย์จักเสื่อมหาย อสุรกายจักเต็มบริบูรณ์ ดังนี้

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ก็ถ้าในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่
บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล
อธิษฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ มีอยู่มาก ทำวจาตุมหาราชย่อมบอกถึงเหตุที่กล่าวมา
นั้นแก่พวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ ซึ่งมาประชุมกันณสุธรรมสภาว่า ดูกร ท่านผู้นิรทุกข์
ทั้งหลาย ในหมู่มนุษย์ มนุษย์ที่เกื้อกูลแก่มารดา เกื้อกูลแก่บิดา เกื้อกูลแก่สมณะ
เกื้อกูลแก่พราหมณ์ อ่อนน้อมต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในสกุล อธิษฐานอุโบสถ ปฏิบัติทำบุญ
มีอยู่มากแล

เพราะเหตุนี้ พวกเทวดาชั้นดาวดึงส์ย่อมพากันดีใจว่า ดูกร ท่านผู้เจริญ
ทั้งหลาย กายทิพย์จักเต็มบริบูรณ์ อสุรกายจักเสื่อมสูญ

คำว่า อสุรกาย ข้อความใน **ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล** มีข้อความว่า

พระผู้มีพระภาคทรงแสดงอสุรกายด้วยวินิบาตสัตว์ ความจริงอสุรกายนั้น
ท่านเรียกว่าเป็นอบายด้วย เป็นทุกข์ด้วย เพราะอรรถตามที่กล่าวมาแล้ว และว่าเป็น
วินิบาต เพราะเป็นผู้มีความตกไปจากความเกิดขึ้นแห่งสมบัติทั้งปวง

คือ ถ้าเป็นผู้ที่ไม่บำเพ็ญกุศล ไม่เจริญกุศล ก็ย่อมมีปัจจัยที่จะทำให้ปฏิสันธิในอบายภูมิ ทำไมเทวดาถึงมาในวันอุโบสถ ในวันพระ เพราะว่ามีมนุษย์กิเลสมาก เมื่อมีกิเลสมาก อกุศลจิตมีมาก อกุศลกรรมมีมาก น่าที่จะมาดู มาดูมาเห็นอะไรไหมที่เป็นเรื่องของอกุศล แต่ในวันพระ ในวันอุโบสถ ยังมีการรักษาศีลอุโบสถ ใครที่ยังไม่ได้ทำกุศลในวันนั้น ระลึกได้ ก็มีการที่จะได้ปฏิบัติ ทำบุญ ทำกุศลต่าง ๆ แล้วแต่ท่านจะคิดว่าเป็นโอกาสที่ควรจะได้รักษาศีลแม้ ๑ วัน ในหลาย ๆ วันที่เป็นอกุศลมาก ๆ ฉะนั้นก็เป็นโอกาสที่จะได้มาดูว่ามนุษย์เป็นอย่างไร แต่ไม่ได้หมายความว่า มาบอญ แล้วมาทำไม มาดูเรื่องของกุศล หรือว่าธรรม ว่ามนุษย์เป็นผู้ที่เจริญในบุญกุศล หรือว่าเป็นผู้ที่ไม่ปฏิบัติธรรม ไม่เจริญกุศล ไม่ทำบุญ แม้ในวันเช่นนั้น แต่ถ้ามนุษย์ไม่เจริญกุศล ไม่ปฏิบัติทำบุญ ไม่ว่าวันไหน ๆ จะมาไหม รู้อยู่แล้วว่าเป็นอย่างไร เรื่องของมนุษย์ ก็เป็นเรื่องของผู้ที่นับวันยิ่งถูกอกุศลและกิเลสครอบงำมากขึ้น ฉะนั้น โอกาสที่จะเจริญกุศลก็จะน้อย

แต่ถ้าบุคคลหนึ่ง บุคคลใด เป็นผู้ที่เจริญกุศลเนื่อง ๆ มาก ๆ ก็ไม่ต้องกลัวเรื่องบุคคลอื่นที่เป็นอมนุษย์จะไม่รู้ จะไม่เห็น ไม่ว่าทั้งกุศลและอกุศล สำหรับผู้ที่เป็นอมนุษย์แล้ว ย่อมรู้ ย่อมเห็น

สำหรับเทพ ก็มีหลายพวก หลายชั้น

ในพระไตรปิฎก มีข้อความที่ว่า

เมื่อสาวก แม้ว่าจะเป็นพระภิกษุณี แสดงธรรมในท่ามกลางบริษัทหมู่ใหญ่ ยักษ์หรือเทพก็ยังมาฟังธรรม

เพราะว่าในครั้งนั้นเป็นกาลสมบัติ

ขอล่าวถึงข้อความเรื่องการฟังธรรมของยักษ์ ยักษ์ก็เป็นอีกกำเนิดหนึ่ง อีกพวกหนึ่งในเทพชั้นต่ำ หรือเป็นพวกอสุรกาย แล้วแต่กำเนิด แล้วแต่ความวิจิตรของจิต

ใน **อังคุตตรนิกาย จตุกนิบาต อจินติตสูตร** มีข้อความว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อจินไตย ๔ ประการนี้ อันบุคคลไม่ควรคิด เมื่อบุคคลคิด
พึงเป็นผู้มีส่วนแห่งความเป็นบ้า เดือดร้อน อจินไตย ๔ ประการเป็นไฉน

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย พุทธวิสัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ๑ ฌานวิสัยของผู้ได้
ฌาน ๑ วิบากแห่งกรรม ๑ ความคิดเรื่องโลก ๑

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อจินไตย ๔ ประการนี้แล ไม่ควรคิด เมื่อบุคคลคิด พึง
เป็นผู้มีส่วนแห่งความเป็นบ้า เดือดร้อน

จบอจินติตถสูตรที่ ๗

ฉะนั้น ข้อความในพระไตรปิฎกจะมีเรื่องยักษ์ จะมีเรื่องเทพ จะมีเรื่องโลก จะมี
เรื่องวิบากของกรรมที่วิจิตรต่าง ๆ

